

สรุปเนื้อหาการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3

“การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ”

ณ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง

วันที่ 17-18 กันยายน 2548

จัดทำโดย

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

พลัง ความหวัง แรงศรัทธา

รายงานโครงการประชุมเชิงปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3 “การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ” ณ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง ระหว่างวันที่ 17-18 กันยายน 2548 จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมเนื้อหาและข้อสรุปจากการประชุมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เรียนรู้ “การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” จากกรณีศึกษาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ ร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สถานการณ์ทิศทาง และแนวทางการทำงานของ Node และสกว. สำนักงานภาค รวมถึงได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง

ผลที่ได้จากการดำเนินงานประชุม สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ข้างต้นได้เป็นอย่างดี และที่นอกเหนือจากนั้นคือการเกิดเครือข่ายคนทำงานวิจัยภาคเหนือ ทั้งพี่เลี้ยงและนักวิจัยที่ได้ทั้งความอิ่มเอมและกำลังใจ เพื่อกลับไปเติมพลังปัญญาต่อเติมเนื้อหางานของตนเองอย่างสมบูรณ์ หลากหลายความคิดที่ต่างสถานะสามารถหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียว บนความเชื่อมั่นและแรงศรัทธา จนเกิดเป็นพลังชุมชน พลังสังคม เพื่อก่อรูปวิธีการแก้ไขปัญหามาของตนเองอย่างเชื่อมั่นและประกาศศักดิ์ศรีอย่างทรง

ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในรายงานฉบับนี้อาจบกพร่องไปบ้าง บางข้อความอาจถูกลดทอนไปเพื่อความเข้าใจของผู้อ่าน แต่มิได้หมายความว่าเนื้อหาความสำคัญจะเบาบางลงจนทำให้เสียอรรถรส หากมีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการจัดการประชุมก็ดี การอำนวยความสะดวกก็ดี การจัดทำรายงานก็ดี ทั้งด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ทางทีมงานขออภัยไว้เพื่อเป็นประสบการณ์ในการพัฒนาตนเอง หากแต่มีความดีบังเกิดขึ้นทางทีมงานขอให้ผลความดีเหล่านั้นย้อนกลับมาเป็นพลังเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อไป

เรียนเชิญทุกท่านหาความสำราญ
ด้วยความเคารพ

โดย : ทีมงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ลำปาง
ตุลาคม 48

สารบัญ

	หน้า
O โครงการประชุมเชิงปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3	1
O สรุปเนื้อหาการประชุมปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือครั้งที่ 3	5
O แนะนำสถานที่ โดยคุณจิระศักดิ์ เกษมสำราญ	5
O เกริ่นนำเข้าสู่เวที บอกวัตถุประสงค์การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ : โดยคุณพรทวิ ยอดมงคล	6
O เปิดเวทีการถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ โดยคุณนพพร นิลณรงค์	7
O แนะนำกระบวนการแบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดย ดร.สมคิด แก้วทิพย์	8
O การถอดบทเรียนความสำเร็จโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ	10
- โครงการกระบวนการพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขาวลำพูน บ้านไร่ป่าคา โดยคุณเดือนเพ็ญ วงศ์จันทร์	12
- โครงการรวบรวมพัฒนาศักยภาพผักพื้นบ้านและสมุนไพร อำเภอห้างฉัตร จังหวัด ลำปาง โดยคุณสวัสดิ์ คุณชมภู	22
- โครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย จ.เชียงใหม่ โดยคุณนิตยา ไปทวงศ์	28
- โครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจังหวัดลำพูน โดยคุณศิริชัย ชัยชมภู	36
O ข้อเสนอแนะภาพรวมต่อโครงการ โดย ดร.เมธี พะยอมยงค์	40
O ข้อเสนอแนะภาพรวมต่อโครงการ โดย ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ	43
O สรุปการเรียนรู้จากถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ โดย ดร.สมคิด แก้วทิพย์	45
O ทิศทางการดำเนินงานของ สกว. ในปี 2549	48
O สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แนวทางและงบประมาณการทำงานปี 49 โดยคุณพรทวิ ยอดมงคล และคุณชีวัน ชันธรรม	50
O ผู้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอทิศทางการทำงานร่วมกัน	59
O ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้รับและการบรรลุความคาดหวังหลังจากการถอดบทเรียน ความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3	69
O กล่าวปิดงาน โดย ดร.เมธี พะยอมยงค์	77
O ภาคผนวก	78
- ภาพเครือข่ายผู้เข้าร่วมการประชุม RC ครั้งที่ 3	
- รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมงาน RC ครั้งที่ 3	
- แบบประเมิน	

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3 “การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ”

ณ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง
ระหว่างวันที่ 17-18 กันยายน 2548

1. หลักการและเหตุผล

จากพันธกิจหลักร่วมกันของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค) กับ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว.(Node) ภาคเหนือที่มุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยองค์กรและบุคลากร ได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการใช้ความรู้เพื่อ สร้างสรรค์ความรู้ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่น และเกิดกลไกการจัดการตัวเอง ของชุมชน โดยการใช้ผลและกระบวนการวิจัยเป็นปัจจัยการเรียนรู้ของชุมชน

สืบเนื่องจาก การประชุมเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ ครั้งที่ 1 “กลยุทธ์ ปัจจัยและตัวชี้วัดความสำเร็จของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ณ บ้านธาร แก้ว (มหาวิทยาลัยพายัพ) ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นในภาคเหนือ ได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นร่วมกันต่อแนวทางการทำงาน และ กำหนดคุณลักษณะของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่คอยตรวจสอบ สุขภาพการทำงาน ทำให้ทราบว่า สถานภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร เข้าใกล้จุดมุ่งหมายที่ ต้องการแล้วหรือยัง สามารถประเมินศักยภาพและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินงานให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันการณ์ ชุมชนวิจัยผู้มีส่วนได้เสียพึงพอใจ ผลงานมากน้อยแค่ไหน ซึ่งจำเป็นต่อการทำงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่สามารถอธิบายต่อ สังคมภายนอก ดังนั้น สกว.สำนักงานภาค โดยฝ่ายงานโครงการภาคเหนือ จึงได้จัดประชุม เพื่อระดมสมอง มุมมอง สร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนกลยุทธ์และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ จากการถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกรณีศึกษาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 4 โครงการ เพื่อให้ทิศทางการก้าวของวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือมีความชัดเจนสอดคล้องกับท้องถิ่นต่อไป

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3 “การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ” เป็นโครงการหนุนเสริม งานติดตามและประเมินผล มีจุดเน้นที่การเรียนรู้ผ่านการถอดบทเรียนความสำเร็จโดยใช้ เครื่องมือการจัดการความรู้ โดยการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ระหว่าง

นักวิจัย ผู้ประสานงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งจะทำให้เกิดทักษะ ความรู้ที่จะได้นำไปปรับใช้กับการทำงานในพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 ผู้ร่วมประชุมได้เรียนรู้ “การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” จากกรณีศึกษาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้
- 2.2 ผู้ร่วมประชุมได้ร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา
- 2.3 ผู้ร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สถานการณ์ทิศทาง และแนวทางการทำงานของ Node และสกว.สำนักงานภาค
- 2.4 ผู้ร่วมประชุมได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง

3. วิธีการดำเนินงาน

- 3.1 ฝ่ายโครงการภาคเหนือ สกว.สำนักงานภาค ประสานและวางแผนโครงการจัดประชุมร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ลำปาง
- 3.2 ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ลำปาง ประสานและเตรียมการจัดประชุมร่วมกับ สกว.สำนักงานภาคในด้านสถานที่, วิทยากร, เอกสาร,วัสดุ-อุปกรณ์ ที่พัก อาหาร การเดินทาง และกระบวนการประชุม
- 3.3 ดำเนินการจัดประชุมตามกำหนดการ
- 3.4 ประเมินผลการประชุม
- 3.5 จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการประชุมฯ

4. ผู้เข้าร่วมการประชุม 50 คน

- 4.1 นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ
- 4.2 ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยท้องถิ่นภาคเหนือ
- 4.3 คณะทำงานสกว.สำนักงานภาค

5. สถานที่และวันเวลา

- 5.1 สถานที่ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จ.ลำปาง
- 5.2 ระหว่างวันที่ 17-18 กันยายน 2548 เวลา 08.00 – 21.00 น.

6. ผู้รับผิดชอบโครงการ

6.1 สกว.สำนักงานภาค ที่ปรึกษา

6.2 ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ลำปาง จัดการและดำเนินการ

7. ทรัพยากรที่จำเป็น

7.1 สถานที่จัดประชุมและประกอบกิจการ

7.2 วัสดุ อุปกรณ์ การประชุม

7.3 วิทยากร 3 ท่าน

7.4 พาหนะ

7.5 งบประมาณ

8. งบประมาณ

8.1 ค่าที่พัก 1 คืน X 12,000 บาท	12,000 บาท
8.2 ค่าอาหาร (เช้า 50 บาท / กลางวัน 100 บาท / เย็น 120 บาท) รวม 50 คน X 2 วัน	18,500 บาท
8.3 ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (50 คน / 3 มื้อ)	3,000 บาท
8.4 ค่าห้องสัมมนาพร้อมอุปกรณ์	3,000 บาท
8.5 ค่าเอกสารการประชุม (50 ชุด / 20 บาท)	1,000 บาท
8.6 ค่าตอบแทนวิทยากร	9,000 บาท
8.7 ค่าตอบแทนทีมวิจัย	4,000 บาท
8.8 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	600 บาท
8.9 ค่าเดินทางผู้ร่วมประชุม	8,000 บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	60,000 บาท

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 เกิดองค์ความรู้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบวิจัย คนวิจัยและคุณภาพงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

9.2 นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่เกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพการทำงาน

9.3 สกว.สำนักงานภาค และศูนย์ประสานงานเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อการทำงานร่วมกัน

10. กำหนดการประชุม

วันที่ 16 กันยายน 2548
พื้นที่

ทีมวิทยากรและทีมจัดการเตรียมกระบวนการ / เข้า พักใน

วันที่ 17 กันยายน 2548

08.00 – 08.30	ลงทะเบียน
08.30 – 09.00	แนะนำตัว / แบ่งกลุ่ม
09.00 – 12.00	ถอดบทเรียนความสำเร็จจากกรณีศึกษา 4 โครงการ
12.00 – 13.00	พักรับประทานอาหาร
13.00 – 16.30	ถอดบทเรียนความสำเร็จจากกรณีศึกษา 4 โครงการ (ต่อ)
17.00 – 18.00	พักผ่อนตามอัธยาศัย
18.00 – 19.00	รับประทานอาหารเย็น
19.00 – เป็นต้นไป	- สนทนาประสาเพื่อนพ้อง น้องพี่ - พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 18 กันยายน 2548

06.00 – 07.00	ออกกำลังกาย เดิน วิ่ง หรือกายบริหารตามอัธยาศัย
08.00 – 09.00	รับประทานอาหารเช้า
09.00 – 12.00	นำเสนอการถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยน เดิมเต็ม
12.00 – 13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.00	สะท้อนความคิดเห็นต่อเวทีเรียนรู้
16.00-16.30	- แจงให้ทราบข้อมูลข่าวสาร นัดหมาย - ส่งมอบผลงาน
	เจ้าภาพการจัดเวทีเรียนรู้เวทีครั้งต่อไป
17.00	เดินทางกลับ

**สรุปเนื้อหาการประชุมปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ภาคเหนือครั้งที่ 3
“การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ”
ระหว่างวันที่ 17 – 18 กันยายน 2548
ณ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง**

☞ แนะนำสถานที่

: โดย คุณจีระศักดิ์ เกษมสำราญ (หัวหน้างานพัฒนาการท่องเที่ยว ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย)

ในนามของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยสถาบันคชบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ สถานที่แห่งนี้อยู่ในสังกัดของ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ หรือ ออป. เป็นรัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งท่านที่ มาร่วมสัมมนาในวันนี้ก็เป็นนักวิจัยเกือบทั้งนั้น คิดว่าท่านมาใช้ สถานที่แห่งนี้ในการอบรมก็คิดว่ามาถูกทางแล้ว เรามีทั้งห้วย แม่น้ำ หรือแม่กระทั่งที่ท่าน อาจจะไม่ได้พบเท่าไรคือมูลช้าง ปัสสาวะ (เยี่ยว) ช้างนำมาทำประโยชน์อะไรได้บ้าง

ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยแห่งนี้จะครับ มีช้างเข้าร่วมกิจกรรม ขออนุญาตเรียนให้ท่าน ทราบถึงกิจกรรมหลักของเราก่อน กิจกรรมหลักๆ ของเราก็คือการอนุรักษ์ช้างไทยให้ยั่งยืน และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง ของประเทศไทย นอกจากนั้นเรายังได้รับพระ มหามกุฏราชวิทยาลัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ดูแลช้างสำคัญ ซึ่งท่านได้โปรดให้นำช้าง สำคัญ หรือช้างเผือก ซึ่งเป็นช้างคู่บารมีของพระองค์ท่านจำนวน 6 ช้าง จาก 11 ช้างมา พักผ่อนเปลี่ยนบรรยากาศที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยแห่งนี้ ทำไมถึงเรียกสรรพนามว่า “ช้าง” ไม่ เรียกว่า “เชือก” หรือ “ตัว” ช้างสำคัญนั้นเราจะเรียกสรรพนามตัวว่า “ช้าง” แต่ถ้าเป็นช้าง บ้านเราจะเรียกว่าเป็น “เชือก” และถ้าเป็นช้างป่าเราจะเรียกว่าเป็น “ตัว” จากช้างทั้งหมด 6 ช้างที่อยู่ที่นี่เป็นช้างเพศผู้

สำหรับการกิจจริง ๆ ของศูนย์ฯ คือการอนุรักษ์ช้างไทยให้ยั่งยืน เนื่องจากว่าในอดีต นั้นช้างมีกว่าห้าหมื่นเชือก แต่ปัจจุบันนี้เหลือเพียงห้าพันเชือกนะครับ ไม่น่าเชื่อว่าช้างนั้น เหลือน้อย ถ้าพวกเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์แล้ว ก็คิดว่าในอนาคตช้างมีโอกาสสูญพันธุ์แน่นอน

สำหรับในเรื่องของวิจัยอย่างที่ผมเรียนมาข้างต้นก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับมูลช่าง เยี่ยวช่าง หรือว่าการเก็บมูลช่างไม่รู้จักนำไปทิ้งที่ไหน ก็ต่างคนต่างคิดกันไป มูลช่างนี้ก็ได้รับการแนะนำให้นำมาทำปุ๋ย ก๊าซชีวภาพ และนำไปทำกระดาด กลไกการทำก็เช่นเดียวกับการทำกระดาดสา มีการต้ม ฟอก ถ้ามีโอกาสเชิญแวะไปชมได้ที่โรงงานผลิตกระดาดที่อยู่ด้านหลังนี้คือกิจกรรมโดยย่อยๆ ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย สำหรับการแนะนำสถานที่ แนะนำกิจกรรมของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยก็คงพอแค่นี้ก่อนนะครับ ผมคิดว่าในการมาใช้สถานที่แห่งนี้ คิดว่าท่านคงได้ใช้สถานที่ หรือว่าใช้พื้นที่ หรือว่าใช้สถานการณ์รอบๆ ตัวให้เป็นประโยชน์ต่อการประชุมในครั้งนี้นะครับ ขอให้การดำเนินงานในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

เกริ่นนำเข้าสู่เวที บอกรัฐประสงค์การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ

: โดยคุณพรทวิ ยอดมงคล (เจ้าหน้าที่ สกว.ภาค)

สวัสดีค่ะ วันนี้ได้รับเกียรติจากทางนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นของเรา เพื่อที่จะมาให้ความรู้กับคนทำงาน แทนที่เจ้าหน้าที่เอาความรู้ให้นักวิจัย แต่คราวนี้จะขอความรู้จากนักวิจัย ว่านักวิจัยได้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้กระบวนการที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมทางสกว.ภาคเหนือ ได้รับเกียรติจาก อ้ายนพพร (อ.นพพร นิลณรงค์) และอาจารย์เมธี (อ.เมธี พยอมยงค์) มาเป็นที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ขอแนะนำก่อนนะค่ะว่าตอนนี้นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเราก็ยังมีที่ปรึกษา ถ้าใครมีเรื่องที่ยากจะเรียนรู้หรือปรึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานในท้องถิ่น หรือว่ากระบวนการทำงานในภาคประชาชนเรามีที่ปรึกษาอยู่ 4 ท่าน มีอาจารย์เมธี พะยอมยงค์ อาจารย์ทำงานอยู่ที่คณะสังคมศาสตร์ มช. สองวันนี้ก็จะอยู่ร่วมเรียนรู้กับเรา อีกหนึ่งท่านที่อยู่ในที่นี้คือ อ้ายนพพร นิลณรงค์ ตอนนี้เป็นประธานสถาบันวิจัยหรือภูษัย แล้วก็มีอีกสองท่านที่พอติดต่อภารกิจเลยไม่ได้มาก็คือ พี่อ้อย อรุณี เวียงแสง พี่อ้อยอรุณนี่เป็นที่ปรึกษาของ Node แม่ฮ่องสอน ตอนนี้งานเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องเกษตรยั่งยืน และมีอ้ายตอง นเรศ เป็น NGO อาวุโสของภาคเหนือ อาจารย์สมคิดบอกว่าในวันนี้เราเปิดตัวที่ปรึกษาแล้วโดยอาวุธอ้ายนพพรอาวุธอ้ายตองนเรศช่วยเปิดเวทีค่ะ

๓ เปิดเวทีการถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ

: โดยคุณนพพร นิลณรงค์ (ประธานสถาบันวิจัยหรือศูนย์)

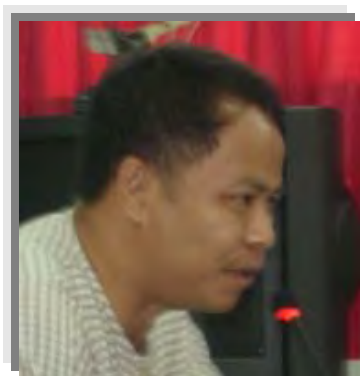
ไม่ใช่ว่าไม่เจอหน้ากันนานจะหายแซบหายสอไป อย่างเพลงของจรัส มโนเพชร ก็ยินดีนะครับโดยเฉพาะอย่างยิ่งพบหน้าเพื่อนเดี่ยวเสียวก้อง ก็อยากจะบอกว่าวันนี้ะครับเพื่อให้เราได้มีโอกาสถอดใจ(เชิง)กัน ความสำเร็จต้องมีเชิงไม่ใช่อยู่ดีๆ ก็สำเร็จ สำเร็จ เราจะสร้างความสงสัยของชาวบ้านให้มันใหญ่โตไต่ยังเง ตอนนี เราเดินมาถึงยุค บะหุ้งฮั่ว (สบู่ดำ) วันดีคืนดีมาถึงบอกว่าบะหุ้งฮั่วสามารถแก้ไขปัญหาระง่อน้ำมันได้ ถ้าพูดอย่างนี้ชาวบ้านฟังทั้งไปเยอะแล้ว ก็ไม่รู้เรื่องรู้ราวกับเรื่องบะหุ้งฮั่ว แต่ผมไม่ได้หมายความว่าพูดเลอะเทอะ ผมกำลังจะบอกว่าคำตอบมันอยู่ที่ขอบรั้วขอบราวนี้แหละ ผมก็เลยว่า ข้อสงสัยของภูมิปัญญา ข้อสงสัยของหมู่เฮาเนี่ยมันมีชื่อ เรื่องราวเหล่านี้มันเป็นเรื่องที่ชาวบ้านก็สงสัยมาตลอด เราอาจจะสงสัยเรื่อง “ซิด” บ้างไหม ว่าเชียงใหม่ก็ต้อง “ซิด” คนเชียงใหม่จะล้มหายตายจากไปเพราะจะกันถนน กันสายน้ำ ยุ้งก็เยอะขึ้น น้ำก็จะเน่าขึ้น มัน “ซิด” ความสำคัญของพี่น้อง หับไม้ใส่เกลือที่เรากำลังว่าก็มีเกลืออยู่ทุกที่ ผมกำลังมองว่าท้ายที่สุดเราก็กลับมาที่เก่า แต่เราไม่รู้จักเรื่องสามัญเลยรู้แต่เรื่องสูงสุด เวลาจะไปอยู่รวมกันก็เลือกอันนี้ละ บ้านเมืองนี้มันไม่พออยู่หรือ หรือกรณีเมืองแพร่ กรุงเทพฯ ประจวบฯ น้ำนองนี้ถามว่าไม่เคยนองเลยหรือในประวัติศาสตร์ เขาทำบ้านต่ำลงต่างหาก เมื่อก่อนถ้าน้ำนองก็จะไปทอดแห ใส่ไซ นองก็นองไปจะไปใส่ไซต่อ จะไปทอดแหต่อ แต่ตอนนี้ น้ำท่วมรถบัสอะไรบ้าง ไม่ใช่ความผิดของน้ำ เพราะฉะนั้นคำถามหรือข้อสงสัยมันต้องมีเชิงเพราะฉะนั้นโจทย์นี้ผมก็เลยมานั่งเป็นก้ากัอยู่เหมือนกัน วันนี้มีความพยายามหลายอย่าง มีคนมาหลายที่ ฟริกมีบ้านเหนือเกลือมีบ้านใต้ ใต้สุดก็พิษณุโลก ผมก็เลยว่าเป็นวันดีวันหนึ่ง พวกเราจะได้พากันมาฟู้สองน้องฮั่วหนึ่ง ฟริกมีบ้านเหนือเกลือมีบ้านใต้ มาแลก มาเปลี่ยนกัน วันนี้ผู้ที่รู้เกี่ยวกับดินก็มา ดินไม่ใช่ดินอะไรดินที่เป็นแม่ธรณีนี้แหละ พอคิดถึงแม่ธรณีเมื่อไรก็คิดถึงบิบน้ำ บิบผมแล้วน้ำท่วม แต่ปัจจุบันนี้ถึงแม่ธรณี มีทั้งมด ทั้งแมง มีทั้งตัวอะไรก็ไม่รู้ที่ฝรั่งบอกว่ามันเป็นตัวอะมีบา ผมไม่รู้จักแต่มันมีในนั้น เสร็จแล้วเราก็ก้อปุ้ยเอายามาใส่จนตายหมดแม่ธรณีหนีไปอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้

วันนี้ก็มีหลายอย่างหลุมลำพูน หลุมคุณหมอแสงจันทร์ก็มา ลองมาดูว่าผักพื้นบ้านพื้นเมืองจะอยู่ได้อย่างไร ชาวลำพูนก็ตั้งข้อสงสัยว่าทำไมโรงพยาบาลลำพูนไม่ซื้อผักปลอดสารพิษมาให้คนไข้กิน ใครจะปลูกผักปลอดสารพิษไปให้โรงพยาบาลลำพูน ในคุกลำพูนให้

กินผักดีๆ ไม่ใช่เอาผักใส่ยาไปให้นักโทษกินครับตายแน่ เรื่องแบบนี้มองคนเดียวมันตายเลยนะครับ ถ้าไม่ช่วยกันมองแบบพี่ผู้สองน้องผู้หนึ่ง อย่างบ้านแม่ลายน้อยกำลังจะฟื้นฟูน้ำแม่ลาย น้ำน้อยๆ ยังต้องช่วยกัน คนทางใต้ยังใช้น้ำ ความจริงเราต้องพากันไปกรุงเทพฯ ไปบอกเค้าว่าเอาข้าวให้เราหน่อย เพราะเราเป็นคนให้น้ำเค้าต้องเก็บภาษีเป็นข้าวมาให้คนทางเหนือ มาลำพูนก็มาดูโคขาวลำพูนมีคู่เดียวอยู่ที่กรุงเทพฯ ใหญ่โตงามแต่ว่า บ้านเราไม่มีอยู่ที่ไหนหมดโคขาวลำพูน ว่าไปให้เจ็บใจกันเล่นว่าเราทำไมมานั่งดูกันบ่ดอกบ่ตาย ถ้าจะให้มันเป็นแต่เป็นว่ามันจะต้องลงทุนมากกว่านี้อีก แม้แต่งบประมาณของ สส. แม้แต่งบประมาณของ สกว. แบ่งให้คนนั้นคนนี้มันต้องช่วงชิงเอามาคนอย่างเราๆ พากันคั่นกัน แสวง เพราะฉะนั้นพี่น้องบ้านเรา เชียงใหม่ ลำพูน หรือว่าทางใต้ช่วยกันนะครับ เพราะฉะนั้นในนามของ สกว.ภาคเหนือ ในนามของนักวิจัยชาวบ้านหวังว่า 2 วันที่เราจะอยู่ด้วยกันแบ่งปันกันนะครับก็คงจะว่ากันต่อไป

☞ แนะนำกระบวนการแบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

: โดย ดร.สมคิด แก้วทิพย์ (ผู้ประสานงาน สกว. สำนักงานภาค)

นานๆ จะเจอกันนะครับ หลายท่านก็เป็นท่านที่ใหม่ก็คิดว่าการมา 2 วันนี้ ทำอย่างไรให้ได้คุ้นเคยกัน เป็นพวกเดียวกัน วงเดียวกัน ไปสู่ในระยะยาวที่ว่ามิตรแท้สหายคำได้ อย่างไรก็ตาม มันหายากคนที่พูดกันรู้เรื่องนี่นะครับ เพราะฉะนั้นในโอกาสนี้วัตถุประสงค์ของการจัดงานครั้งนี้ให้มันอยู่ในวงเดียวกันนั่นแหละ ให้เป็นพวกเดียวกันนั่นแหละที่สำคัญ ข้อที่สองก็เป็นเรื่องของการทำงานที่เราจะทำงานให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร นั่นหมายถึงว่าในระดับพื้นที่เอง หมู่บ้าน ในตำบล แต่ละที่เราคิดอยู่เสมอว่ามันจะอย่างไรดีทำให้มันดีกว่านี้ได้อย่างไร ซึ่งคำถามนี้ถ้าถามอยู่เป็นประจำแล้วการพัฒนาการของเราจะดีขึ้นเรื่อยๆ สิ่งหนึ่งที่เราพบว่าคนที่ทำงานคนที่พัฒนาชุมชนนั้น อย่างทีมแม่ลายน้อยก็ดี ทุกทีมก็ดี ทำมารู้หมดแต่มันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ข้างใน ถ้าไม่มีคนมาพูดก็รู้อยู่กับตัวเองนั่นแหละ เชิงมีไหม เชิงมี แต่เชิงในเรื่องการทำงานมันต่างกับ เชิงมวย เชิงมวยก็คือ ถ้าอยากเห็นต้องตีให้ดูลองรำให้ดูก่อน แต่ว่าเรื่องทำงานนี้ถ้าจะให้ไปทำให้ดูเป็นยังงัยครับ ต้องใช้เวลาเป็นปีถึงจะรู้ ทำอย่างไรให้ถอดเชิงออกมา เราคิดว่าเราจะใช้วิธีการเล่า เล่านี้เล่าเรื่องไม่ใช่เล่าความนะครับ “เล่าเรื่อง” ในทางวิชาการเรียกว่า “ความรู้ฝังลึก” เพราะฉะนั้นความสำเร็จของแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผักพื้นบ้านของลำปาง ลำพูน เรื่องของฟื้นฟูลำน้ำ เรื่องของโคขาวนี้ ความสำเร็จ 4 เรื่อง

ให้รู้ว่าการทำอะไรถึงสำเร็จ อันนี้ข้อที่หนึ่ง คิดกันอย่างไรมี ความเชื่อกันอย่างไรถึงทำเรื่องนี้ เพราะฉะนั้น 2 วันนี้ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่ ทำอย่างไรถึงสำเร็จเล่ากันออกมาเราจะใช้ กระบวนการกลุ่มเล่าออกมา อีกข้อหนึ่งนอกจากได้เลือก อันที่สามก็คือได้สติปัญญา กับตนเอง คนทำงานถ้าเราได้สุขได้พูดจากันแล้วผ่านการคิดการทำเราจะฉลาดขึ้นความเชื่อ เป็นอย่างนั้น ฉะนั้นคนฉลาดขึ้นได้อย่างไร เรื่องเชิงสาระความรู้จะได้ขึ้นมามีอย่างนั้นจะ สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันได้อย่างไร ภารกิจตัวนี้คิดว่าคงจะเป็นภารกิจร่วมของทุกคนนะ ครับ ช่วยกันก็แล้วกันนะครับ ที่นี้ในส่วนของการกระบวนการเล่า ปกติถ้าเล่าแบบคนแก่เล่าเล่า นี้เล่าเล่าแม่นมาก สงครามโลกเป็นอย่างไรเห็นภาพเลย การเล่าความสำเร็จนั้นความสำเร็จ ที่เราทำมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องโคขาว เรื่องผักพื้นบ้าน การฟื้นฟูลำน้ำแต่ละที่มีความสำเร็จ ที่ นี้การเล่าเราเล่าเพื่อจะเห็นเรื่องราว เห็นตัวละคร เห็นคน และการทำงาน แล้วการทำงาน ภายใต้งานหรือเหตุการณ์สภาพแวดล้อมอย่างไร คนมีใครบ้าง คนที่เกี่ยวข้องจะต้องเอา คนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานใครทำอะไรอย่างไร สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร เล่าตั้งแต่ต้น มาเลยตั้งแต่เริ่มต้นมีการพบกันอย่างไร ด้วยเนื้อหาที่คล้ายเมื่อเล่าจนจบลงย้อนไปมันจะ เห็นที่มาของความสำเร็จ

กติกา

เล่าอย่างมีความสุข จากเรื่องจริง
ฟังอย่างตั้งใจ ไม่แทรก
พูดทีละคน
ถามได้ไม่จำกัด
สร้างบรรยากาศให้สนุก

สรุป

ความสำเร็จของเรื่องที่เล่ามีอะไรบ้าง

จะมีคนเล่า คนเล่านี้ปกติเค้าจะไม่เล่าคนเดียวแบ่งกันเล่า คนนั้นเดิมนิดคนนี้ เดิมหน่อย คนเล่ามีหลายคนจะได้เปลี่ยนกัน เมื่อมีคนเล่าแล้วก็มีคนฟัง คนฟังนี้ก็หลายคน เหมือนกัน ช่วยกันฟังตั้งใจฟังอาจจะฟังไปด้วยถามไปด้วย แล้วก็จะมีคนซักถามคนอำนวยความสะดวกในการเล่าก็คือว่าก็ช่วยคนเล่าพูด ซักบ้าง ช่วยตั้งคำถามนอกจากคนฟังจะถาม

แล้วคนอำนวยจะช่วยถาม ถ้าถามซ้อนหลายคนคนนี้จะเป็นคนช่วยลำดับว่าจะมีใครออกพูดก่อนแล้วก็มีอีกคนคือคนจดบันทึกเป็นเลขานะครับ เลขจะเป็นคนบันทึก เพราะฉะนั้นคนเล่าขอให้เล่าอย่างมีความสุข เล่าแบบภาคภูมิใจใจตัวเอง เล่าแบบมีเมตตา เล่าเรื่องจริงเค้าเรียกว่าเล่าแบบดิบๆ ยังไม่ได้ปรุงไม่ได้ใส่สีใส่ไขสักอย่าง คนฟังก็ไม่ต้องดักคองนะครับ ฟังด้วยความชื่นชมยินดี ถามแบบใครรู้ไม่ใช่ถามแบบหาเรื่อง ไม่ควรผูกขาดการถาม เปลี่ยนกันนะครับให้โอกาสเมื่อให้โอกาสกันแล้วบรรยากาศจะสนุก นี่เป็นเรื่องบรรยากาศนะครับ ฟังพูดกันเหมือนพี่เหมือนน้องพี่อุ้มน้องน้องอุ้มพี่หนึ่งพูดกันแบบสนุกๆ แทรกเรื่องเล่นไปบ้างก็ได้ ไม่ควรเครียดสนุกแบบมีสาระ ระดับของคำถามนะครับการถามนี้จะถามอย่างไร คิดอย่างไร เชื้ออย่างไรก็ได้คำถามไม่จำกัด

เล่าเรื่องความสำเร็จของการทำงานวิจัย

วิธีการก็คือว่าพอเล่ากันเสร็จในระหว่างเล่าพยายามจดประเด็นสำคัญไว้ พอเล่าเสร็จประธานต้องอำนวยความสะดวกโดยการชวนพูดในประเด็นที่ว่าความสำเร็จหน้าตาเป็นอย่างไร ที่มาของความสำเร็จมันเกี่ยวข้องกับ มันมีเหตุมีปัจจัย มีวิธีการเค้าเรียกว่ามีกระบวนการอะไรบ้าง จะได้ความรู้ขึ้นมาว่ามันทำอย่างนี้เอง ขั้นตอนมันที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม เป็นอย่างนี้ เหตุของมันบ้านนี้เป็นอย่างนี้ๆ ไล่เป็นฉากๆ อันนี้เป็นข้อสรุปภาษา

วิชาการเรียกว่าขั้นตอนของการตีความนะครับว่าที่เราทำกันมาทั้งหมด เอามาวิเคราะห์ตีความแล้วความสำเร็จมันมีอะไรให้เห็นชัดเจนขึ้นมาแล้วก็มันมีที่มาอย่างไร มีเป็นปัจจัยที่กระบวนการทำงานอันนี้ก็จะเป็นการถอดเชิงผ่านเรื่องเล่า ก็ฟังแล้วก็ดึกาก็ไม่มีอะไรมากขอให้สนุกกันเข้าใจแล้วก็ให้ได้สาระ แบ่งกันให้ออกาสกันนะครับ ชักถามแบบพี่แบบน้องเราแบ่งกลุ่มเพื่อให้บรรยากาศมันไม่รบกวนกันแล้วก็ข้างนอกนี่ก็เป็นบรรยากาศแบบสายลมแสงแดด ไปตั้งวงนะครับ แบ่งคนเล่าเป็นทีมโครงการทั้งหมดใครอยู่ในชุมชนใดก็เล่าเรื่องตัวเอง 4 จุด 4 เรื่อง คนฟังก็จะเป็นคนที่มาที่ไม่ได้เป็นคนเล่า ฟังแล้วก็ถามไปด้วย จะมีคนสังเกตช่วยกันสังเกตก็แล้วกันนะครับ เพราะมันต้องมีมุมมองจากคนนอกที่ต้องคอยสังเกตด้วยนะครับ

📖 การถอดบทเรียนความสำเร็จโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ

➤ โครงการกระบวนการพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขาวลำพูน บ้านไร่ป่าคา : โดยคุณเดือนเพ็ญ วงศ์จันทร์ (เจ้าหน้าที่ Node เกษตร)

จากที่ได้มีการพูดคุยกันแล้วได้ส่วนที่จะนำมาเล่าสู่กันฟัง งานวิจัยของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร ทีมวิจัยได้เล่าสะท้อนให้ฟังว่าหลังจากที่มีงานวิจัยเข้าไปทำให้ทราบว่าในสกว.มีส่วนที่จะทำให้มีการออกของรากผลิดอกออกผลจนเป็นรูปธรรมและหันมาสนใจ และใส่ใจในเรื่องของการทำงานแบบกระบวนการมีส่วนร่วมมากขึ้น

แต่เดิมการทำงานกลุ่มในชุมชนอาจจะยังไม่ค่อยมีแบบแผน มีกระบวนการที่ชัดเจน พอ สกว.เข้าไปเค้าก็เริ่มมีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น เห็นความสำคัญของการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยปัจจัยที่เป็นตัวบ่งบอกว่างานวิจัยของเค้าสำเร็จจากการทำงานครั้งนี้ก็คือเรื่องของแกนนำชุมชนที่มีการนัดประชุมชาวบ้านเพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหากันว่าเรามีปัญหาอะไรกันบ้าง ช่วยกันหาสาเหตุของปัญหาก่อนแล้วมาคิดหาทางเลือกกัน ของเค้าจริง ๆ จะเป็นเรื่องของอาชีพ ตอนแรกปลูกลำไยแล้วลำไยมันราคาผลผลิตต่ำลงเค้าก็เลยช่วยกันคิดว่าทำอย่างไรที่จะมีอาชีพเสริม ลำไยอีกไม่กี่ปีข้างหน้านั้นก็หาหนทางรอดได้ยากเหมือนกัน ก็เริ่มชวนคนมาคุยกันแล้วก็ลองมาดูว่าจะทำอะไรกันดี เค้าก็รวมกลุ่มกันตอนแรกจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ก่อนเพื่อการผลิตบ้านไร่ป่าคา จากการรวมกลุ่มออมทรัพย์ได้แล้วก็มาคุยกันอีกว่าจะมีอาชีพอื่นใหม่ที่จะเป็นอาชีพทางเลือกให้กับเค้าได้ เค้าก็ได้เริ่มเข้าไปหา มีการติดต่อประสานงานบุคคลภายนอกมากขึ้น

เริ่มจากพ่อหลวงมีเพื่อนทำงานบริษัทเอกชนแล้วก็ได้คุยกันว่าโคขาวลำพูนเป็นโคที่ กำลังจะสูญหายไปจากลำพูนแล้ว และก็มีความรู้ที่ ดี คือ มีความทนทาน ก็เลยว่าจะลองเลี้ยงใหม่ หลังจากนั้นก็เลยเริ่มจากเพื่อนแล้วเข้าไปสู่มหาวิทยาลัย ก็คือเริ่มเข้าไปติดต่อทาง มช.ดูว่ามีพันธุ์โคใหม่ ไปดูทางแม่ใจแล้วก็เริ่มมีการศึกษาดูงานพอไปดูกลับมา ก็จะมีการกลับมาคุยภายในกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ผลตลอดเวลาที่ไปดูงานมาเราจะตัดสินใจเลือกเลี้ยงโคขาวดีไหม พอได้ข้อมูลเรื่องของโคขาวแล้วเป็นข้อมูลที่เพียงพอเค้าก็ตัดสินใจที่รวมกลุ่มกันตั้งเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงโคขาว ซึ่งมันเป็นผลที่เกิดจากการวิเคราะห์เพื่อหาอาชีพเสริมในชุมชน การศึกษาดูงานก็จะมีที่ มช. พะเยา ศรีบัวบาน พอได้กลุ่มแล้ว สกว.จะเข้าไปช่วงตอนที่พ่อหลวงเริ่มมาดูงานที่ มช. มาติดต่อที่อาจารย์ณรงค์ และก็มีการประสานไปยังภาควิชาสัตวศาสตร์ พอเริ่มมีกลุ่ม สกว.ก็เริ่มเข้าไปชวนทางกลุ่มพูดคุยกันว่าสนใจทำงาน

วิจัยใหม่ ช่วงแรกพี่เลี้ยงโครงการยังไม่ได้บอกว่าจะมีเงินให้แต่ก็เข้าไปร่วมประชุมด้วย การพัฒนาโครงการใช้ระยะเวลาในการพัฒนาเกือบปี มีการประชุม 16 ครั้ง ด้วยความที่วากลุ่มมีความตั้งใจดีแล้วก็ยังไม่ย่อท้อกับสิ่งที่เค้าจะทำ เค้าก็เลยพัฒนาโครงการจนได้รับทุนจาก สกว.

ซึ่งพอได้รับทุนแล้วเค้าก็เริ่มดำเนินงานวิจัยตามแผนที่เค้ากำหนดแผนการร่วมกันไว้ โดยมีการจัดการศึกษาเรื่องราวของการเลี้ยงกลุ่มโคขาว เรื่องของการจัดการกลุ่มว่าต้องมีวิธีการจัดการกลุ่มอย่างไรบ้าง รวมโคแล้วแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กันได้ ซึ่งระหว่างทำเค้าก็จะพบปัญหาอุปสรรคมาเรื่อย ๆ ก็มีการนำปัญหาอุปสรรคนั้นมาพูดคุยกันภายในกลุ่ม พูดกันให้ชัดเจนคือถ้ามีการไม่เข้าใจกันเถียงกันก็เถียงกันในกลุ่ม แต่ไม่เก็บมาคิดเป็นเรื่องส่วนตัว พอออกจากวงประชุมทุกคนก็ยังเป็นเพื่อนกันเหมือนเดิม ตรงนี้มันทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างคนในชุมชนของเค้าเองด้วย ความสามัคคีภายในกลุ่มก็เกิดมากขึ้น พอทำวิจัยเค้าก็ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ทำให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องของการเลี้ยงโคขาว ก็คือเมื่อมีงานวิจัยเข้ามาไม่ใช่มีชาวบ้านที่วิจัยอย่างเดียว แต่ว่ามีอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาเข้าไปร่วมด้วย ให้ความรู้แล้วก็ไปร่วมเรียนรู้ด้วย เกี่ยวกับเรื่องของการเลี้ยงโคขาวในส่วนของภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วผนวกกับความรู้สมัยใหม่ที่ทางวิชาการเค้าพัฒนา ในสถาบันอุดมศึกษาก็นำไปแลกเปลี่ยนกับชาวบ้านในชุมชน ซึ่งตรงนี้ชาวบ้านเองก็ได้เรียนรู้และอาจารย์ นักศึกษาเองก็ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนด้วย ชุมชนจัดการตนเองได้อย่างอิสระ บนฐานความรู้การสร้างความรู้ใหม่ คือ เมื่อเค้าได้ความรู้จากภายนอกเค้าก็นำมาลองประยุกต์ใช้กับกลุ่มของเค้าว่ามันลองมาใช้กับตัวโคที่เลี้ยงอยู่ได้ผลไหม นอกจากความรู้เรื่องของการเลี้ยงโคแล้วการวิจัยยังมีเรื่องของเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้อย่างเวทีความรู้ต่างๆ ที่เรามาวันนี้ด้วยนะคะ ทางทีมวิจัยก็ได้เข้าไปร่วมอยู่เป็นประจำ เพราะเค้าบอกว่าไปแล้วก็ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มได้รับความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินชีวิต และสามารถนำไปใช้ในเรื่องของการทำงานกลุ่มอื่นๆ ในชุมชนได้ด้วย เพราะทีมส่วนใหญ่จะเป็นทีมของคณะผู้บริหารในหมู่บ้านอยู่แล้ว ซึ่งตอนที่เรายกกันเราก็ได้ชวนทางทีมวิจัยโคขาวมาลองวิเคราะห์กันดูว่าผลผลิตที่ได้จากการทำวิจัยถ้าจะให้ดาว เป็นการประเมินกันว่าความสำเร็จของงานวิจัยมันดีขนาดไหน เราก็ให้เค้าประเมินออกมา ผลผลิตที่สามารถประสบความสำเร็จได้ปานกลางค่อนข้างดี คือ 3.4 ดาว คือ มันมีเรื่องของกลุ่มสมาชิกเรื่องของการเปิดกองทุนเค้าก็จะมีประเมินให้ อย่างเรื่องของตอนที่เค้าตั้งเป้าหมายว่ากลุ่มเลี้ยงโคขาวนี้จะต้องมีสมาชิกกลุ่มนะตั้งเป้าไว้ตอนแรกมี 28 คน พอทำงานไปมันก็มีสมาชิกบางส่วนที่เค้าลาออกไปบ้าง ก็ไม่ถือว่าสำเร็จทั้งหมดเค้าก็ได้มา 3 ดาว เรื่องของการเกิดกลุ่มกองทุนออมทรัพย์อันนี้เป็นเป้าที่เค้าตั้งไว้ตอนแรกว่าจะตั้งกลุ่มรวมกันเพื่อให้ได้ตัวออมทรัพย์ เค้าก็สามารถทำกลุ่มออมทรัพย์ได้ อันนี้คือ 5 ดาวเลยนะคะ เรื่องของการ

จัดการการเลี้ยงเค้าให้ดาวในการจัดการ 4 ดาว เรื่องของการเลี้ยงของสมาชิกมีสมาชิกบางคนเลี้ยงไปแล้วมันยังไม่เห็นผลทันตา เรื่องของการเลี้ยงโคมันต้องรอระยะเวลา 5 ปี 10 ปี ถึงจะได้ทุนได้กำไรไม่ใช่ 2,3 ปีได้กำไรเลยเค้าก็เริ่มทยอยออกไป และข้อจำกัดเรื่องเวลาคนที่ จะเข้ามาเป็นสมาชิกจะต้องเข้ามาร่วมกิจกรรมกลุ่ม เรื่องของเวทีอบรมให้ความรู้ต่างๆ สมาชิกต้องเข้ามาร่วมด้วยทุกอย่างถ้าใครไม่มาเค้าก็มีเงื่อนไขตั้งกันไว้ว่า ไม่มาต้องเสีย ค่าปรับหรือถ้ามาไม่ครบก็มีกฎโดนลงโทษ ทางกลุ่มก็ได้มีการวางมาตรการไว้ เรื่องของ ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาให้ถึงระดับ 5 ดาว เมื่อตอนแรกก่อนที่จะเลี้ยงโคบ้านไร่ป่าคาจะมีปัญหา หนี้ขึ้นในสวนลำไยต้องใช้แรงงานคนในการจ้างตัดหญ้าในสวนลำไยทำให้มีเรื่องของ ค่าใช้จ่าย แต่พอเลี้ยงโคขาวเค้าก็ใช้วิธีเอาโคขาวไปผูกไว้ในสวนลำไยให้โคกินหญ้ามันก็ลด ต้นทุนในเรื่องของการตัดหญ้าในสวนลำไยไป แต่ไม่ใช่ว่าจะเอาโคทุกตัวไปกินหญ้าในสวน ลำไยได้ มีการเรียนรู้ว่าโคตัวไหนที่เข้าไปกินหญ้าในสวนลำไยแล้วไม่ไปกินผลผลิตลำไยที่อยู่ กับต้นเค้าก็จะมีอาการสังเกตตรงนี้ด้วย เป็นการเรียนรู้นิสัยของตัวโคด้วยแล้วก็เรื่องของ สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นก็คือเมื่อก่อนไม่มีโคแล้วหญ้าตามถนนตามข้างทางมันไม่มีใครตัด เทศบาลก็ต้องไปตัดให้แต่เดี๋ยวนี้ไม่ต้องค่ะโคขาวไปกินหญ้าให้เอง ซึ่งตรงนี้นั้นก็ช่วยให้ สิ่งแวดล้อมดีขึ้น และอย่างตอนที่พอโคไปกินหญ้าที่สวนลำไยต้องมีการขับถ่ายของเสียตรง นั้นก็สามารถเป็นปุ๋ยได้ แล้วเรื่องของการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากขึ้นคือจากเดิมทีม ีวิจัยเล่าให้ฟังว่ามีเวลาในตอนเย็นมีวงสนทนานั่งกินเหล้ากัน ตอนเช้ามีตื่นมาไม่รู้จะทำ อะไร เดี๋ยวนี้ตื่นมาก็ต้องไปตัดหญ้าให้โคกินต้องมาดูแลตัวโคซึ่งเป็นการใช้เวลาให้เกิด ประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม แล้วเรื่องของความสัมพันธ์ของคนที่ดีขึ้น คือเมื่อมีกลุ่มโคขาวแล้ว คนในชุมชนก็เริ่มมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น มันนำมาหลายอย่างเมื่อมีกลุ่มโคขาว และสมาชิกก็ต้องมาประชุมกันทำให้การเรียนรู้การทำงานร่วมกันเค้าเรียกว่าต้องได้ใจกันก่อน เวลาไปทำงานแม้บ้านเองพอกกลุ่มโคขาวเริ่มพัฒนาและมีคนรู้จักมากขึ้น มีการศึกษาดูงาน แม้บ้านก็ต้องเข้ามาช่วยในเรื่องของการต้อนรับ ซึ่งคนที่เข้ามาดูงานไม่ใช่เฉพาะคนไทยจะมี ชาวต่างชาติด้วย และมีนักศึกษาเข้าไปฝึกงานในชุมชนด้วยซึ่งเค้าอาจจะต้องมีการพูดคุยกัน ทั้งหมู่บ้านว่าจะรับนักศึกษาเข้าไปฝึกงานด้วยไหม เค้าก็ต้องมีการพูดคุยมีปฏิสัมพันธ์กัน มากขึ้นว่าจะจัดการชุมชนอย่างไร สำหรับผลกระทบที่สามารถกำหนดความสำเร็จได้ เค้าก็ จะให้ไว้ 5 ดาว ผลกระทบนี้เมื่อทำงานวิจัยไปแล้วมันเกิดผลกระทบอะไรตามมบ้าง ก็ทำมา ครบ 18 เดือน จากเดิมที่เค้าเล่าให้ฟังก็คือกลุ่มโคขาวรวมกลุ่มกันแล้วไปขอให้ทางปศุสัตว์ เข้ามาช่วยหน่อยแต่ว่าทาง ปศุสัตว์เค้าก็ไม่ตอบสนองเหมือนไม่ค่อยให้การยอมรับเท่าไร เค้าบอกว่าอยากให้กลุ่มที่มันรวมตัวกันอย่างจริงจังมากกว่า กลัวว่าจะไม่จริงจังเดี่ยวร่วม เดี่ยวก็เลิกแล้วเค้าจึงไม่สนใจ พอกกลุ่มเริ่มทำงานรวมตัวกันเองแล้วทำงานจนได้ผลงานวิจัย เริ่มขยายผลเริ่มเป็นที่รู้จักของท้องถิ่นมากขึ้น รวมทั้งสื่อต่างๆ มีการลงหนังสือพิมพ์พอทำงาน

กับ สกว. ได้พักหนึ่งมีการลงหนังสือพิมพ์ว่ามีการวิจัยโคขาว ทางพ่อหลวงก็ไม่ได้นั่งนอนใจว่ามีข่าวสารแล้วนะ พ่อหลวงก็ไปปรึกษากับกำนันเพื่อให้กำนันพาไปพบนายอำเภอเพื่อจะบอกว่าในบ้านของตนเองมีงานอย่างนี้เกิดขึ้นจะอย่างไรแล้วก็มีส่วนที่ค่านำมาเผยแพร่แล้ว ทางนายอำเภอก็พาไปพบผู้ว่าฯ ต่อ ผู้ว่าฯ CEO ก็บอกว่าก็ดีแล้วให้การสนับสนุนการทำโครงการวิจัยต่อยอดกับทางโคขาว ซึ่งตรงนี้นั้นก็เป็นผลที่ได้รับจากการทำงานวิจัยที่ผ่านมา

(1) มีเรื่องการเปิดหลักสูตรท้องถิ่น ที่มวิจัยโคขาวไม่ได้มีเฉพาะคนในชุมชนแต่ว่าทางโรงเรียนบ้านหนองบัวก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องของการทำงานวิจัยด้วยให้นักเรียนได้เข้ามาเรียนรู้เรื่องของการเลี้ยงโคของกลุ่มเพราะโคนี้เป็นโคที่ใกล้จะสูญพันธุ์อยากให้ชาวลำพูน เด็กลำพูนรู้จักว่าโคขาวมีหน้าตาเป็นอย่างไรมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง คุณครูก็ได้ประยุกต์เอาสิ่งที่เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ในพื้นที่จริงใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นวิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย วิชาศิลปะ ซึ่งเค้าก็ทำให้นักเรียนเข้ามาเรียนรู้ เด็ก ๆ เองก็สนุกเค้าได้เรียนรู้ได้เห็นของจริงด้วยค่ะ พอชักพักหนึ่งทำงานไป (2) ธกส. เริ่มรู้ข่าว ธกส. ก็มาเสนอเงินทุนให้เค้าว่าจะมาขอข้อมูลของโคขาวว่าทำงานไปมีปัญหามีอะไรดีนะก็เลยบอกว่าจะเอาเงินมาให้กู้ล้านหนึ่งเอาไหม แต่ตอนนี้ทางกลุ่มโคขาวได้หารือกันนะคะก็บอกว่ายังไม่กู้ดีกว่า เพราะว่าเงินที่ได้จากงานวิจัยก็เอามาเรียนรู้ พัฒนากลุ่มและเค้าก็ยังพอจะมีเงินกลุ่มของเค้า (3) ต่อมา กศน. ก็ได้เข้ามาให้ความรู้และให้อุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการให้เครื่องอัดเม็ดปุ๋ยอัดเม็ด เครื่องอัดฟาง กศน. ก็เข้ามาให้ความช่วยเหลือมากขึ้น (4) ปศุสัตว์เองก็เริ่มเข้ามาในเรื่องของการให้วัคซีนและการให้ความรู้ในการเลี้ยงโคขาวค่ะ (5) อบต. กับ อบจ. ก็ให้ความสนับสนุนในเรื่องของบ่อน้ำเพราะว่าบ้านไร่ป่าคาจะมีปัญหาเรื่องของน้ำที่จะใช้ในการปลูกหญ้า น้ำค่อนข้างแล้งฝนไม่ตกตาม ฤดูกาล (6) เป็นพื้นที่ศึกษาดูงานอย่างที่เป็นที่บอกเมื่อสักครู่ว่ามีชาวต่างชาติมาดูงาน ทางคณะเกษตรศาสตร์จะมีการประสานงานกับทางกลุ่มโคขาวตลอด อย่างมีเกษตรกรจากต่างชาติมาเค้าก็จะขอดูงานที่บ้านไร่ป่าคาเนี่ยแหละค่ะ (7) เรื่องของการฝึกงานบ้านไร่ป่าคาเป็นพื้นที่ที่ทางคณะเกษตรศาสตร์ขอเป็นพื้นที่ฝึกงานฝึกการเรียนรู้วิถีการใช้ชีวิตชุมชนให้กับนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ ซึ่งตรงนี้นะชาวบ้านก็ได้มีการเตรียมการและดำเนินการมาแล้ว 2 ครั้ง และปีนี้กำลังขอลงไปอีกรู้สึกจะเป็นช่วงภายในเดือนตุลาคมนี้ค่ะ (8) เกิดโครงการนาหญ้า ซึ่งตรงนี้ก็ก็เป็นผลพลอยได้ที่เกิดจากการมีการวิจัยโคขาว เป็นงบที่ได้จาก ศกจ. ผ่านทาง สกว. ฝ่ายเกษตรมานะคะ นอกจากเค้าจะเลี้ยงโคขาวแล้วมันก็ต้องมีเรื่องของอาหาร ทาง สกว. เค้าก็ชวนว่าอยากจะทำในเรื่องของการผลิตนาหญ้าให้โคไหม ทำให้เค้าเกิดการประสานงานทำให้ได้รู้จักภาคีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้วย คือถ้าเค้าจะปลูกหญ้าก็ต้องมีตลาด ทางกลุ่มโคขาวเองนอกจากจะปลูกหญ้าให้โคที่ตัวเองเลี้ยงแล้วยังได้ตลาดที่จะขายหญ้าด้วยค่ะ ซึ่งตรงนี้ก็ได้รับความรู้ในเรื่องของการปลูกหญ้าและการศึกษาดูงานในเรื่องของการปลูกหญ้าด้วย

สำหรับการขับเคลื่อนงานกลุ่มผ่านกระบวนการวิจัยก็คือพอทำงานวิจัยมาได้ระยะหนึ่งผลที่ได้ก็อย่างหนึ่งก็คือการสร้างให้กลุ่มเป็นที่น่าเชื่อถือของคนอื่น ก็เริ่มมีหน่วยงานเข้ามาทำให้รู้ว่ากลุ่มเข้มแข็งอยู่ได้ด้วย ในเรื่องของการทำงานกับ สกว.จะมีเงื่อนไขอยู่อย่างหนึ่งก็คือในเรื่องของเวลา การทำงานกับ สกว. เค้าบอกว่าไม่ต้องลงทุนอะไรแค่ลงทุนเวลา กับเสียสละความรับผิดชอบนิดหนึ่ง แต่การร่วมประชุมก็จะได้รับความรู้ไปแล้ว แต่มีพื้นที่ปฏิบัติการงานวิจัยและพื้นที่เรียนรู้ ความเสียสละ เน้นความสัมพันธ์อันดีเป็นประชาธิปไตย ไม่มาสมาชิกคนไหนจะลงหุ้นมากนักน้อยเพียงใดทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทำงานเหมือนกัน ทุกคนการทำงานวิจัยทำให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่สูงมากสำหรับกลุ่มและชุมชน

ผลที่เกิดจากการทำงานวิจัยตอนนี้ก็คือ

- มีจำนวนผู้เลี้ยงโคขาวเพิ่มขึ้น จากเดิมที่เป็นการเลี้ยงภายในกลุ่มแต่ตอนนี้เริ่มมีสมาชิกกลุ่มบางคนแยกออกมาเลี้ยงเองแล้วประมาณ 2-3 ราย
- สามารถทำให้อัตราต้นทุนในเรื่องของการตัดหญ้าในพื้นที่
- สะท้อนไปสู่กลุ่มผู้เลี้ยงโคในระดับตำบล
- มีการยกระดับจดทะเบียนเป็นสมาคม ตอนนี้มีการจดทะเบียนเป็นสมาคมผู้เลี้ยงโคขาวแห่งชาติ
- มีการแทรกซ้อนในเรื่องของเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องตรงนี้ก็เป็นของเอกชน ซึ่งตอนนี้เป็นปัญหาที่ทางกลุ่มกำลังต้องหาทางคิดหาทางป้องกัน คือตอนนี้มีเอกชนที่เค้าทำเรื่องของการเลี้ยงโคขาวแล้วเค้าจะผสมเค้ามีเรื่องของเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าการถ่ายฝากตัวอ่อน เป็นต้น ถ้าเค้าดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเรื่องของการขยายพันธุ์โคถ้าทางกลุ่มไม่ไปเซ็นสัญญาว่าเป็นสมาคมผู้เลี้ยงโคขาวด้วยแล้วจะมีผลอะไรเกิดขึ้นกับชุมชนซึ่งตรงนี้ทางกลุ่มก็กำลังคอยติดตามข่าวและเข้าร่วมการประชุมทุกครั้ง และกลับมาคิดเพื่อจะหาแนวทางแก้ไขและป้องกันสิ่งที่จะเกิดผลตามมาอีกครั้ง

สำหรับกลุ่มโคขาวก็มีเพียงเท่านี้ อยากให้ทีมมีอะไรจะเสริมไหมคะ มีท่านใดต้องการถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือไม่คะ

โครงการ “กระบวนการพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขาวลำพูน
บ้านไร่ป่าคา อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

โครงการวิจัย

“กระบวนการพัฒนากลุ่มเกษตรกร
ผู้เลี้ยงโคขาวลำพูน บ้านไร่ป่าคา
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”

“”สกว” ได้มีส่วนงอกเงย
ผลิดอกออกผล
จนคนเห็นเป็นรูปธรรม
และหันมาสนใจและใส่ใจ”

- แกนนำชุมชนร่วมวิเคราะห์ชุมชน
- ตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไร่ป่าคา
- วิเคราะห์หาอาชีพเสริมในชุมชน
- ศึกษาและหาอาชีพทางเลือก
 - ศึกษาจากนมช.
 - วิทยาลัยโครี
 - ดงนางพะเยา
 - โคขาวศรีบัวบาน
 - เกิดกลุ่มโคขาว
 - สู่การพัฒนาโครงการ
 - ได้รับทุนสกว.

ระหว่างที่วิจัย

- การจัดการกลุ่มเลี้ยงโค
- เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ผลสำเร็จของการเลี้ยงโคจากงานวิจัย
- ชุมชนจัดการตนเองได้อย่างอิสระบนฐานความรู้ การสร้างความรู้ใหม่

ผลผลิต สามารถกำหนดความสำเร็จได้ปานกลาง
ค่อนข้างดี (3.4)

เกิดกลุ่มสมาชิก ***

มีกองทุนและการออมทรัพย์ *****

มีการจัดการในการเลี้ยง ****

เกิดการเลี้ยงของสมาชิก ** (ข้อจำกัดด้านทุน, เวลา, สถานที่)

มีการผสมข้ามพันธุ์ การขยายพันธุ์/เพิ่มคุณภาพ ***

ผลลัพธ์ สามารถกำหนดความสำเร็จได้ *****
(ดีมาก)

- การใช้หญ้าสวนเลี้ยงโค
- สภาพแวดล้อมดีขึ้น
- การใช้เวลาวางให้เกิดประโยชน์
- ความสัมพันธ์ของคนดีขึ้น

ผลกระทบ สามารถกำหนดความสำเร็จได้ ***** (ดีมาก)

- ผู้ว่า CEO สนับสนุนการทำโครงการต่อยอด
- เกิดหลักสูตรท้องถิ่น
- ธกส เสนอเงินทุนสนับสนุน
- กศน. ความรู้ อุปกรณ์
- ปศุสัตว์ วัคซีน
- อบต/อบจ(บ่อน้ำ)
- พื้นที่ศึกษาดูงาน ฝึกงาน
- เกิดโครงการนาหญ้า

พื้นที่

- รับนักศึกษาฝึกงาน
- รับการดูงานจากคนภายนอก
- สกว เผยแพร่ผลงานวิจัยระหว่างทาง (นสพ.ท้องถิ่น) ข่าวสารถูกเผยแพร่ในท้องถิ่น ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นกลุ่มเข้มแข็ง ดันดับที่สอง (เกณฑ์มีอายุงาน สามปี)
- ธกส เสนอด่วนสนับสนุน (แก้ล้น) ขอรับครึ่งหนึ่ง จากผลงานที่ทำมาโดยการวิจัย
- หลังจากได้ลงสื่อ นสพ. เรื่องราวจึงได้ผ่านการรับรู้ถึงนายอำเภอ/ผู้ว่าฯ
- กฎเกณฑ์ของกลุ่มไม่ขัดขวางมีการยึดหยุ่นตามสถานการณ์ ใช้หลักการได้ใจของเพื่อนพ้องสมาชิกทำตามวิถีชาวบ้านไม่ลืมหูลืมตา
- ผลกระทบจากผู้ว่า กลุ่มเสนอโครงการขยายผล(ผู้ว่า CEO) กรณีกลุ่มที่ทำจริงแต่ขาดทรัพยากรโดยเน้นการต่อยอดจากงานวิจัย สกว คือ การทำปุ๋ยอัดเม็ด

“การขับเคลื่อนงานกลุ่มผ่านการวิจัยสกว”

สร้างความน่าเชื่อถือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

- กศน. ให้ความรู้ดูงาน เครื่องมือในการผลิตปุ๋ย
- อบต. ให้เงินทุนบางส่วน
- ปศุสัตว์ ให้วัคซีน

การวิจัยที่ทำกับสกว มีเงื่อนไข คือ

- มีเวลา
- มีพื้นที่ ปฏิบัติการวิจัย และพื้นที่เรียนรู้
- ความเสียสละ
- เน้นความสัมพันธ์ที่ดี (เป็นประชาธิปไตยแบบมีจิตวิญญาณ)
- เกิดผลรับและผลกระทบสูงมาก

ผลที่เกิด

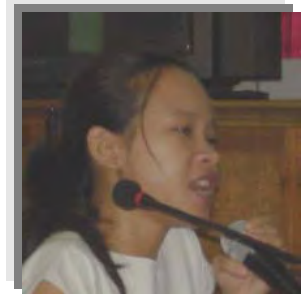
- เพิ่มจำนวนผู้เลี้ยง
- ลดการตัดหญ้าในพื้นที่
- สะท้อนไปสู่กลุ่มเลี้ยงโคระดับตำบล
- ยุกระดับ จัดทะเบียนเป็นสมาคม
- มีตัวแทรกซ้อนที่มีเรื่องเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นของเอกชน

คำถาม : คือจุดประสงค์จริงๆ ในการเลี้ยงโคขาวคือต้องการรักษาพันธุ์ไว้ แต่ทำไมต้องมีโครงการขยายข้ามสายพันธุ์ ผมเป็นคนหนึ่งที่อยู่ลำพูนผมก็อยากจะรักษาโคของลำพูนต้องไม่ให้ใครขยาย ต้องไม่ข้ามสายพันธุ์ ถ้าข้ามสายพันธุ์ก็ไม่ใช่โคขาวแล้ว นี่คือการความรู้สึกของผม ผมขอเรื่องเดียวอย่าเอาข้ามสายพันธุ์ แล้วคนลำพูนสมัยโบราณเค้าเอาไว้ใช้ทำอะไร เค้าทำอะไร เราทำไมไม่เอาตัวนั้นมาใช้ เมื่อก่อนผมเป็นเด็ก เห็นโคขาวลำพูนต้องมีล้อ มีโคขาวประโยชน์โคขาวคืออะไร ตอนนี้อาณาเขตไปกินเราต้องการรักษาพันธุ์นะครับ เพราะฉะนั้นประโยชน์คืออะไรเอาประโยชน์มาใช้ละครับ ผมไม่ทราบทางสถาบันวิจัยนั้นมีการเอาสิ่งเหล่านี้มาใช้และทำให้เกิดประโยชน์หรือเปล่า แต่เรื่องเดียวก็คืออย่าเอาข้ามสายพันธุ์

ตอบ (พ่อหลวงอยู่ช ไซยง) : ผมก็ขออธิบายอย่างนั้นครับ ครั้งแรกก็คือการอนุรักษ์ในเมื่อเกิดการอนุรักษ์แล้วสถานะเศรษฐกิจอย่างการที่สวนลำไยไม่ได้ผลผลิตที่ดีและราคาไม่ดี แล้วเรามาอนุรักษ์โคขาว เพื่ออะไรครับ เพื่อรักษาสายพันธุ์เดิมไว้แต่การอนุรักษ์ชาวบ้านทุกวันนี้กินอะไรครับ ชาวบ้านต้องใช้ต้องจ่ายต้องมีเงินเป็นตัวขับเคลื่อน ส่งลูกเรียนหนังสือ บัณฑิต ทุกอย่างนะครับ กลุ่มเราก็เลยคิดว่าส่วนหนึ่งคือการอนุรักษ์ อีกลักษณะหนึ่งคือการผสมข้ามสายพันธุ์เพื่อเศรษฐกิจต้องคู่กันไปด้วยครับ นักอนุรักษ์กระเป๋างานไม่เดินนะครับ และระหว่างการทำงานเราอาจจะแบ่งเป็นปี ปีนี้อาจจะโคขาวทั้งหมด ปีหน้ากลับไปในเรื่องของการผสมข้ามสายพันธุ์ จะช่วยในเรื่องเศรษฐกิจจะครับ

สรุปโดยผู้ดำเนินรายการ คุณอังคณา ทาลัดชัย (เจ้าหน้าที่ Node แม่ใจ)

: ใครจะมีอะไรเพิ่มเติมไหมคะ อันนี้แสดงว่าเป็นความสำเร็จของโครงการที่พ่อหลวงอยู่กับทีมคิดว่ามาถึงวันนี้มีความสำเร็จระดับหนึ่งแต่ต้องมีการพัฒนาต่อใช้ไหมคะ จากคนที่ต่างคนต่างเรียนต่างคนต่างอยู่ ตอนนี้นำมารวมกลุ่มกันได้อันนี้คือมองว่ามันสำเร็จระดับหนึ่งแล้ว มีโคขาวเป็นรู้จักละ จะทำอะไรต่อต้องคิดกันอีกยาว มีใครจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหมคะ

๒๒ เสนอแนวคิดโดย ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ (ผู้ประสานงาน Node โพธิyalย)

: นี่คืจุดเด่นของเวทีเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกันนะครับ ผมบังเอิญอยู่ในเวทีด้วยขออนุญาตเต็มกับกลุ่มสักหน่อย การขับเคลื่อนงานวิจัยช่วงแรกนี้เห็นกระบวนการของทีมวิจัยกับชุมชนจะใช้ความรู้ท้องถิ่นเป็นหลักในการเดินเรื่องในการทำงาน แต่ทีนี้เนื่องจากกระบวนการวิจัยท้องถิ่นเรามีส่วนผสมขององค์ความรู้อยู่ในนั้น เพราะฉะนั้นความรู้ข้างนอก ความรู้สากลก็จะเข้ามาในระหว่างทางไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงาน ไม่ว่าจะเป็นการไปเรียนรู้จากที่อื่นก็มีการผสมผสาน แต่ทีนี้เนื่องจากความรู้นั้นไม่หยุดคงที่ กระบวนการวิจัยก็จะปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เพื่อจะให้สถานการณ์ที่เป็นอยู่สามารถดำรงอยู่ได้ ทุกอย่างที่เป็นความมุงหวัง ท้ายสุดที่พอหลงงอกรได้เล่าให้ฟังก็คือว่าตอนนี้กลุ่มได้ถูกยกระดับไปเป็นสมาคมแต่น่ากลัวคือกลัวในความหมายของชาวบ้านนะครับ ตกลงเราจะมีจุดยืนยังงัยกับความเป็นสมาคม แล้วก็ส่วนผสมของสมาคมนั้นมีสัดส่วนของบริษัทเอกชน ซึ่งมีองค์ความรู้ที่แหลมคมเข้ามาขับเคลื่อนในการทำเทคโนโลยีทางการเลี้ยงปลุสสัตว์ที่เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์เนื่อ ๆเลยนะครับ ดังนั้นทิศทางการใช้ความรู้เพื่อการเลี้ยงโคขาว มันก็จะกลายเป็นใช้ความรู้สากลเป็นตัวนำแล้วก็ไม่ทิ้งความรู้ของท้องถิ่นด้วย ซึ่งการเกาะติด การเรียนรู้ของกลุ่มก็เป็นเรื่องสำคัญแต่ว่าโจทย์อื่นๆ ยังมีปัญหาที่พวกเราในเวทีได้แลกเปลี่ยนซึ่งเป็นประโยชน์ ผมเห็นลักษณะของงานวิจัยท้องถิ่นเรามันเหมือนงานวัดเราเข้าไปชองแรกอาจไปเห็นลิเกก่อน เหมือนเรื่องผกนั้นะครับ เราก็เข้ามาเห็นเรื่องโค แต่ถ้าเราเดินรอบครบทั้งชุดการแสดงเราจะได้ครบเรื่อง นั้นแปลว่าพื้นที่ใดก็ตามพอแสดงเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้วเรื่องยังไม่จบเรายังมีเรื่องอื่นที่ต้องเปิดประเด็นอีก ต้องการการเรียนรู้ผ่านการวิจัยร่วมกันอีกมากมายเลยนะครับ เวทีนี้เป็นเวทีที่ทำให้เราได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในช่วงระยะเวลาอันสั้นได้ แต่ว่าอยากกราบเรียนพ้องพี่น้องวิจัยในพื้นที่ว่าท่านอย่าหยุดแค่ผึก อย่าหยุดแค่โค หลายๆ พื้นที่มีปัญหาาร่วมกันอย่งที่แม่ฮ่องสอนนะครับ แม่สุรินทร์ เจ้าแก้ปัญหาเรื่องการลดการใช้สารเคมีปลูกกันเองได้ แต่โจทย์ที่หนักสุดคือว่าราคาที่นายเคยพูดไว้ที่แม่ฮ่องสอน 60 บาทนั้นะครับตอนนี้มันไม่ใช่แล้ว ไม่มีใครตอบได้สักคนเพราะเป็นโจทย์ใหม่ที่จะเป็นเรื่องของการรับประกันราคามันซับซ้อนมาก แต่สิ่งที่พี่น้องประชาชนสามารถได้จากการวิจัยคือ กระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้เครื่องมือในการที่จะอยู่ได้ด้วยข้อมูลความรู้ที่สำคัญมากนะครับ

: ผู้ดำเนินรายการสอบถามว่าใครมีอะไรจะเสริมอีกหรือไม่

คำถาม : เมื่อกี้ที่แล้วให้ฟังดิฉันยังคิดไม่ออกว่าเรื่องของการเลี้ยงที่เป็นกลุ่ม คือให้แบ่งกันให้สมาชิกไปเลี้ยง หรือว่าเอามาเลี้ยงทีเดียว เดี่ยวจะได้ดูว่ารูปแบบเป็นยังไง บ้านดิฉันก็เลี้ยงเหมือนกันเป็นกลุ่มมันมีปัญหา และประเด็นที่สองเรื่องของที่วาคือเอาโคไปกินหญ้ารอบรั้วแล้วมันเคยมีปัญหา คือดิฉันอยู่ในโครงการสาธารณสุข จะมีปัญหาเรื่องของขี้วัวที่เรียราดตามข้างนอกเค้ามีวิธีการจัดการอย่างไรคะ

ตอบ : ประเด็นตัวนี้คือ พื้นที่ของเรานั้นมันเป็นพื้นที่นาแล้วก็เมื่อก่อนนี้เป็นของในหมู่บ้านแล้วมีนายทุนจากกรุงเทพฯ มาซื้อไว้มีพื้นที่อยู่ประมาณ 90 ไร่ แล้วก็พื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่า พอดีทางพ่อหลวงเค้าเห็นว่าพื้นที่นี้เค้าฝากพ่อหลวงไว้ฝากขายแล้วก็มันไม่มีคนซื้อเพราะถ้าเค้าขายก็จะขายยกแปลงเลยทั้ง 90 ไร่ขายยกทีเดียว มันจะมีปัญหาหน้าแล้งเนื่องจากมันเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า เป็นหญ้าสูง พอดีมันมีพื้นที่อยู่แล้วประจวบเหมาะกับการคาล่าไยตกต่ำเราก็อาชีฟเสริม พอเรามองแล้วว่าตรงนั้นมันเป็นพื้นที่ว่างเราก็นำไปปรึกษากันแล้วก็ทางเจ้าของเค้าก็ยินยอมให้เลี้ยงได้ แต่ต้องเซ็นสัญญาเป็นสัญญาเช่าปีละ 100 บาท แต่ไม่มีกำหนดเวลา เราก็นำพื้นที่ว่างผืนนี้เป็นประโยชน์ครับ จะเลี้ยงรวมกันหมดเลยครับจะไม่แบ่งไปจากพื้นที่ตรงนี้ แล้วเราจะมีจ้างคนดูแลหนึ่งคนต่อเดือน เดือนละ 2,500 แล้วนำขี้วัวนั้นขาย บางครั้งเราก็อาจจะขาดทุนไปหน่อย จากนั้นเราขายขี้วัวแล้วเอาหญ้าไปเลี้ยง แล้วก็สมาชิกที่แตกยอดไปคือเค้ามีทุนส่วนตัวของเค้าออกไปเลี้ยงเอง อันนี้คือการรวมกลุ่มนี้เราเป็นหุ้นอันนี้ขอย้อนไปหน่อย การร่วมหุ้นหุ้นละ 500 บาท รวมหุ้นอยู่ 3 วันได้ 528 หุ้น ได้เงินสองแสนกว่าบาทภายในสามวันที่เราระดมทุนมา มันมีข้อคิดคือ ชาวบ้านมีเงินแค่ 500 บาท เค้าก็ได้เลี้ยงวัวแล้ววันนี้ชาวบ้านบางคนเค้าทุกข์นะครับ วัวตัวเป็นหมื่นไม่สามารถที่จะซื้อได้แต่เราแชร์ความคิดกันคือว่าเรารวมหุ้นกันเลยเลี้ยงทีเดียว 500 บาทก็สามารถเลี้ยงวัวได้ครับ ก็ขออธิบายให้ฟังเท่านี้

พ่อหลวงยุทธ ไชยยอง

: ขอเสริมที่สมาชิกไปเลี้ยงข้างนอกนะครับ มีกำลังเริ่มอยู่ 4, 5 รายนะครับ มีอยู่รายหนึ่งเค้าก็เอาออกไปเลี้ยงเข้ามาจูงออกไป เย็นมาจูงเข้าบ้าน นอกนั้นเลี้ยงในคอก ตอนนั้นผมกำลังคิดที่จะจัดการเรื่องวัวใครที่ออกไปนั้นต้องเก็บส่วนหนึ่ง ต้องเก็บตลอดแล้วตอนที่ครูเลิศบอกว่าระดมหุ้นกัน 3 วัน เราเกริ่นนำไปก่อนประมาณ 1 เดือนครับ ผลที่สุดใครคิดว่าใครจะเลี้ยงด้วยบ้าง แต่พอ 3 วันสุดท้ายก็คือใครจะลงหุ้นต้องภายใน 3 วัน อันนี้เราต้องการคนที่สนใจแต่ๆ ครับ

๒๒ สรุปโดยผู้ดำเนินรายการ คุณอังคณา ทาลัดชัย

: พ่อหลวงเพิ่มเติมให้เข้าใจเยอะขึ้นนะคะแล้วก็เห็นภาพร่วมกันในเบื้องต้น เดี่ยวลองฟังโครงการต่อไปดูไหมคะว่ามันจะเหมือนกันไหม แล้วเราก็ดูที่ท่าเหมือนกันที่ทำงานวิจัยมากลับมาที่เรื่องผักบ้างก็ได้ค่ะ ผักลำปางก่อนอยากเห็นผักลำปาง อย่างนั้นเดี๋ยวไปที่ผักลำปางก่อน แล้วไปที่แม่ลายและผักลำพูนสลับกัน

➤ โครงการรวบรวมพัฒนาศักยภาพผักพื้นบ้านและสมุนไพร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

: โดยคุณสวัสดิ์ คุณชมภู นักวิจัย (นักวิจัย)

ขอกราบสวัสดิ์ทุกๆ ท่านที่เข้าร่วมประชุมในวันนี้ะครับ คือทางโครงการพัฒนาศักยภาพผักพื้นบ้านและสมุนไพร อำเภอห้างฉัตร โดยคุณหมอแสงจันทร์เป็นหัวหน้าโครงการ โครงการตัวนี้ก่อนที่จะเกิดขึ้นมาได้มาพูดจากันในหมู่บ้าน คือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของคนในชุมชนที่คุณหมอพอดีทำให้สาธารณสุขอยู่ นะครับ เกี่ยวกับสุขภาพของคนในตำบลนะ ครับ คือบ้านใกล้ๆ กัน อย่างบ้านถัดไปที่อยู่ข้างนอกที่เค้ากินผักในตลาดหรือของกินในตลาด กับคนที่อยู่ข้างในที่เค้ากินผักตามธรรมชาติหรือตามพื้นบ้านคือมันแตกต่างกัน มันจะมีคนป่วยน้อยกว่าคนข้างนอก ก็เลยมาพูดจากันได้เกิดโครงการขึ้นมาได้ทำโครงการเสนอกับทาง สกว.

พืชผักในหมู่บ้านในชุมชนที่ผมอยู่เราได้ออกไปสำรวจในพื้นที่ที่คนในพื้นที่ได้กินได้ใช้กันอยู่มีสองร้อยเจ็ดสิบกว่าชนิด เราได้ทำและได้ไปเก็บข้อมูลมาและได้เอามานำเสนอกับทาง สกว. แต่ที่นี้ตอนแรกๆ มันก็มีปัญหาอยู่บ้างคือคนที่ไปใช้ในพื้นที่ที่เค้าไปทำมาหากินเกี่ยวกับป่า เค้าอาจจะมองเห็นว่าเราจับผิดเค้าหรือ หรือว่าเราทำอะไรกันเค้าไม่ให้เข้าป่าหรือไม่ใช่นะครับคือทางทีมงานได้พยายามอธิบายให้กับคนในชุมชนที่เข้าไปทำงานให้เข้าใจนะครับ ผักบางอย่างหรือพืชบางอย่างใกล้จะสูญพันธุ์คือกินยอดยังไม่พอกินดอกยังไม่พอขุดเอาต้นไปอีกนะครับ คือมันจะหมดนะครับ พวกผมก็เลยมีแนวความคิดว่าเราทำ ยังไงจะให้มันใช้ประโยชน์ให้มันเกิดประโยชน์สูงสุด คือเราจะอนุรักษ์ด้วยและขยายพันธุ์ด้วย ตอนนี้ที่โครงการระยะแรกที่ทำขึ้นมาผมได้ให้กลุ่มสมาชิกทุกคนพยายามปลูกและขยายพันธุ์อย่างน้อยให้ได้กินได้ใช้ในครอบครัวนะครับ ถ้ามันมากขึ้นเราอาจจะเป็นการขายเดี๋ยวนี้เริ่มปลูกกัน 20 กว่ารายที่บ้านผม คาดต่อไปเราจะขยายให้ครอบคลุมไปทั้งหมดหมู่บ้านแล้ว

ที่บ้านใกล้ๆ ที่สนใจจะได้เพิ่มขึ้นมาอีกหลายๆ บ้าน โครงการนี้ผมได้ไปนำเสนอกับทางโรงเรียน คือทาง ผอ.เห็นด้วยและผมเอาข้อมูล phase แรกที่โครงการระยะแรกไปนำเสนอให้ศึกษาดูนะครับเค้าก็เข้าใจและก็สนใจนะครับ เค้าจะเอาเข้าไปบรรจุเป็นการเรียนการสอนหลักสูตรของท้องถิ่น อันนี้จะได้มีการเชิญชวนขยายให้ปลูกและก็ให้ขยายให้มันเยอะขึ้นและก็ได้เชิญทางเยาวชนของทุกตำบลในอำเภอห้วยฉัตรเข้ามาร่วมด้วย คือได้เข้าไปศึกษาเข้าไปดูหลายครั้งแล้ว เค้าบอกว่าที่เค้าไม่เคยกินหรือไม่เคยเห็นก็ได้กินได้เห็น เอามาขยายขึ้นมาระยะที่เราจะส่งเสริมไปทุกตำบลให้เค้าได้รู้จัก

แนวคิดในระยะสองที่จะทำกันต่อไป คือเราจะจัดค่ายเยาวชนและเชิญหลายๆ คนหลายๆ หน่วยงานเข้าไปร่วมกิจกรรม เราจะได้ดูว่าผักพื้นบ้านของเราแต่ละอย่างที่เรามีข้อมูลอยู่ ให้เค้าได้รู้ได้เห็นว่ามันมีจริงไหมแล้วมันกินได้จริงไหม เราจะพาไปดูและให้ไปกินไปใช้ตามธรรมชาติให้เก็บกินทำกินคือใครพอใจจะกินยังไร เราจะจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ให้ไปหาว่าในระยะ 500 เมตร ให้ไปศึกษาหรือไปเอาข้อมูลมาว่ามีผักอะไรบ้างโดยเราจะมีทีมวิจัยภายในหมู่บ้านเป็นพี่เลี้ยงให้ ว่ามีผักอะไรบ้าง แล้วเก็บมารวบรวมมาเอามาเสนอในที่ประชุม เราจะให้ทางคุณหมอจะเข้าไปร่วมด้วยว่าผักแต่ละอย่างที่กินป้องกันโรคหรือต้านโรคมียังมีผักอะไรบ้าง ทางในชุมชนอาจจะมีการที่คนเฒ่าคนแก่ที่เค้ามีไว้บอกไว้ เราอยากจะให้มันเยอะขึ้น หรืออยากจะให้มันมีความรู้แลกเปลี่ยนเยอะขึ้น โดยจะให้ทางสาธารณสุขหรือทางหมอเข้าไปช่วยเสริมขึ้นว่าผักตัวนี้กินเพื่อต้านโรคอะไรบ้าง อันไหนมีประโยชน์อันไหนมีคุณค่าทางใด คือจะเป็นข้อแลกเปลี่ยนกันเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในระยะต่อไปที่ว่าจะทำนะครับ ผมก็มีเท่านี้ครับ

สรุปโดยผู้ดำเนินรายการ คุณภัทรา มาน้อย (เจ้าหน้าที่ Node ลำปาง)

: ในฐานะของคนเพื่อดูแลโครงการอาจจะต้องให้ทางทีมให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าหลังจากที่ทำงานไป Phase 1 แล้ว เรามีข้อมูลชุดหนึ่งจากข้อมูลการสำรวจทั้งตัวสมุนไพรที่อยู่ในละแวกบ้านกับละแวกป่า หลังจากนั้นที่ลงไปทำงานก็พบปัญหาหลายๆ อย่าง เช่น ความเข้าใจของคนข้างในที่ใช้ประโยชน์จากป่าที่ดี ที่ผู้ช่วยสวัสดิ์พยายามจะให้ข้อมูลแต่หลังจากนั้นก็ได้รับชื่อของผักหรือว่าตัวสมุนไพรที่เกิดขึ้นว่าตัวนี้กำลังสูญหายตัวนี้สามารถพัฒนาได้ ตัวนี้สามารถเอาไปแปรรูปได้ เพื่อสร้างกลไกของการจัดการในเรื่องรายได้ตอนนี้อีกหนึ่งชิ้นงานก็คือว่าทำกลุ่มมาเพื่อผลิตตัวผักที่เราลองหยังเชิงในตลาดว่ามันสามารถขายได้นะ เกิดกลไกตัวนี้ขึ้น ตรงนี้หมออาจให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้คะว่ามีการจัดการไปถึงไหนแล้ว

๒. เพิ่มเติมข้อมูลของโครงการรวบรวมพัฒนาศักยภาพผักพื้นบ้านและสมุนไพร
: โดยคุณแสงจันทร์ คำตาเทพ (หัวหน้าโครงการ)

อาจจะขอเพิ่มเติมที่ได้มีการเสนอเมื่อก็หนึ่งนะคะ คือมันมีองค์ความรู้สองอันคะ จากภายในเอง อย่างดิฉันเมื่อก่อนก็ไม่รู้จักผักหมดไปรู้จักผักที่เคยกินประมาณ 60 กว่าชนิด ลองเข้าไปในพื้นที่ บริบทเดิมก็คือว่าหมู่บ้านอำเภอห้างฉัตร มี 73 หมู่บ้าน หมู่บ้านปางปงมีคนป่วยเป็นเบาหวานอยู่ 2 คน นอกนั้นในตำบลเดียวกันห่างไปประมาณ 10 กว่ากิโล มีคนป่วย 40-50 คน ไม่ต่ำกว่า 30 คน ตำบลอื่นๆ จะมีคนป่วยเยอะคะ บางหมู่บ้านมีเป็น 70-80 คน ดิฉันก็มาดูว่ามัน เกิดอะไรขึ้นกับการเจ็บป่วยเหล่านี้ เราพบว่าพื้นที่ใน 3 หมู่บ้านมีบ้านห้วยเรียนจากถนนชลูปเปอร์เข้าไปจะเห็น หมู่บ้านห้วยเรียนก่อน มีคนป่วยอยู่ 10 กว่าคน เป็น เบาหวานนี้ถ้าันโรคไม่ติดต่อคือการบริโภค แล้วเลยเข้าไปบ้านแม่ตาลน้อยมีคนป่วย 5 ราย เข้าไปที่ปางปงมีคนป่วยรายเดียวที่ป่วยจากโรคเบาหวาน นอกนั้นนับจากการเจ็บป่วย มันสูงนะคะถ้าเทียบต่อประชากร ก็เลยคิดว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับบ้านอื่นในเมื่อวิถีชีวิตคน อำเภอห้างฉัตร มันต่างกันตรงไหน แล้วก็มาดูว่าประเด็นอันที่หนึ่งบ้านปางปงไม่ค่อยมีใคร เข้าไปในพื้นที่นี้ อย่างดิฉันทำงานในพื้นที่อื่นดิฉันไปหมดแต่บ้านปางปงเข้าไปยาก ก็เลย เป็นจุดที่น่าสนใจ ดิฉันทำงานในเรื่องโรคไม่ติดต่อโรคอุบัติเหตุ โรคเบาหวาน โรคความดัน โรคหัวใจ ก็ว่ามันต้องมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากที่อื่นแน่นอนดิฉันก็เน้นประเด็นในเรื่องของการ บริโภค พอซึ่รถเข้าไปในหมู่บ้านของเค้าสองข้างจะเป็นร่องตอยถ้าใครไปทางรถไฟ ก่อนจะ เข้าถ้าขุนตาลจะผ่านบ้านปางปง บ้านเค้าจะเป็นร่องตอย อากาศธรรมชาติเข้าไป ร่องตอย เย็นนะคะ เข้าไปดูต้องมีอะไรที่น่าสนใจแน่ๆ ก็เลยเข้าไปดูว่าวิถีชีวิตของเค้าเป็นอย่างไร ปรากฏว่าบ้านของเค้าไม่ค่อยมีคนไปทำงานข้างนอก ใช้วิถีชีวิตแบบเดิมๆ แต่พูดถึงรายได้ ของเค้ารายได้หมู่บ้านนี้น้อยนะคะ แต่เค้าก็อยู่ของเค้าแล้วเวลาเจ็บป่วยไปอนามัยห่างไปอีก 20 กว่ากิโล ต้องนั่งรถไฟไปแต่ถ้าเจ็บเป็นน้อยก็จะไม่ไปจะใช้ทรัพยากรของเค้า ที่จริง หมู่บ้านนี้ตั้งมาประมาณ 80 กว่าปี แต่ใช้วิถีชีวิตโดยอาศัยป่า อาศัยความรู้ความรู้อันหนึ่งจาก เดิม มันเป็นเรื่องที่น่าสนใจเลยเข้าไปดูเค้าอยู่ยังไง กินยังงัย ก็เป็นประเด็นในเรื่องของการ บริโภคเนื้อก็ไม่ใช่มียะะ ดูแล้วก็คือกินผักตามฤดูกาลแล้วเค้าก็มาเล่าให้ฟังว่าอันนี้บ้านเค้า ไม่มี อันนี้บ้านเค้าก็ไม่มี ก็เลยเป็นอะไรที่มันน่าสนใจเลยชวนเค้าว่าบ้านเรามีอะไรที่ดี แน่หนอ เพราะบ้านอื่นเค้าเป็นกันแต่บ้านเราไม่เป็นกันนะ อันนี้ก็เป็นเรื่องของทีมานะคะ

ในเรื่องของการเก็บข้อมูลเมื่อก็ขอเพิ่มอีกนิดนะคะ เรื่องของการเก็บข้อมูลนี้ในองค์ความรู้ของเรา เรารู้ไม่จริงเราก็อาศัยจากเค้าให้ช่วยกันคิดว่าในนั้นมีอะไรบ้างสองร้อยกว่าชนิดนี้เฉพาะในบ้าน พอเข้าไปในป่าเท่าที่เราเดินไปเจอก็คือจดมาอีก 30 กว่าชนิดที่เค้ากินกัน แล้วบางอย่างน่าสนใจคือเรื่องของพิธีกรรม เรื่องของการรักษาสัตว์ก็มีนะคะแต่ไม่ได้เอามาพูดในที่นี้หมด ก็เลยมีการเก็บข้อมูลโดยให้ช่วยกันสำรวจสองร้อยกว่าชนิดให้ดูว่าในบ้านแต่ละหลังเค้ารู้จักกันไหม จากที่ทีมวิจัย 200 กว่าชนิดรู้จักกันหมด แล้วคนในบ้านรู้จักกันหมดไหม แล้วรู้จักไปแล้วมีกันไหม มีแล้วเอาไปขายรีเปลาขายได้เท่าไร เราก็เอามาทำเป็นแบบฟอร์มให้ทางทีมวิจัยไปสำรวจแต่ละหลัง เราสำรวจในบ้านนี้ไม่พอเรามีทีมวิจัยในบ้านแม่ตาลน้อยเราก็ให้เค้าไปสำรวจดู แล้วห่างออกไปในหมู่บ้านที่ติดกันอยู่ก็ให้เค้าสำรวจเอามาเทียบกันดูในเรื่องของความแตกต่าง การรู้จัก การบริโภค ในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ๆกันเค้ารู้จักกันหมด แต่บ้านดิฉัน 200 กว่าชนิดเค้ารู้จักกันแค่ 60 กว่าชนิด ที่เค้ากินกันนะคะ จากทั้งหมดนี้เราก็ใช้เวลาในการประมวลผลนานพอสมควรกว่าจะมานำเสนอ ในเรื่องของการนำเสนอข้อมูล ตอนแรกๆ มีกลุ่มอยู่ 7 คนพอมีคนข้างนอกเข้ามาสนใจแล้วดิฉันเป็นพี่เลี้ยงของสภาเยาวชนอำเภอห้วยฉัตรก็มีแกนนำของแต่ละตำบลเข้ามาพอดึกข้างนอกเข้ามาเห็นบางคนไม่เคยมาค่ะ เพราะหมู่บ้านนี้เวลาเข้าไปหน้าฝนเข้ายาก พอเค้าเข้าไปเราก็พาไปเดินสำรวจ ปรากฏว่าเด็กบอกว่าน่าตกใจมีคนฟันต้นไม้ใหม่ๆ เลย แล้วมีคนเอาดอกเอื้องที่ออกจากในนั้นเอาใส่เป็นกระสอบๆ บางทีเค้าไปเจอป่าไม้เขาก็เอากิ่งตรงนั้น เด็กๆ ก็เลยสนใจว่าเราจะอยู่เฉยๆ ไม่ได้แล้วเพราะว่าพวกนี้มันเป็นต้นน้ำแม่ตาลของเค้า ซึ่งเค้าก็จะใช้ต้นน้ำเหมือนกัน เราก็เลยคิดว่าจะทำอย่างไรให้ปลูกฝังเด็กในพื้นที่อย่างน้อยคนในพื้นที่กระตุ้นจิตสำนึกและมีเด็กเยาวชนเข้ามาร่วมด้วย โดยเอาเยาวชนข้างนอกเป็นตัวกระตุ้น

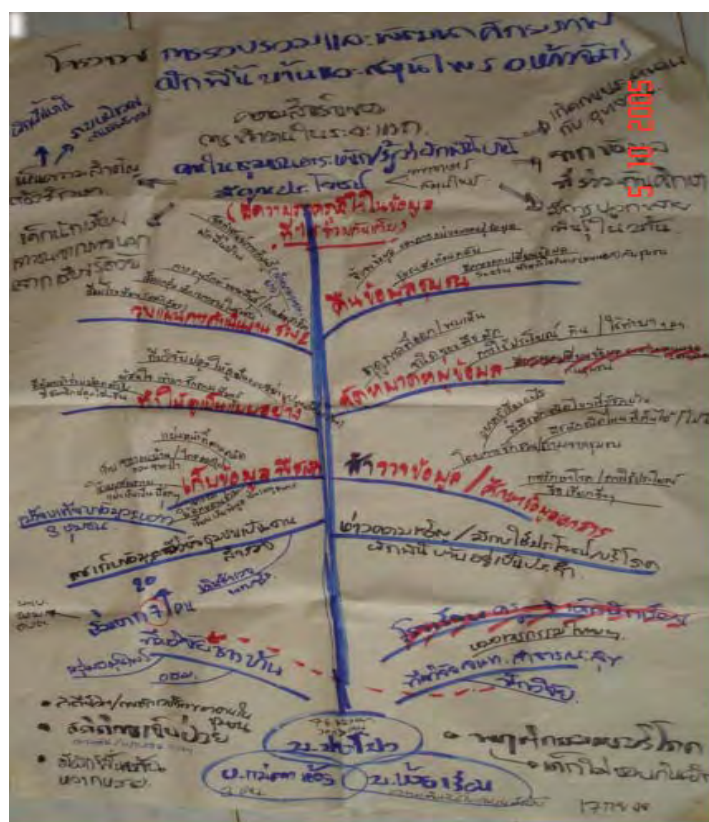
ตอนแรกคนในเวทีใน Phase จะเป็นคนในพื้นที่ ที่นี้เราขยับเอาคนข้างนอกเข้ามาร่วมด้วย เด็กข้างนอกก็บอกว่า “ผมว่ามันน่าสนใจนะ ผมไปเล่าให้เพื่อนฟังมีแต่คนจองที่จะเข้ามาดูในพื้นที่” ระยะที่ 2 เราจึงดึงเอาคนนอกเข้ามาด้วย และคนในพื้นที่จากเดิม 7 คนตอนนี้เค้าเห็นว่าบ้านเค้ามีอะไรที่ดีๆ ก็เลยสนใจเข้ามาร่วมตอนนี้มีอยู่ 22 คนนะคะ รวมคนเดิมด้วย ระยะต่อไปก็เลยวางแผนกันว่าเราจะอนุรักษ์สิ่งที่มีอยู่ แล้วก็ข้อมูลบางอันดิฉันก็เป็นคนไป Search หาข้อมูลด้านวิชาการข้างนอก กับอันเดิมเราจะมาผสมผสานกันได้อย่างไร

ระยะแรกเราสำรวจข้อมูลให้ได้เสร็จก่อนทุกชนิดนะคะ ระยะที่สองเราก็จะเอาเดิมให้กัน ข้อมูลจากดิฉัน ดิฉันไปค้นเอาพยายามไปหาข้อมูลจากข้างนอกในเรื่องของด้านโภชนาการก็ดี คุณค่าทางยาที่ดีอันนี้ก็จะระยะสองเราก็จะมาเติมให้กัน แล้วดิฉันนำข้อมูลเรื่องผักไปเสนอให้กับชมรมสร้างสุขภาพแล้วตอนนี้มีคนจองหนังสือตอนนี้ยังไม่ได้ทำเลย แสดงว่ามีคนสนใจเรื่องของสุขภาพและเรื่องของผัก ดิฉันถือว่าเป็นโอกาสอันดี แล้วบ้านเราเค้าจะ

สนใจด้วยแล้วเรื่องนี้ทางนายอำเภอ ทาง อบต. เขาก็ให้ความสำคัญนะคะ อันนี้ Phase แรก ก็คือความสำเร็จ ณ ตอนนี้คือเราสามารถกระตุ้นให้คนอื่นเข้ามาสนใจ ขยายคนสนใจเยอะขึ้น แล้วอนาคตภายหน้านี้วางแผนว่าอยากให้หมู่บ้านนี้เป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องผักพื้นบ้านทุกชนิด ชาวบ้านหรือทีมวิจัยสามารถตอบได้ว่าผักนี้นอกจากกินอร่อยแล้วมันยังมีคุณค่าทางยาเป็นอะไรบ้าง

๒ ดำเนินรายการโดย คุณภัทรา มาน้อย

: ทางทีมเก้านอนอำเภอมืออะไรเพิ่มเติมต่อประเด็นที่พอเห็นหรือเปล่าในฐานะของคนนอกที่เข้าไปช่วยดูตัวกระบวนการทำงานในระยะที่ 1 ทางทีมเองให้ข้อมูลการทำงานในระยะที่ 2 จากฐานข้อมูลชุดเดิมที่ลงไปสำรวจและทำงานในพื้นที่ หรือเป็นคนนอกก็ได้ค่ะที่จะช่วยดูและตั้งข้อสังเกตต่อเนื้อหาของงานชุดนี้

๒ เสนอแนวคิดต่อโครงการผักพื้นบ้าน โดย ผศ.ดร. สมพงษ์ บุญเลิศ

: ถ้าดูร่างของงานโครงการมันจะเห็นอยู่ 3 ส่วน ส่วนซ้ายนะครับไม่ได้เกี่ยวกับหมู่บ้านนะครับ ก็คือเรื่องของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมก็คือป่า อันนี้คือทุนทรัพยากรของเค้า ตรงกลางก็คือเรื่องวิถีชีวิตที่ใช้ผักเป็นอาหาร วิถีชีวิตและก็วัฒนธรรม ส่วนตรงขวาซึ่งอยู่รอดหรืออยู่ได้ก็คือเรื่องของเศรษฐกิจหรืออาชีพ เพราะฉะนั้นการใช้ในเรื่องวิถีชีวิต และวัฒนธรรมเป็น

ตัวกลางในการดึงทรัพยากรเข้ามาในการรับใช้ชีวิต เพื่ออาชีพอะไรถ้าเป็นไปได้อยากเรียนทีมวิจัยว่าแทนที่เราจะทำในกลุ่มแคบๆ ของเราข้างหน้านะครับ อยากจะให้มีโอกาสเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีศักยภาพ มีเครื่องมือ มีคน มีกลไกบางส่วนพอสมควร สิ่งที่จะทำวิจัยให้ได้ความรู้อย่างเป็นระบบก็คือว่าประเด็นที่เกี่ยวข้อง

โยงกับเรื่องนี้คือเรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพ และเรื่องของพันธุกรรมพืช ซึ่งจะยกระดับความรู้แทนที่จะเป็นความรู้แบบพืชอะไรนี่พืชอะไรตามประสาชาวบ้าน จะเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปด้วยเลยเพื่อจะสร้างฐานความรู้เพื่อไปต่อยอดอีกครั้งหนึ่ง ผมเห็นเสน่ห์ของงานตรงนี้ก็คิดว่าได้หยิบเอาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพมาเป็นตัวกระตุ้น แล้วก็สิ่งสำคัญก็คือว่าภาคีที่ดูแลสุขภาพของชุมชนคือทางด้านอนามัยได้ให้ความสำคัญกับงานวิจัยท้องถิ่นและเห็นว่าเป็นหน้าที่ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพโดยการป้องกันซึ่งเป็นทิศทางของบ้านเมือง กรณีใช้งานวิจัยเป็นกระบวนการให้คนเข้ามาเรียนรู้ถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแล้วในกรณีที่หมอเองได้ชี้ว่างานด้านวิจัยยังไม่เสร็จพื้นที่อื่นยังอยากได้ความรู้ชุดนี้ ผักอันไหนกินได้ กินมันมีสรรพคุณยังงี้ นี่ก็ถือว่าได้เริ่มต้นมาถูกทาง นับว่าเป็นความสำเร็จของงานของเรา แต่ทราบเรียนต่อนิดเดียวถ้าเป็นไปได้อยากจะให้เชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยชีวิตในการที่จะเข้ามาช่วยพวกเราในเรื่องของการยกระดับความรู้ ต่อยอดทั้งคนทั้งเครื่องมือ

☞ ดำเนินรายการโดย คุณภัทรา มาน้อย

: อาจารย์สมพงษ์กำลังให้แนวคิดต่อการที่เราสามารถขยายฐานของความรู้ซึ่งเหมือนกับที่หมอบอกว่าฐานความรู้มีสองระดับ ระดับที่หนึ่งในพื้นที่เอง ระดับที่สองมาจากคนข้างนอก เราอาจจะต้องแสวงหาเพราะบางครั้งชาวบ้านเองอยู่กับวิถีชีวิตกินอยู่จากทรัพยากรจากป่า แต่บางครั้งมันมองได้หลายด้านก็รอบด้านเยอะขึ้น สามารถที่จะสร้างฐานของอาชีพได้ อันนี้ก็เป็นของสังเกตและข้อเสนอแนะ มีท่านใดอยากให้อธิบายเพิ่มเติมอีกไหมคะ

☞ ขอบิดเห็นเพิ่มเติม โดย คุณธนันชัย มุ่งจิต (เจ้าหน้าที่ Node แม่ฮ่องสอน)

: ฐานที่อยู่ในกลุ่มและก็ชวนพูดคุย ก็พอจะเห็นส่วนเด่นชัดของงานโครงการนี้คือมันเป็นผลสำเร็จที่เค้าภาคภูมิใจ โครงการนี้ก่อให้เกิดการขยายผลได้กว้างขนาดนี้เป็นเพราะตัวข้อมูล สิ่งสำคัญคือเค้าสร้างศูนย์ข้อมูลที่มันเด่นชัดขึ้นมาให้ชุมชนมองเห็นได้ว่าข้อมูลที่ศึกษามีความสำคัญและมีความภาคภูมิใจกับมัน ถ้าโครงการวิจัยสามารถสร้างจุดนี้ได้ นี่ก็คือสิ่งที่สำคัญที่สุดที่โครงการวิจัยเค้าประสบความสำเร็จ ซึ่งตัวนี้มันเริ่มตั้งแต่กระบวนการพัฒนาโครงการ คือมันเริ่มตั้งแต่ที่หมอเอาข้อมูลสถิติการเจ็บป่วยเข้าไปคุยกับชุมชนให้เห็นภาพของข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ว่ามันมีปัญหาอย่างไร มันมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรนำไปสู่การทำงาน ซึ่งในระหว่างการทำงานเค้ามาเน้นในการสร้างข้อมูลที่เห็นชัด ให้เป็นข้อมูลที่ชุมชนสามารถจับต้องได้เห็นได้ง่าย อันนี้เป็นข้อมูลที่เด่นชัด เพราะว่าโครงการส่วนใหญ่บางที่เก็บข้อมูลค่อนข้างจะเยอะแต่ตัวข้อมูลที่เอามาใช้จริง ๆ มีแค่ไม่กี่ตัวเอง เพราะฉะนั้นมันจะเสียเวลากับการสร้างข้อมูลที่มันเยอะแยะมากมาย แต่ว่าโครงการนี้จะเจาะลึกเฉพาะ

ข้อมูลบางเรื่องที่ชุมชนเห็นได้ จับต้องได้แล้วก็เอามาใช้ประโยชน์ได้ นี่ก็คิดว่าน่าจะเป็นจุดเด่นของโครงการนี้

๒๒ ดำเนินรายการโดย คุณภัทรา มาน้อย

: ตัวฐานข้อมูลบางตัวมาเป็นกระเบื้องเลยแต่หยิบใช้ได้แค่ปลายก้อย แต่ว่ากำลังให้ความสำคัญกับว่าถ้าเริ่มต้นจากฐานข้อมูล ข้อมูลที่เกิดขึ้นจะถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อได้อย่างไร,แค่ไหน บางโครงการเริ่มฐานของงานวิจัยจากความรู้แต่ความรู้ตรงนี้บางที่มันถูกสั่งสมแต่ไม่ได้ถูกรื้อฟื้น อาจจะต้องใช้ส่วนของการเข้ามาทบทวนแล้วก็มีการบินทักเป็นตัวข้อมูลออกมา มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของโครงการนี้อีกหรือเปล่าคะ ถ้าไม่มีจะได้ไปโครงการอื่นต่อ ไม่มีนะคะ ขอเชิญโครงการจากแม่ลายน้อยค่ะ

➤ โครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย

: โดยคุณนิตยา ไปทาวงค์ (เจ้าหน้าที่ Node แม่ใจ)

สวัสดีเจ้าผู้เข้าร่วมประชุมทุกๆ ท่าน อันนี้เป็นโครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อยซึ่งมาจากเชียงใหม่คะ โครงการนี้ถ้ามีอะไรเพิ่มเติมเดี๋ยวจะให้ยายสวัสดิ์ที่เค้าเป็นหัวหน้าโครงการให้ช่วยเพิ่มรายละเอียดนะคะ อันนี้เราจะพูดหัวข้อหลักคร่าวๆ ไปก่อน

เดิมลำน้ำแม่ลายน้อยจะมีเขาเรียกว่า“ขุนห้วย” นะคะขุนห้วยจะอยู่ที่บ้านป๊อก ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน น้ำแม่ลายน้อยจะเป็นน้ำสาขาสำคัญของของน้ำขุนแม่กวง ถ้าน้ำแม่ลายน้อยไหลจากบ้านป๊อกลงบ้านป่าจำปีไหลลงมารวมกับน้ำแม่กวง แล้วก็ไหลลงให้คนที่เชียงใหม่กับลำพูนได้ใช้ ซึ่งโครงการนี้เค้ามีอยู่ 2 หมู่บ้านก็คือว่า บ้านป๊อก กับบ้านปางจำปี ที่เป็นหมู่บ้านต้นน้ำกับตาน้ำ ซึ่งเค้าจะมาช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย

จากอดีตลำน้ำแม่ลายน้อยก็จะเป็นแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีปลา และก็กุ้งแม่น้ำเยอะมากเลย ซึ่งกุ้งแม่น้ำที่ชุมชนเล่าให้ฟังว่าตอนกลางคืนจะเห็นตากุ้งกระยิบระยับเลยนะคะ คือว่าตกไซเน็ตเดียวก็ได้กินกันแล้ว เพราะฉะนั้นพอเริ่มปี 2544 น้ำก็ลดลงแล้วก็เริ่มเกิดวิกฤตเพราะว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของการประกอบอาชีพ แล้วก็เรื่องการแสวงหาสัตว์น้ำเพื่ออาชีพต่างๆ นะคะ ชุมชนก็เลยมาร่วมกันแรกๆ จะร่วมกันประมาณ 2 ถึง 3 คนก่อน มาพูดกันว่า

บ้านเรามันมีปัญหาอย่างนี้เราควรจะทำอย่างไรดี ซึ่งช่วงนั้นเค้าก็ได้เริ่มเข้ามาที่ สกว. แล้วก็เลยส่งโครงการให้ทาง สกว. ก็เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการวิจัย

ปัจจัยที่ทำให้โครงการวิจัยประสบผลสำเร็จในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ลำน้ำแม่ลายน้อย ได้สรุปออกมาเป็น 4 ประเด็นใหญ่ๆ คือว่า

☛ อันแรกก็คือเค้ามีใจ ต้องเอาใจมาก่อนนะคะ มีคนวิจัยและพัฒนาในส่วนของการมีส่วนร่วมแล้วก่อให้เกิดการอนุรักษ์เกิดเป็นผลต่างๆที่เกิดขึ้น ดูปัจจัยของตัวใจก่อนนะคะว่า หมู่บ้านนี้เค้ามีลักษณะสำคัญ คือ สองหมู่บ้านนี้เค้าจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ ถือว่าเป็นบ้านพี่บ้านน้องถึงแม้ว่าตามหมู่บ้านมันจะอยู่ไกลกันบ้านปอกก็อยู่หมู่ 1 บ้านปางจำปีจะอยู่หมู่ 7 เพราะว่าเชื่อมความสัมพันธ์จากสายน้ำมากกว่าเป็นต้นน้ำกับตาน้ำนะคะ แล้วก็เค้ามีวิธีการรวมใจก็คือว่าเวลาเค้าจะทำกิจกรรมอะไรกิจกรรมหนึ่ง อย่างเป็นกิจกรรมนะคะ แล้วเค้าก็มีการรวมใจก็คือว่าเวลาเค้าจะทำกิจกรรมอะไรกิจกรรมหนึ่งอย่างเช่น กิจกรรมการสืบชะตาน้ำที่ผ่านมานั้นนะคะ เค้ามีส่วนร่วมของชุมชนและเยาวชนก็คือผู้นุรักษ์ต่อไปนั่นเอง เค้าก็มีวิธีการว่าเราจะเอาใจ หรือว่าดึงใจเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างไร เค้าก็ใช้ว่าเด็กปัจจุบันชอบกินอะไร หรือว่าเค้าสนใจจะมาทางใดก็เอา ก็ดึงการมีส่วนร่วม หรือว่าดึงสิ่งที่เค้าสนใจมาเป็นประเด็นร่วม ซึ่งจากการที่ใช้กิจกรรมตรงนั้นเข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมบทบาทเด็กเค้าก็มานอนเฝ้าเต็นท์ มานอนเฝ้าปลัมพิธิ เป็นคนจัดสถานที่ ตรงนี้ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ก็มีส่วนร่วมได้จัดตรงนี้ร่วมกันนะคะ ส่วนชุมชนก็จะมีการมีส่วนร่วมเหมือนกัน คนที่จะเข้าร่วมต้องมีความสมัครใจคือว่าแกนนำที่จะเข้าร่วมเป็นที่มวิจัยหรือว่าชุมชนที่บ้านจะไม่มีการบังคับกัน จะมีการให้ความสมัครใจว่าใครอยากจะเข้าร่วมทีมก็จะมาเข้าร่วมกัน ควรต้องเป็นคนที่มีจิตสาธารณะ มีความเสียสละแล้วก็มีความคิดว่ายูกับป่าได้แล้วก็มาร่วมกัน

☛ พอได้ใจมาแล้วก็ต้องทำให้เกิดการพัฒนาที่คนวิจัยโครงการนี้นะคะเค้าเริ่มจากว่าให้วิจัยตัวเองก่อน จริงๆ แล้วก็หมายความว่าเราจะเริ่มต้นจากไหนดี จากการอนุรักษ์ลำน้ำแม่ลายน้อยนี้ พอประชุมร่วมกันว่าเราเริ่มจากตัวเองก่อนไหม โดยที่เขียนหรือบันทึกประวัติของตัวเองว่าตัวเองมีความสัมพันธ์กับลำน้ำแม่ลายน้อยอย่างไรบ้าง ซึ่งแต่ละคนก็จะเขียนมาว่า ตั้งแต่เด็กจนโตมาได้มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง แล้วมันเกี่ยวสัมพันธ์กับน้ำอย่างไร อย่างเช่นว่า ถ้าเป็น “น้ำริน” เนี่ยบ้านปอกเคยมีอยู่แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว แต่เมื่อก่อนถ้าไม่ทำน้ำรินเค้าต้องไปช่วยกันดันก็เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมกันอย่างไรบ้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันอย่างไรบ้าง นี่เค้าก็เริ่มจากการวิจัยตัวเอง พอวิจัยตัวเองเสร็จแล้วก็เอามาร่วมกลุ่มกันแล้วก็มาพูดให้กันฟังว่าแต่ละคนมีความสัมพันธ์กับลำน้ำอย่างไรบ้าง ซึ่งพอมาร่วมกันแล้วสามารถทำให้เกิดการวิเคราะห์ และสามารถที่จะเชื่อมโยงประเด็นการวิเคราะห์ชุมชนได้สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอนุรักษ์ลำน้ำแม่ลายน้อยนี้ได้

นะคะ อีกอย่างเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับคนก็คือว่า นอกจากจะบอกแล้วว่าวันนี้เรามีโครงการกิจกรรมอนุรักษ์ลำน้ำแม่ลายน้อย แต่ว่าอีกทางเลือกก็คือเค้าทำให้ดูเลย **ทำให้ดูอยู่ให้เห็น คือว่าปากบอกด้วย ทำก็ทำด้วย** ซึ่งตรงนี้ทำให้คนเห็นตัวอย่างเห็นประโยชน์และทำตามได้ จากที่ได้ร่วมกันทำงานวิจัยเค้าก็มีการแบ่งหน้าที่กันแล้วก็มีหลักในการทำงาน ซึ่งสำคัญอยู่แล้วก็คือว่าครอบครัวเค้าสนับสนุนด้วยในทีมวิจัยนี้นะคะ เวลาไปไหนอย่างที่เราเห็นว่าเค้าจะเอารอบครัวมาด้วย ทั้งแม่บ้านทั้งลูกซึ่งตรงนี้เป็นกำลังใจอย่างหนึ่งที่ทำให้หัวหน้าครอบครัวออกมาทำงานเพื่อชุมชนได้เพราะว่าที่บ้านก็ไม่ต้องห่วงแล้วเค้าไม่มีปัญหาตรงนี้นะคะ

☞ หลังจากได้ใจคนมาแล้วก็เกิดการมีส่วนร่วมนะคะก็คือว่า

- (1) ผู้นำชุมชน
- (2) องค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น อบต.
- (3) ก็คือตัวชุมชนเอง

ซึ่ง 3 ตัวนี้ถ้ามารวมตัวจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งบ้านปางจำปีเค้ามีจุดเด่นตรงแกนนำด้วย แกนนำที่เป็นพ่อหลวงเค้าเกิดการพัฒนาขึ้นจากที่เคยเป็นคนกินเหล้าพอมาริวิจัยตัวเองความรู้อะไรก็แล้วที่เราทำไปอะไรดีบ้างไม่ดีบ้างก็เริ่มปรับปรุงตัวขึ้นนะคะ ซึ่งนอกจากเห็นการอนุรักษ์แล้วคนก็ยังพัฒนาขึ้นทำให้ชุมชนเห็นตัวอย่างที่ดีๆ นะคะ ซึ่งทำให้สามารถดึงการมีส่วนร่วมของคนได้ด้วยนะคะ อีกอันสำคัญก็คือว่ามีเป้าหมายร่วมกันอันนี้ก็เป็นความร่วมมือได้เยอะนะคะ หมู่บ้านปางจำปีและหมู่บ้านปือกเค้ามีความต้องการที่จะอนุรักษ์ลำน้ำแม่ลายน้อยอยู่แล้วพอโครงการนี้เข้าไปก็เป็นจุดร่วมจุดหนึ่งที่สำคัญเพราะทุกคนมีความเข้าใจตรงกันว่าอยากจะอนุรักษ์และฟื้นฟู

☞ พอเกิดการมีส่วนร่วมต่อกันก็ถึงการอนุรักษ์นะคะ การอนุรักษ์นั้นสำคัญก็คือว่าที่บอกไปแล้วว่าชุมชนหรือว่าหมู่บ้านต้องมีแนวคิดในการอนุรักษ์อยู่แล้ว และอีกอันเค้าก็เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจก็คือ ยก “ในหลวง” เป็นที่พึ่งของเค้าก็คือว่าเค้าก็ได้มาร่วมกันวิเคราะห์ให้ชุมชนแล้วว่าในหลวงท่านก็ไม่ได้มาอยู่ที่นี้ ท่านก็ไม่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขว่าถ้าน้ำหายไปแล้วจะเป็นอย่างไรท่านก็ห่วงใย ซึ่งแนวทางพระราชดำริก็สามารถยกขึ้นมาเป็นที่พึ่งทางใจของเค้าได้ อีกอันหนึ่งก็คือว่าด้านการอนุรักษ์นะคะ เอากิจกรรมมาเป็นตัวเดิน กิจกรรมต่อเนื่องที่ได้ร่วมแล้วก็คือ กิจกรรมการบวชป่าและสืบชะตาลำน้ำแม่ลายน้อย อันนี้ทางหมู่บ้านไม่เคยมีการสืบชะตาตรงนี้ขึ้นมาเลยแต่ว่าตรงนี้เค้ามาคิดค้นกันขึ้น ที่กิจกรรมก็จะมีกรนอกจากบวชป่าสืบชะตาทั้งคน ทั้งป่า ทั้งน้ำแล้วนะคะ จะมีการอนุรักษ์ลำปาวด้วย ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการประกวดคำขวัญหรือว่าช่วยกันเขียนป้ายกฎเกณฑ์กติกาของ

หมู่บ้านว่าห้ามมาจับสัตว์น้ำบริเวณนี้ เค้าก็จะมีการตั้งเขตอนุรักษ์ไว้ประมาณ 1 กิโลเมตร แล้วก็เอาป้ายไปติดตรงนั้นแล้วก็ไปติดกลางของชุมชนว่าถ้าจับสัตว์น้ำตรงนี้จะมีการปรับกัน

จากทั้ง 4 ปัจจัยที่เกิดขึ้นมาก็ทำให้เกิดผลที่เกิดขึ้น ซึ่งทีมก็มาว่าถึงผลสำเร็จหรือความภาคภูมิใจที่เค้าได้ก็คือว่าอย่างแรกก็คือว่าทีมเกิดการเป็นห่วงเป็นใยต่อกันซึ่งจากเดิมมันจะเบาบางมาก แต่ว่าตรงนี้จะชัดเจนขึ้นว่าชุมชนเกิดความเป็นห่วงเป็นใยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยที่ เกิดการทำกติกาของหมู่บ้านขึ้นซึ่งกฎกติกาของหมู่บ้านชุมชนเป็นคนตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นกฎกติกาหมู่บ้าน ความเรียบร้อยภายในหมู่บ้านซึ่งการทะเลาะวิวาทหรือว่าเรื่องยาเสพติดต่างๆ นะคะ กฎของชุมชนทั้งเรื่องน้ำเรื่องป่า ซึ่งชุมชนเกิดการเป็นห่วงเป็นใยและสร้างกฎตรงนี้ขึ้นมา อีกอันหนึ่งก็คือว่าผลทันใจคือว่าทำให้มีน้ำมีปลา เพราะว่าตั้งแต่สืบชะตาแล้วก็บวชป่าน้ำก็อุดมสมบูรณ์ตลอดแล้วก็ปลาคือจากที่เดิมไปเที่ยวก็จะเห็นปลาและกุ้งเล็กๆ ขึ้นมาบ้างแล้ว อีกอันที่น่ายินดีก็คือว่าเค้าได้ที่ดิน ที่ดินจากสองฝั่งลำน้ำแม่ลายน้อยจะมีที่ดินทำกินประมาณ 40 แปลง ซึ่งจะเป็นคนที่ไปจับจองที่ดินเอาไว้ทำกินซึ่งตอนนี้เราได้ความร่วมมือจากเค้าว่าคนที่อยู่ริมฝั่งลำน้ำ 40 แปลง เค้าก็ให้ความร่วมมือในการที่กันริมน้ำปลูกพริกพืชผักน้ำปลูกพริกพืชเศรษฐกิจให้ด้วย เพื่อที่ว่าจะกันแล้วเพื่อให้ประโยชน์และดินฝั่งริมน้ำไม่ถูกรุกรานและทรุดไปนะคะ

๒. เพิ่มเติมข้อมูลของโครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย

: โดยคุณสวัสดิ์ ขัติยะ (นักวิจัย)

ที่ห้องนายพุดเมื่อก็ก็เป็นกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นนะคะ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาที่จริงเราทำกันมา Phase ที่สองนะคะ ซึ่งกระบวนการแต่ละกระบวนการมันเจอทั้งปัญหา

ทั้งอุปสรรคมากมายถ้ามาพูดบรรยาย 5 นาที 10 นาที มันก็ไม่ค่อยเห็นภาพ ที่นี้ก็อยากพูดเสริมห้องนาย ว่าที่เราต้องมาช่วยกันอนุรักษ์ ทำไมต้องมาทำวิจัยที่อื่นเค้าก็ทำกัน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย มันยากอะไรนักหนาถึงต้องทำวิจัย บางทีถ้าเราใช้เวลาพูดสั้นๆ มันไม่ค่อยเห็นภาพจริง การที่เค้าฟื้นฟูเค้าอะไรกันมาผมก็ไปเห็นหลายๆ ที่นะคะ ที่ไปดูงานถึงภาคอีสานหลายๆ ที่ผมก็ไปดูมาในการฟื้นฟูป่า ฟื้นฟูทรัพยากร แม้แต่บ้านป่าสักงามผมก็ไปดูมาแล้ว ผมก็ทำงานใกล้ชิดกับบ้านป่าสักงามมาตลอด แต่ความเป็นจริงมีส่วนร่วมของชุมชนที่แท้จริงมันคืออะไร ถ้าของงบประมาณจากองค์การอะไรก็ดี จากหน่วยงานอะไรก็ช่าง ถ้าขอมาชาวบ้านเค้าไม่มีใจที่จะฟื้นฟูจริงๆ ขอมาห้าล้านสิบล้าน ปีสองปีได้ยวมันก็พังหมดครับ สร้างฝายมา

เพื่อที่จะขอเองงบประมาณมาทำฝาย ทำฝายมาดีบ้างไม่ดีบ้างก็ให้มันได้ค่าจ้างรายวันไปเสีย พอหลวงก็ตอบไม่ได้ งบประมาณเข้ามาช่วยกันนี้นะครับ และความเอาใจใส่ในงานในการฟื้นฟูแค่ต้องการแค่รับจ้างรายวัน ปีสองปีฝายมันพังไปแล้วใครจะดูแล ของบหลวงมาอีก แล้วขอเมื่อไหร่จะหมดจะสิ้น การมีส่วนร่วมที่แท้จริงมันคืออะไรเป็นการรับจ้างเฉยๆ เหมอหรือเราต้องมาช่วยกันจากหัวใจที่แท้จริงของเราแล้วทำแล้วมันเกิดประโยชน์อะไรมันได้อะไร อันนี้คือวัตถุประสงค์ที่เราจะทำ ถ้าชาวบ้านทำช่วยกันอนุรักษ์ให้มันเกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ รายได้ และการอนุรักษ์การฟื้นฟู จริงๆ พระราชดำริของในหลวงคือ **คนอยู่กับป่า คนอยู่กับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน ป่าให้ผลประโยชน์กับคน คนดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน** อันนี้เป็นหัวใจสำคัญที่เราต้องมาทำการวิจัย และมาทำกันได้จริงๆ แะไหนก็เป็น การเริ่มต้นจากที่น้องนายว่า เริ่มต้นกันขึ้นมาก็ยากลำบาก เพราะว่าตอนแรกเราก็ไม่รู้จะทำอย่างไรเหมือนกัน มาคุยกับพ่อหลวง คุยกับ อบต. ต่างคนต่างไม่รู้ทิศไม่รู้ทาง มีพี่เลี้ยงเค้าก็มาช่วยกัน มาดึงข้อมูลออกมาว่าที่แท้เราอยู่กับป่า เราเป็นผู้ทำลายป่า พ่อหลวง อบต. ชาวบ้านเป็นสิบกว่าคนเป็นนักทำลายทั้งนั้น ชาวบ้านมีเครื่องมือตัดไม้ วันหนึ่งตัดไปก็หลายสิบตัน ตันไม้ใหญ่ เราเป็นผู้ทำลายเองแม้ป่ามันจะฟื้นฟูได้ก็ต้องเราเป็นผู้อนุรักษ์เอง จะให้เจ้าหน้าที่ให้ทหารพรานมาอยู่เค้าก็อยู่แค่รอบนอก เค้ามาเดี๋ยวเค้าก็กลับ แล้วตอนกลางคืนเราก็ไปแอบตัดอีก มันก็ไม่ลูก ถ้าชาวบ้านไม่ช่วยกันคิดไม่ช่วยกันทำอะไรก็ไม่ลูก อันนี้คือสาเหตุความสำคัญ

และผลที่มันเกิดขึ้น ผมขอกระโดดข้ามไปซึ่งกระบวนการต่างๆ รายละเอียดมันก็เยอะ ผลประโยชน์ที่มันเกิดขึ้นจริงๆ ก็คือความภาคภูมิใจของชาวบ้านที่มาช่วยกันทำ พลิกจากผู้ร้ายมาเป็นผู้ดี เมื่อเริ่มขึ้นมาเป็นผู้ดี สังคมต่างๆ ก็มารู้มาเห็นเค้าก็บอกว่าชื่อเสียงของชาวบ้านผมขอย้อนไปนิดนึง ขนาดนักศึกษา มช.ได้ยื่นชื่อหมู่บ้านปางจำปีเค้าเกลียดชังมาก เค้าสะท้อนมาหมู่บ้านนี้ไม่ดีเป็นมอดไม้ พอพลิกจากนักทำลายมาเป็นนักอนุรักษ์ นักศึกษาปริญญาโทเค้ามา 50 คน มาพักมาพูดคุยกับชาวบ้านเค้าไปนอนในแต่ละหลัง ชาวบ้านก็สะท้อนให้ฟัง ชาวบ้านก็ไปสรุปและเชิญพวกเค้าไปฟัง เค้ายินดีปรีดาเค้าภาคภูมิใจที่ชาวบ้านอนุรักษ์ พอชาวบ้านได้รับผลสะท้อนตรงนี้ชาวบ้านก็ดีใจ มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เกิดกำลังใจที่จะช่วยกันอนุรักษ์ กระบวนการที่มันผ่านเข้ามาสู่การออกกฎระเบียบ การอนุรักษ์ หน่อไม้ ป่าไม้ เพราะความภาคภูมิใจความดีใจที่เกิดขึ้นที่จริงมันก็เหมือนกับว่าต่างคนต่างส่งเสริมกัน ถ้าต่างคนต่างด่ามันเจ๊งนะ แต่บ้านผมมีกำลังใจเจ้าหน้าที่ก็มีกำลังใจ มันก็เกิดผลประโยชน์ขึ้นมามาก งบประมาณต่างๆ ที่สนับสนุนเข้ามาก็ทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจ ที่สำคัญจริงๆ ก็คือชาวบ้านเป็นปีกแผ่นมากขึ้น งบประมาณต่างๆ ที่มุ่งเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านก็ช่วยกันรวมกันไว้ที่เดียวคือสร้างเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ วิถีชีวิต ชุมชนมันจะเอาไปรวมที่นั่นหมด งบประมาณ SML งบประมาณที่เราตั้งเข้ามาก็พุ่งเข้าไปที่

ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ แต่ชาวบ้านก็คิดว่าถ้ามีศูนย์ศึกษาเรียนรู้มันก็ต้องมีไฟฟ้าจะเอาจากไหน ก็ช่วยกันคิดว่ามันก็มีพลังงานธรรมชาติอยู่ ซึ่งก็มีอีกหมู่บ้านปึกหนึ่งใช้โซลาร์เซลล์อยู่ แสงอาทิตย์นี่จะคิดว่าจะเอามาใช้ในสถานศึกษาใช้ในที่เรียนรู้ ก็เกิดการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ ตอนนี้นักเรียนก็มีความภาคภูมิใจและก็มีกำลังใจที่จะทำกันต่อไป

การที่เรามาสืบชะตาลำน้ำแม่ลายน้อย ย้อนไปอีกนิดหนึ่งไม่มีเงินครับ งบประมาณก็ไม่มี ชาวบ้านกับพ่อหลวงก็ช่วยกันคิดจะเอาเงินที่ไหนมา จะต้องใช้เงินเงินเป็นค่ารถ ค่าน้ำมัน ค่าเยอะเยอะ นิมนต์พระมาก็ต้องใส่ซอง ค่าข้าวปลาอาหาร พ่อหลวงกับ อบต. ก็บอกว่าเงินมีนั้นอยู่ประมาณ 20,000 บาท เราใช้ตัวนี้ก่อนไหมแล้วถ้าเข้ามา “ฮอม” เราก็คงเอาคืนให้เค้าไป ชาวบ้านก็บอกว่าถ้าพ่อหลวงกับ อบต. รับประกันก็ได้ พ่อหลวงมาปรึกษาว่า แล้วมันจะได้คืนหรือ ถ้าไม่ได้วันนี้วันหน้าเราก็คงหาตัวอื่นเข้าไปสลับใจกันไปอย่างนั้น ผมก็ไม่ว่าจะเอาที่ไหนมาเหมือนกัน แต่เอาก็เอา เค้ามาฮอมได้ประมาณหมื่นกว่าได้ประมาณหมื่นสี่หายไปอีกหกพัน ชาวบ้านก็บอกแล้วพ่อหลวงจะเอาที่ไหนมา ก็พยายามหาอยู่ พอดีนักศึกษาปริญญาโทเค้ามาก็มาพักในหมู่บ้านเค้าก็มีค่ากับข้าว ค่าอาหารส่วนหนึ่งให้แม่บ้านจัดการแล้วก็มีอีกส่วนหนึ่งที่พักเค้าก็เอามาให้ชาวบ้านไป ก็คุยกับชาวบ้านว่าเอาอย่างนี้ไหมถ้ากับข้าวกับปลาเราซื้อผักในพื้นที่มาเลี้ยงเค้าเงินเหลือเท่าไรก็มาฮอมกัน นักศึกษาปริญญาโทเค้ามารู้กิจกรรมเค้าสมทบอีกครั้ง จีบพอดีหกพันบาทไม่ขาดไม่เกินไม่ได้กำไรสักบาท ชาวบ้านดีใจภาคภูมิใจครับ ก็ขอเสริมไว้แค่นี้ก่อนครับเวลามันก็น้อย ขอขอบคุณครับ

๒. เพิ่มเติมข้อมูลของโครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย

: โดยคุณนิตยา โพทวงศ์

เพิ่มเติมประเด็นสำคัญอีกนิดนะค่ะ ที่โครงการได้วิเคราะห์กันนะค่ะหลักสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จคือว่า เค้ามีคนประสานงานกลางค่ะ จะมีการประสานงานทั้งภายนอกชุมชน ทั้งสองหมู่บ้านและองค์กรชุมชน เป็นคนที่เข้าใจชุมชนและรู้จักชุมชนดีทั้งสองชุมชนนะค่ะ ตรงนี้ก็คือคุณสวัสดิ์ ซึ่งเค้าเป็นเขยของบ้านปึกด้วยและอยู่บ้านปางจำปี ถือว่าเป็นจุดเด่นที่ทางทีมได้วิเคราะห์ว่าตรงนี้เป็นยังไ้สถานการณ์ข้างนอกเป็นยังไ้ ทีมในชุมชนจะปรับตัวกันอย่างไร นี่เป็นหลักสำคัญด้วยค่ะ เพิ่มเติมแค่นี้ค่ะ ใครมีอะไรสงสัยต้องการเพิ่มเติมอะไรไหมค่ะ

๒. เพิ่มเติมข้อเสนอแนะต่อโครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย

: โดยคุณอินทูล เป็งโต (นักวิจัยการแก้ไขปัญหามลพิษของคณบ้านแลง จ.ลำปาง)

ก็ขอชื่นชมยินดีด้วยนะค่ะที่เค้าทำให้หมู่บ้านเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ตรงนี้ผมฟังมาตั้งแต่ต้น เค้าก็ได้ต่อสู้ปัญหาอุปสรรคตลอด ก็มีความยินดีที่ว่าชุมชนของเค้าได้มีการพัฒนา

ไปได้อย่างยั่งยืนและเข้มแข็ง แต่ข้อพึงระวังที่ผมพูดนี้ผมเห็นมานานักต่อนัก อย่างของลำปาง เมื่อให้การเมืองระดับชาติมันลงมาเล่น โดยเฉพาะ อบต. พื้นที่ที่มีปัญหาสอครวหน้าถ้า เลือกตั้งได้จะมีสามก๊ก ห้าก๊ก สิบก๊ก เพราะฉะนั้นการพัฒนางานต่อไปมันจะมีอุปสรรคนะ ครับ ผู้ใหญ่บ้านเนี่ยผมเห็นมานานักต่อนักแล้วในลำปางนี่ นั่นคือบทเรียนว่าเราจะทำอะไร เราพูดในที่ประชุมแห่งนี้ ในเมื่อลงเรือลำเดียวกันแล้วให้ท่านทำกติกาศึกษาขึ้นมา มาจับมือกันใคร อย่างไรก็ต้องทำกันต่อไป วันนี้คุณไม่ใช่พวกผม ผมไม่ใช่พวกคุณบ้านเมืองจะไปไม่รอด การพัฒนาถ้าเอาการเมืองเข้ามาใส่จะเป็นห้วคะแนนหมอนั้น พรรคหมอนี้ พวกเราจะทำ อะไรไม่ลูก ลูกก็ไปได้ซ้ำ แบบชัดๆ ขวางๆ อันนี้คือเป็นห่วงทุกหมู่บ้าน ลำปางก็เยอะวัน หน้าต้องเขียนเรื่องการเมืองสามก๊กที่ลำปาง

๒ ดำเนินรายการโดย คุณภัทรา มาน้อย

: มีประเด็นเพิ่มเติมไหมคะ ชุมชนแม่ลายน้อยลงทุนเป็นใจแล้วก็ได้ใจกลับคืนมา ผลที่เกิดขึ้นก็คือได้คน ได้รูปธรรมของงาน ได้กติกาศึกษาของการเข้ามาทำงานได้องค์กรที่ไม่เคย หันหน้าเข้าหาเราเลย แต่ตอนนั้นแม่แต่เงินก็จะเอามากองให้ อันนี้คือผลที่เกิดขึ้น แต่อีกหนึ่ง มุมมองที่อาจารย์อินทูลพยายามให้ข้อสังเกตว่าการเข้ามามีส่วนร่วมโดยใจของคนเป็นสิ่งที่ดี แต่ว่ามันมีบางอย่างที่อาจจะต้องตั้งข้อสังเกตแล้วก็ดูไว้ คือในเรื่องของการเมืองท้องถิ่นที่ทำให้ระบบการจัดการของชุมชนแตกมานักต่อนักแล้ว ซึ่งเชื่อว่าไม่ใช่มีเฉพาะในลำปางที่อื่นก็ เป็นเหมือนกัน อันนี้คือข้อสังเกตของคนในเวทีนี้คะ

๒ เสนอแนวคิดต่อโครงการโครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อย

: โดย ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ

ผมขออนุญาตนิดเดียวครับ ชื่นชมกับชุดลำน้ำแม่ลายน้อยนะครับ ผมเห็นในมุมของ คนนอกอย่างนี้ครับ ถ้าดูทางนี้งานวิจัยท้องถิ่นนะครับเป็นข้อสังเกตนะว่าตอนนี้เรื่องราวของ ลำน้ำแม่ลายน้อยความจริงมันคืออะไร มันเป็นอย่างไร อันนี้คือการเริ่มตั้งคำถามร่วมกันกับ คนในพื้นที่เหมือนกับอาจารย์นพพรพูดเมื่อเช้า ขอให้ตั้งคำถามเยอะๆ นะครับ ทำไมน้ำมัน น้อย ทำไมปลาไม่มี ให้ตั้งคำถามไว้ความจริงมันคืออะไร แล้วกระบวนการวิจัยนี้ครับ ตั้งคำถามได้ครับ เริ่มที่จะเข้าหาความจริงเดินไปหาความจริงร่วมกัน แทนที่จะพึ่งแต่คน นอกเข้ามาศึกษานู่นศึกษานี่ ได้ปริญญาโท ปริญญาเอกไป ไม่พวกเราลุกขึ้นมาพร้อมกัน เลย มันคืออะไรเข้าไปเห็นพร้อมๆ กัน แล้วตัวที่สามที่เป็นตัวที่เกิดขึ้นหลังจากที่เห็นความ จริงแล้วเนี่ยจะทำอะไรต่อมีอะไร พวกเราพี่น้องแม่ลายน้อยทั้งหลายจะอยู่กับความจริงได้ ยังไง มันจะมีสามช่วง ถ้าเราชัดว่าชุมชนเรามันเป็นอย่างไร คือความจริงเราได้ความจริง

[illegible]

: ไปอย่างรวดเร็วๆ เชิญโครงการฝึกกล้าพูนค่ะ

➤ โครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจังหวัดลำพูน

: โดยคุณศิริชัย ชัยชมภู (นักวิจัย)

สวัสดีครับผมจะไม่ใช้ไมค์นะครับเพราะผมเป็นครูครับ เสียงจะดังหน่อยอย่าตกใจนะครับ ที่งานของกลุ่มผมจริง ๆ แล้วขั้นแรกจริง ๆ งานวิจัยตัวนี้มันไม่ให้เกิด ผมจบเอกประวัติศาสตร์ ชอบโบราณสถาน ปรึกษาท่านนายก โบราณสถานบ้านเราเยอะมันเป็นอย่างไรละ เราอยู่ริมเวียง คือใกล้เวียง มีสิ่งต่างๆในท้องถิ่นมากมาย เราตั้งประเด็นกันว่ายังมีเจดีย์ มีธาตุ มีกู มีอะไรมากมายในบ้านเราแล้วเราเคยรู้ไหม ก็ไม่รู้

ในที่สุดท่านนายกก็พาไปหาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมาสอนมาชี้แจง และทาง สกว. ก็เข้ามาร่วม ก็เลยเอาอย่างนี้ดีกว่าเราศึกษาโบราณสถานของสังคม เริ่มตั้งแต่บ้านสันตันธงมันจะเป็นยังไง เพราะสมัยก่อนผมเรียนประวัติศาสตร์ผมชอบแต่ง ผมแต่งประวัติสันตันธงชาวบ้านดำ คนที่รู้แท้ๆ ดำ แต่งไปก่อนไม่รู้แต่ทำไปก่อนแต่กลับได้ความรู้จากชาวบ้านเอง ชาวบ้านเค้ามีความรู้ คราวนี้ท่านนายกรู้แล้วอย่างนั้นก็เอานักวิจัยมาวิจัยเกี่ยวกับโบราณสถาน รวมกันได้เป็นสิบยี่สิบคนครับ ขึ้นรถพากันดูเที่ยวไปพาเด็กเที่ยวด้วยครับนักเรียนผมมีปั่นจักรยานเที่ยวด้วยเค้าวิจัยที่ไหนก็ตามไป ครูใหญ่ก็ชอบบ้างไม่ชอบบ้าง เอาเด็กไปด้วยทำไม ออกไปถึงเจดีย์กู่เก่าต่างๆ เจดีย์นี้เด็ก ๆ รู้จักหมด เด็กไปพอดิเด็กปวดจีเข้าไปในป่าไปจีใส่ผักที่ชาวบ้านเค้าเก็บทุกวัน คือเป็นป่าของเค้าชาวบ้านก็มาห้ามบอกว่าผักนี้ผมเด็ดกินทุกวัน ผมกับท่านนายกก็ว่าผักพวกนี้กินได้ด้วยเหอ ผมก็ไม่รู้ต่างคนก็ต่างไม่รู้ นั่นก็เป็นที่มาครับ เด็กจีใส่ เตะผักก็ไม่รู้ว่าเป็นผักป่า ชาวบ้านก็บอกนี่กินได้ละ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจก็เลยเบนเข็มเลย ก็เกิดปัญหาขึ้นมาว่าผักบ้านเราทำไมมันถูกละเลย โดยเฉพาะบอน ชาวบ้านเราไม่กิน ลูกเค้าก็ไม่สอนให้กิน เราจะทำอย่างไรเกิดปัญหาขึ้นมาเกิดสิ่งที่ทำลายกันขึ้นมา ในที่สุดกลุ่มนักวิจัยโบราณสถานทั้งอันนี้เลยครับ มาหาอันนี้เลยว่ามันยังไ้ ในที่สุดนักวิจัยเรามาพูดกันเอาหมู่บ้านเอาคนที่มีความรู้หมู่บ้านละ 5 คน มาร่วมกันประชุมว่าจะทำอย่างไร เราเริ่มเข้ามาวางแผนก่อนเราทำงานเราจะทำอย่างไรถึงจะได้องค์ความรู้เหล่านี้ขึ้นมา ในที่สุดเสียงส่วนใหญ่บอกว่าไม่ยาก บ้านแต่ละบ้านใน 11 หมู่บ้าน มีผักพื้นบ้านไม่เหมือนกัน เราต้องลงไปศึกษาทุกคนต้องลงไปศึกษา เลยมีการวางแผนลงพื้นที่ พอเราวางแผนลงพื้นที่จะไปเอาความรู้อย่างไร เอาเฉพาะนักวิจัยก่อนไม่ได้ชวนชาวบ้านเลย เอานักวิจัย 55 คนลงพื้นที่ ที่นี้บังเอิญครับสมัยนั้นโรงเรียนผมมีครู 3 คนนักเรียนน้อยกว่าผมเป็นรักษาการครูใหญ่พอดิ สบายเลยครับครูสองคนนั้นสอนคนละ 2 ชั้น

ผมสอน ป.5 ป.6 อยากเรียนอยากรู้จำเป็นต้องเอาเด็กบ้านจักรยานตามเค้าลงพื้นที่กันเราเอาไปเรียนรู้ด้วย ซึ่งผมก็โดนต่อต้านจากสำนักงานเขตพื้นที่ (สพฐ.) ว่าเอาเด็กออกพื้นที่ ผมไม่ได้หวังอะไรผมหวังแค่ให้เด็กรู้จักผักไปหนึ่งครั้งได้ห้าชื่อพอแล้ว ผมไปลงพื้นที่แต่ละหมู่บ้านเค้าก็มีของดีของเค้า ผักจืดจ้อ เค้าก็เอาให้ผมดูถามว่ารู้จักไหม ผมก็ไม่รู้จัก ผมก็มาวันนี้ ผมก็มีการวางแผนกับนักเรียน ประธานนักเรียนของผมว่าทำอย่างไรจะได้ความรู้ ผมทำตั้งแต่ออกแบบสมุดเล่มเล็ก ให้เด็กคิดคนเดียวหมด แบบของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ตั้งแต่หน้าไหนมาเรื่อยๆ คุณจะได้ความรู้จากผักอะไรบ้าง อาหารมีอะไรบ้าง ระหว่างทางคุณได้อะไรบ้าง ถ้ามไปก็ได้รับความรู้ในสิ่งเหล่านี้ไป เราได้เรื่องผักด้วยและเรื่องประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านครบหมดเลย พอลงพื้นที่ได้ช่วงหนึ่งตอนแรกเริ่มแค่ 2 โรงเรียน พอนานๆ เข้าแต่ละโรงเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ แล้วเด็กผมกลับเข้ามาสามารถพูดที่ไหนก็ได้ สามารถตอบที่ไหนก็ได้ ในที่สุดมีโรงเรียนเข้าร่วมทั้งหมด 5 โรงเรียนพร้อมโรงเรียนจังหวัดอีก 1 โรงเรียน ส่งนักเรียนเข้ามาเรียนรู้ด้วย ในที่สุดมัธยมก็เข้ามาร่วมครบ มีแกนนำได้เยอะมากมาย เพราะว่ามันก็วิจัยยอมรับว่าเค้ามีความรู้จริงๆ อย่างพื้นที่แต่ละพื้นที่ เราลงแต่ละพื้นที่อาหารหลักๆ ดังๆ อย่างผักหวานนี่โรงเรียนผมเลย ผักหวานบ้านตอนแรกๆ โรงเรียนผมไปตัดมาปักชำได้ยี่สิบกล้า ปีที่แล้วผมขยายเป็นร้อยกล้า ผมปลูกของผมเองให้โรงเรียนอื่นอีก ปีนี้ผมขยายอีกร้อยกว่ากล้า นี่คือสิ่งที่ผมได้ ผมคิดว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนทำคนละอย่างสิ

พอลงพื้นที่เรียบร้อยอยู่ช่วงหนึ่งของผมเป็นผักหวาน ที่เด่นๆ อย่างผักแว่นเค้า ปลูกนาผักแว่นเค้าขายได้วันหนึ่ง 700 – 800 บาท รายนะ หมู่ที่ 7 ผักไผ่นี่หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 ข้าวโพดเตียน แต่ละหมู่บ้านเค้ามีจุดเด่นของเค้าที่จะสามารถให้ความรู้กับหมู่บ้านของเค้าได้ แล้วเราไปแต่ละครั้งแต่ละหมู่บ้านที่ได้มันไม่เหมือนกันเลย ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งเค้าเอาของเค้ามาแลกกัน ผมไปแลกเอาต้นผักให้ ต้นผักแว่น แลกข้าวโพดมา จะมีการแลกเปลี่ยนเหมือนยืมกันไป เสร็จแล้วก็ไปขยายใหม่ แต่ละหมู่บ้านก็เอาของเด่นเค้าไปแล้วกลับมาคืนกัน ทำแบบนี้มันสนุก มันมีความสุขในสิ่งเหล่านี้ พอศึกษาไปครั้งหนึ่งพอมมาถึงระยะกึ่งกลางฝนตกหนักหยุดก่อนประชุมสรุปโครงการว่าเราได้อะไรบ้าง เปิดเวทีสรุปกันว่าเราทำกันมาครั้งหนึ่ง 7 หมู่บ้านเราได้อะไรบ้าง จริงๆ เราได้อีกมากมายเลยพวกนี้ะครับพอได้เสร็จเรียบร้อย ผมอยากได้หลักสูตรเอาให้เด็กเรียน เดียวเรียนแล้วไม่มีหลักสูตร สพฐ. เล่นงานผม นายบอกละเลยอนุมัติเงินมา 40,000 บาท ส่งให้ สพฐ.จัดการอบรมและทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับผักพื้นบ้านของตำบลนคร เดียวนี้ก็มีนะครับใครอยากได้หลักสูตร ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง ได้ทั้งอาหารได้ทั้งผักพื้นบ้านและวิธีการทำด้วยนะครับ เสร็จแล้วพอสรุปนั้นช่วงที่ผมไปเรียนมีความคิดชวนนักเรียนกับประธานนักเรียนทุกวันพฤหัสบดี ทำอาหารเลี้ยงน้อง เอาผักพื้นบ้านนี้แหละวันแรกที่ผมทำคือต้มผักตำลึงเด็กเห็นไม่ยากกิน

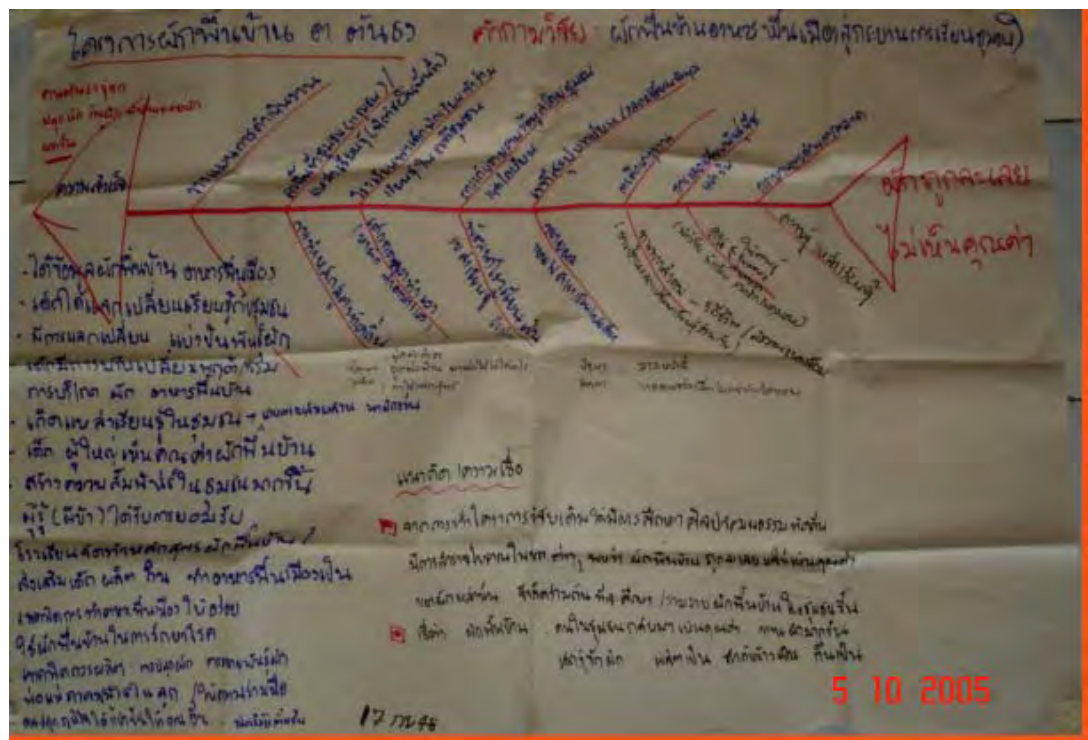
ทั้งเด็กเล็กเด็กโต เลี้ยงบังคับให้กินแล้วอร่อย ในที่สุดผมก็ให้เด็กเรียงลำดับเลยว่าชอบอะไร ผักตำลึงเป็นอันดับหนึ่ง ผมหวังว่าคนที่ทำคือพี่เค้า ความรู้ในเรื่องของการทำอาหารโดยมีวิทยากรคือแม่บ้านที่ทำอาหารอยู่แล้ว เด็กก็ไปทำร่วมทุกวันพฤหัสบดี รุ่นนี้ออกไปทำอาหารให้พ่อแม่กินหมดแล้วครับ พ่อแม่ก็ภูมิใจว่าลูกดีทำกับข้าวให้พ่อแม่กิน ถามว่าผมได้อะไรตอนแรก สพร. ว่ายังงี้ก็ไม่ได้ ที่จริงแล้วได้มาก ผมคิดว่ารุ่นนี้อีก 6 ปี จบออกมาทำงานเป็นแม่คนพ่อคนเค้าต้องทำอาหารให้ลูกอย่างน้อยๆ หนึ่งอาทิตย์ก็ต้องทำอาหารชนิดนี้ให้เด็กหรือลูกกินลูกก็ต้องต่อลูกๆ ไปเรื่อย ฉะนั้นผมคิดว่าผักที่มันสูญหายถูกละเลย ไม่สูญหายแน่ ที่มีอยู่ไม่หายแน่ๆ ผมว่าอย่างนั้นครับ แล้วได้ผลจริงๆ เลย ในส่วนของชาวบ้านก็ได้มากเลย ครับได้แลกเปลี่ยนกันแลกเปลี่ยนสูตรอาหารก็มี ทำให้ได้สูตร รู้เคล็ดลับ สรุปแล้วเรามีการขยายพันธุ์แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ได้มีการจัดทำหลักสูตรได้มีการพัฒนาอีกหลายๆ ด้านแล้วที่ผมได้ตอนนี้คืออะไร ผลสำเร็จก็คือในตำบลตันธงมีผักพื้นบ้านครบทุกหมู่บ้าน แล้วแต่วิธีการขยายของพวกเรา ตอนนี้กำลังขยายเอาผักพื้นบ้านเข้าสู่หมู่บ้านใครหมู่บ้านมันไม่ต้องมาขอกัน นี่คือสูตรสำเร็จและผลสำเร็จที่ได้ก็คือ หนึ่งได้หลักสูตรเพื่อสอนนักเรียน 1 หลักสูตร สองบ้านสันตันธงมีการกลับมากินผักพื้นบ้าน นี่คือความสำเร็จของบ้านตันธงนะ ครับ

๒. เพิ่มเติมข้อมูลของโครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองลำพูน

: โดยคุณบัญชา พรหมแสน (หัวหน้าโครงการ)

ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองของโครงการตำบลตันธงนี้ซึ่งตอนนี้ก็อยู่ในระยะที่ 3 ในระยะที่ 2 เราก็ผ่านมาได้ทำอะไรมากมาย แต่จริงๆ แล้วชุมชนเป็นเรื่องสำคัญนะครับ เพราะว่ากระบวนการในเรื่องของชุมชนนี้ผมเองก็สนับสนุนดูแล ก็ถือว่าเรื่องของผักพื้นบ้านความเป็นมามันสืบเนื่องอย่างที่อาจารย์รดพูดเมื่อครู่ ว่า จากที่เราได้ทำการวิจัยรับรู้ภาคการมีส่วนร่วมในศิลปวัฒนธรรมของพวกเราเอง ภาคีหลายๆ ภาคีสถาบันวิจัยหรือวิทยุชุมชนพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดลำพูน ทำให้ได้รู้ในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมต่างๆ อย่างที่ว่าเด็กๆ ได้ดูทรัพยากรที่มันมีอยู่ในพื้นที่ ในส่วนนี้เราก็มารู้ว่าตัวเองมีความคิดที่ว่าทรัพยากรถูกปล่อยปละละเลยก็เป็นส่วนให้คนได้คิด ซึ่งเราก็มำตั้งคำถามว่าเราจะทำอย่างไรดี ตั้งคำถามคือว่ากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองนี้จะเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างไร เราลงไป 11 เวทีเราก็ได้เก็บเกี่ยวเอาสิ่งที่มันเป็นข้อบกพร่องและก็มีสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับพี่น้องหมู่บ้านเยอะเยอะ มีการเรียนรู้เพราะว่านอกจากนักวิจัยท้องถิ่นแล้วผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการหลายส่วนหลายหน่วยงานที่มาร่วมโครงการจาก 55 คน เป็นนักวิจัยหลักมีการเพิ่มขึ้นมาเพิ่มเป็นร้อยกว่าคน พร้อมกับสภานักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนอีก 5 โรงเรียน ประถม 5 โรงเรียน มัธยมอีก 1 โรงเรียน รวมกันแล้วการขับเคลื่อนแต่ละเวทีมี

ที่นี้ผมก็จะสรุปย่อๆ นะครับ กระบวนการพิสูจน์ความสำเร็จของผักพื้นบ้านอาหาร
พื้นเมืองของคนต้นธงนี้เห็นได้ว่าต้องเรียนรู้เยอะกว่านี้ครับ ขอขอบคุณครับ

: ไม่มีใครเพิ่มเติมอะไรนะคะ หรือว่าได้ยินชื่อผักพื้นบ้านแล้วอยากกินข้าว อยากกินผัก เพราะว่าเด็กสมัยนี้ก็ไม่ค่อยได้กินแล้วก็ยังโหยหาอยู่ถ้าได้กินคงอร่อย ไปเที่ยวต้นธง ได้กินแน่นอนค่ะ ก่อนที่เราจะเลิกกันให้ไปชมศูนย์อนุรักษ์ช้าง เรามาดูว่าทั้งหมดทั้งมวลของวันนี้ที่มาจากการแบ่งกลุ่มย่อยก็ดี จากการมาเล่าเรื่องความสำเร็จให้ฟังก็ดี การนำเสนอก็ดี

แล้วทั้งหมดนี้ การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มันสำเร็จได้เพราะอะไร เราจะมารอข้อสรุปกัน นะคะ สำหรับก่อนการสรุปผลการทำงาน เราอยากจะขอยกจะฟังอาจารย์เมธี นะคะ ที่ ปรีक्षाของงานท้องถิ่นภาคเหนือ อาจารย์เห็นอะไรบ้าง หรือว่ามองรีเปล่าหรือมองเหมือน อย่างไร ที่งานวิจัยทั้ง 4 โครงการ ทั้งเรื่องโคขาว เรื่องผักทั้งลำพูน ทั้งลำปาง และก็เรื่องของน้ำเค็มสะท้อนตรงนี้มา อาจารย์เห็นต่างหรือว่ามีความคิดเห็นอย่างไรเพิ่มเติมเกี่ยวกับ โครงการที่มาแล้วให้ฟังคะ เชิญอาจารย์คะ

➤ **ดร.เมธี พะยอมยงค์** ให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัย 4 โครงการ

ครับผมก็ต้องขอขอบคุณ สกว.ที่ได้ให้เกียรติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ก็ได้ทบทวนมานาน สกว.ภาคเหนือกับประชุม Node ภาคเหนือที่เชียงใหม่ ในเรื่องที่จะทำอย่างไรที่จะให้ทำการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมันตอบสนองกับยุทธศาสตร์ของชาติ รัฐบาลจะอยู่ 4 ปี ดังนั้นงานวิจัยต่างๆ นั้นรัฐบาลอยากจะเห็นภาพว่าจะเอาผลการวิจัยเพื่อเอาไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างไร สกว. แต่ละแห่งก็ใช้การบริหารงานตามพื้นที่ของแต่ละแห่งแต่ละ Node ทุกที่ทำอะไร Node นี้หมายความว่าเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน ว่าใครดูแลส่วนไหน อย่างของลำปางนี้ก็ดี

สิ่งที่เห็นน่าจะเป็นอันนี้ ท่านใดโครงการใดที่มีอยู่แล้วก็ถือว่าดีละ แต่ถ้ายังขาดอะไรท่านกรุณาได้เอาไปเติมอีกสักหน่อยมันก็จะดีครับ ผมจะพูดอยู่ 4 เรื่องครับ อันหนึ่งคือจะพูดว่าวิธีการ เครื่องมือการวิจัยนี่คืออันที่สอง อันที่สามเป็นเรื่องของการครอบคลุมของกระบวนการของเนื้อหา อันสุดท้ายก็มีข้อห่วงใยอยู่สักหน่อยว่าสิ่งที่ห่วงใย อันที่หนึ่ง ครับเรื่องของวิธีการนั้น ผมสังเกตดูนะครับว่าการวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องของสิ่งที่ค้นพบไปข้างหน้า แต่เราไม่มีอะไรที่มามีเห็นเบื้องหลังการถ่ายทำเลย เบื้องหลังการถ่ายทำคือ สิ่งต่างๆ ที่เคยมีคนศึกษามาก่อนแล้ว นั่นคือบทแรกๆ ที่เราจะต้องเขียน งานของเราคือการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทบทวนว่าเค้าทำอย่างไรต่อเรื่องนี้เรื่องนั้นนะครับ แล้วเราค่อยเอาผลกระทบของเราเอามาเปรียบเทียบกับว่ามีความเหมือน ความแตกต่างเกิดขึ้นมา มันก็จะเกิดการค้นพบสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมา อันนี้ของเรื่องวิธีการนะครับ

อันที่สอง หลังจากเรากำหนดโครงการแล้ว เราเอาข้อมูลต่างๆ มาแล้ว เราจะต้องพยายามหาวิธีต้องบอกว่าการค้นหาแก่นแท้ผ่านการพูดจา การซักถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ ผ่านการฟังการพูดอย่างเป็นกระบวนการ แต่สิ่งๆ หนึ่งที่

ผมเป็นห่วงนะครับการค้นหาแก่นแท้ ถึงแม้ว่าเราจะเป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นก็จริงอยู่นะครับ แต่ว่ามันไม่มีแบบฉบับที่เอามาเทียบเคียงได้ เทียบเคียงนี้หมายความว่าสมมุติว่าเราทำ ถ้าทำอยู่ 1 ตำบล พอดี 1 ตำบลมีอยู่ 10 หมู่บ้านเราจะเอาอะไรมาเป็นมาตรฐานให้แต่ละหมู่บ้านคิดเหมือนกัน ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มันจะต้องมีชุดของงานวิจัยเชิงปริมาณนะครับ นั่นก็คือว่ามีแบบสอบถามสักหน่อย ที่มันใช้มาตรฐานเดียวกันเพื่ออธิบายเปรียบเทียบซึ่งกันและกันว่ามันเป็นอย่างไร

อันที่สาม ผมยินดีปรีดาที่ได้ยินว่าพวกเราไม่ละเลยเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาอธิบาย อันนี้สำคัญมากครับ เราเลือกงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่เราใช้ภูมิอ้อมๆ ของเรามาอธิบายวิถีชีวิตมันไม่ถูกต้องนะครับ

อันที่สี่ เป็นสิ่งที่สำคัญถ้าหากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่มีประโยชน์มันคงต้องอธิบายเรื่องๆ หนึ่งในหลายวิธี ผมยกตัวอย่างเรื่องๆ หนึ่งนะครับเรื่องง่ายๆ เอาเรื่องถั่วเน่าแค้น ถั่วเน่าแค้นคือ ถั่วเหลืองของเราแทนที่เราจะมองในเรื่องของวัตถุดิบอย่างเดียว ซึ่งเรามองเรื่องของสารอาหาร ดูในเรื่องของสุขภาพว่าถั่วเน่าที่เราทำมันสารที่จะก่อให้เกิดโรคมะเร็งไหม ในการถนอมที่มันเก็บไว้นานๆ ควรจะอย่างไร ดังนั้นในเรื่องเดียวกันให้มองหลายๆ ด้านอธิบายให้มันครอบคลุมโดยใช้วิธีการคิดเอา เราเป็นนักวิจัยหลักนะครับ ในชุมชนเป็นนักวิจัยท้องถิ่น นักวิจัยหลักต้องทำการบ้านไว้ก่อนว่าอยากจะดึงความรู้ของเค้าในเรื่องเกี่ยวกับเฉพาะถั่วเน่าแค้นในมิติไหนบ้างมองให้ครบถ้วนครับ อันที่สองที่ผมเป็นข้อสังเกตวันนี้คือ เรื่องของการกำหนดเครื่องมือวิจัย นอกจากคำถามเชิงลึกที่เรามีอยู่แล้วเราเข้าไปสัมภาษณ์จากเวทีอื่นมาเป็นคำถามเชิงลึก ดังนั้นสิ่งที่มันจะอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้านนักวิจัยท้องถิ่นนั้น เหมือนกับครูครับก่อนที่จะเราจะไปสอนหนังสือนักเรียนนั้นเราจะต้องทำสื่ออะไรไปสักอย่าง ถ้าท่านลงไปในพื้นที่แต่ท่านไม่มีสื่อที่จะทำให้เค้าเกิดความรู้เป็นคล้ายๆ กับเกิดปิ๊งโอดเดียวขึ้นมา เช่นว่าเราจะเข้าไปทำให้เรื่องของการทำฝายแม้ว เราวาดตุ๊กตาเลยครับ ฝายแม้วหน้าตามันต้องเป็นแบบนี้ละ อันที่หนึ่ง เราตั้งต้นปัญหาแค่นั้นแหละครับ เดี่ยวคนรู้จะมาสอนเราเอง พอเราเข้าไปในกระบวนการกลุ่มเดี๋ยวจะมีคนมาสอนเรา เราจะได้รูปแบบจากปัญญาของชาวบ้าน ดังนั้นผู้วิจัยต้องทำอะไรสักอย่างคล้ายๆ กับสื่อการสอนสื่อการเรียนรู้ให้คนได้รู้ก่อน อันที่สอง ครับพฤติกรรมและทัศนคติของชาวบ้านกับนักวิจัย อันนี้นักวิจัยต้องกุมให้มันดีครับ นั่นก็คือว่าอย่าทำให้เกิดบรรยากาศของความขัดแย้ง ถึงแม้เราจะไม่พอใจ ปล่อยให้พูดกันเต็มที่ คือเราพูดอย่างเดียวกัน ความหมายที่เราต้องการที่จะให้มันได้บทสรุป เพราะฉะนั้นเรื่องทัศนคตินี้สำคัญนะครับ อันที่สาม คือเรื่องของการแบ่งปันข้อมูล ท่านอาจจะงงครับแบ่งปันกันแบบไหน แบ่งปันหมายความว่าก่อนที่จะเราจะเข้าไปล้วงความลับเชิงลึกจากเค้ามา เราต้องให้เค้าพอสมควรก่อน เราต้องไปพูดให้เค้าฟังว่าเรื่องนี้เป็นอย่างนั้น เรื่องนั้นเป็นอย่างนี้ เค้าจะได้เกิดกระบวนการคิดแล้วเค้าจะ

โต้แย้งเราจะได้สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา อันสุดท้ายคือเรื่องเครื่องมือครับ ขออย่างหนึ่งเราเป็นนักวิจัยสิ่งที่เราจะได้มาคืออย่าดักคอ ความรู้เชิงลึกจากนักวิจัยท้องถิ่นจากชาวบ้านเราไปขอความกรุณาเค้า ดังนั้นเราต้องวางบทบาท เราไม่ใช่ไปถึงพูดชม เราต้องเป็นคนอำนวยความสะดวก เราอย่าไปพูดสอนเค้า ถ้าเราสอนเค้าหมดบรรยากาศการเรียนรู้ก็ไม่ค่อยดี อันที่สาม คือเรื่องของการครอบคลุมครับ ความครอบนั้นเรื่องโคทานทำไว้ดีแล้ว นอกจากจะเลี้ยงโคแล้วการสนับสนุนให้คนเลี้ยงทำอย่างไร เครื่องมือที่มันตามมาอย่างเช่น เรื่องของการปลูกหญ้า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เรารู้มา เราต้องตั้งหัวข้อก่อนว่าการเลี้ยงโคมันจะมีอะไรเกี่ยวกับโค ดังนั้นในการครอบคลุมผมขอให้มองครอบคลุมทั้งเรื่องที่มีมันจะเกิด ถ้าเรามีอยู่ 6 เราไปคิดแค่ 4 เราจะได้ในแง่ที่ว่าเราจะเอาไปขยายผลที่จะเอาไปเป็นเชิงลึกในเรื่องนั้นเรื่องนี้ อันที่สี่ คือข้อห่วงใยคือผมห่วงใยอยู่เรื่องเดียว ก็คือว่า การวิจัยของแต่ละโครงการนั้นควรจะต้องเน้นในเรื่องของความสมบูรณ์ของนักวิจัย แต่สิ่งที่ผมอยากให้เน้นนะครับผมอยากให้เน้นในเรื่องของกระบวนการการมีส่วนร่วม ร่วมเพื่อมีเรื่องของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันครับพยายามสร้างเงื่อนไขที่มันมีลักษณะของความห่วงใยของนักวิจัย นักวิจัยได้เห็นความห่วงใยแล้วสะท้อนปัญหาเข้ามาสรุปเมื่อสรุปผลแล้วมีอีกอันหนึ่ง อย่าเพิ่งไปกระโดดตัวไปสูง แต่สุดท้ายนี้คือเป็นไฟท์บังคับ สุดท้ายสิ่งที่ต้องการให้เราทำแล้วสรุปผลแล้ว คือ ร่างสรุปผล เราต้องเอามาจากวิจัยที่เราจัดเวทีเพื่อที่จะนำเสนอให้กับผู้ที่เป็นนักวิจัยท้องถิ่นหรือพวกเรา เอานักเรียนมา เอาครูมา เอาชาวบ้านมาแล้วนักวิจัยนำเสนอครับ ถ้ามันถูกก็คือถูกครับ ถ้ามันผิดก็แก้เลย สิ่งทั้งหมดทั้งมวลผมขอสรุปอีกทีหนึ่งว่าทุกสิ่งทุกอย่างเราจะมองส่วนเดียวไม่ได้ ต้องมองอันสุดท้าย และสิ่งที่น่าชื่นชมที่เป็นจุดเด่น 4 โครงการนี้นะครับท่านใช้วิธีการเลือกชุมชนที่มีความเข้มแข็งก่อนมันจะเข้าง่าย เหมือนคนที่ผ่านกระบวนการที่มันเป็นชุมชนเข้มแข็งแล้วจะเอาอะไรไปใส่มันก็ได้หมด ผมอยากให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกนิดว่าในกรณีที่เรากำลังทำอย่างนี้ เราไปทำที่ในชุมชนที่มันสบายแล้ว แต่ชุมชนที่มันยังไม่เข้มแข็งในเรื่องเดียวกันในเรื่องผักพื้นบ้าน 2 อัน ในเรื่องต้นน้ำสำหรับชุมชนยังไม่เข้มแข็งหากเราจะกรุณาให้ข้อเสนอแนะอีกสักหน่อยหนึ่งในชุมชนที่ไม่เข้มแข็งเมื่อก่อนก็ทำอย่างผมนี้แหละ คุณทำอย่างไรก็ได้ให้ชุมชนคุณเข้มแข็งก่อน คุณมีวิธีการอะไรก็ได้ไม่ควรกระโดดเข้าไปทำเลย ถ้าทำไปแล้วจะล้มเหลว ซึ่งเป็นข้อสรุปว่าน่าจะเป็นเงื่อนไขของกิจกรรมที่ 1 ของโครงการใหม่ที่จะทำเรื่องผัก ต้องทำชุมชนให้เข้มแข็งก่อนจะมีกระบวนการอะไรก็ได้แต่มากมายยากกอง ขอขอบคุณครับ

๒๒ ดำเนินรายการโดย คุณอังคณา ทาลัดชัย

: ขอบคุณอาจารย์เมธี นะคะที่ให้ความห่วงใยต่อการทำงานวิจัยของเราว่าจากคนข้างนอกมองเข้ามาดูการทำงานของเรากำลังมองอย่างไร เค้าเป็นห่วงอะไร เราก็น่าจะเอาความ

ห่วงใยนี้กลับไปทำงานในพื้นที่ของเราต่อ แล้วก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของความชื่นชม อาจารย์อาจจะนำไปเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การทำงานภาคเหนือส่วนหนึ่งนะคะ ที่เห็นว่าได้ผลจริง อาจารย์สมพงษ์มีอะไรจะเพิ่มเติมค่ะ

๒๒ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อภาพรวมของโครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจังหวัดลำพูน
: โดย ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ

ผมขอให้ความเห็นต่อลำพูนนิดหนึ่งนะคะ ทางลำพูนมีจุดเด่นที่น่าสนใจก็คือว่า ถ้ามองแง่ของผู้ร่วมวิจัยนะคะ เหมือนกับแก้อีสานมีชาวบ้านเป็นพระเอก มีครูและนักเรียนเข้ามาร่วม มี อบต. มีองค์กรชุมชนเข้ามาเติมและก็สิ่งที่ทำให้เป็นไปได้คือ พวกภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง สาธารณสุขอะไรอย่างนี้จะเข้ามาได้ ตรงนี้ะครับพวกโครงการวิจัยสร้างระบบการเรียนรู้ไปด้วยกัน แล้วประเด็นเรื่องของเรื่องก็คือ ผักเป็นตัวเดินเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของหลากหลายทางชีวภาพและในเรื่องของพันธุกรรมพืช น่าจะให้สถาบันทางการศึกษาเข้ามาร่วมกับเราอีกชั้นหนึ่ง อย่างผักตีเมี่ยงตากลงมันภาคกลางมันเรียกว่าอย่างไร ภาษาวิทยาศาสตร์ว่าอย่างไร เพื่อจะต่อยอดความรู้ต่อไปได้ อันนี้เป็นเรื่องที่เราจะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เรื่องผักเป็นวิถีชีวิตเป็นวัฒนธรรมพวกเรื่องอยู่เรื่องกินนะครับ นำไปสู่อาชีพชุมชน และเชื่อมโยงไปสู่ชาวบ้านด้วย งานวิจัยต้องนำไปสู่การฟื้นฟูอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้ยั่งยืนได้มากยิ่งขึ้น

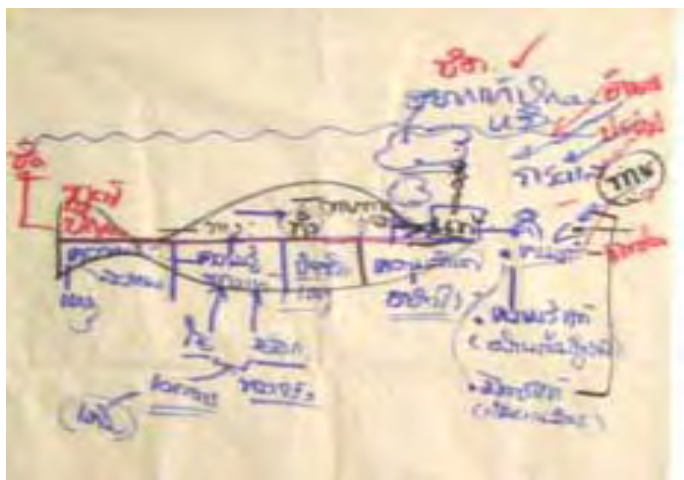
อันที่สอง ที่เห็นเป็นจุดเกิดของโครงการนี้ก็คิดว่าในเชิงที่เป็นแนวคิดที่อาจารย์ได้เล่าให้พวกเราฟังก็คือว่า ขบวนการวิจัยได้กระตุ้นเรื่องของการใฝ่รู้และเรียนรู้สูงมาก สองสิ่งที่เรียนรู้นำไปสู่ความรู้สึกใส่ใจและห่วงใยต่อสุขภาพ ต่อความเป็นอยู่ของทุกคนทั้งนักเรียนและเยาวชน หรือว่าชาวบ้านด้วยนะครับ จากการเรียนรู้ไปสู่การแชร์ แชร์นี่คือการแบ่งปันกัน ไม่ใช่อาจารย์เล่นอยู่โรงเรียนเดียว ขยายไป 3 ไป 5 ซึ่งเป็นจุดเด่นมาก อันที่สองที่ผมจะขออนุญาตแลกเปลี่ยนจากอาจารย์เมธี ก็คือว่า กรณีงานวิจัยท้องถิ่นมันจะมีคุณสมบัติพิเศษนะครับ ที่ต่างจากการวิจัยทางการค้า งานวิจัยทางวิชาการ จากการวิจัยที่เราใช้กันมาก คือวิจัยและพัฒนา เรามีเครื่องอุปลำไยแห้งแบบใช้แสงอาทิตย์นะครับ แต่ครั้งนี้ฝนตกมันไม่มีสิทธิ์ที่จะทำได้ น่าจะใช้อะไรที่ไม่ใช่แสงอาทิตย์ต้องหาความรู้และพัฒนาจนได้เป็นสิ่งที่เราจะเอาไปทำอุปลำไยแห้งได้ครับ นั่นแปลว่าต้องมีผู้ใช้งานตามกฎมาตรการของเค้า อันนี้ก็คืออาจจะได้เป็นสิ่งประดิษฐ์สิ่งหนึ่งของอะไรก็แล้วแต่ในการพัฒนา แต่วิจัยท้องถิ่นนะครับ ผมว่ามันมีความพิเศษคือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ก็เป็นการเสริมพลังการเรียนรู้ของคนในชุมชน อันนี้คือเท่าที่ผมเคยจัดจ้างจากคนที่มาทำงานกับ สกว. 3 ปีนี้ะครับ เพราะฉะนั้นถ้าดูจากความต่างระดับจากงานวิจัยทางวิชาการอันนี้คือสิ่งที่เราไม่รู้ในโลกนี้ แต่เราไม่ได้เพิ่งเกิดนะครับ เราเกิดมาถึงช่วงที่มีคนรุ่นก่อนเราได้สร้างความรู้เรื่องนั้นๆ มาระดับ

หนึ่ง เป็นความรู้ที่รู้แล้วที่ได้ว่าไปแล้วนะครับ แล้วมีจุดอีกบางจุดที่อยู่ในวงที่เราไม่รู้ แต่ว่าในชีวิตอันสั้นเราไม่สามารถเรียนรู้ได้หมด สมมติปัจจัยตรงนี้ ประเด็นนี้ของบอนทำไมกินแล้วมันคัน มันมีคำถามเลย ก็อย่ารู้แค่นี้แหละ กินแล้วไม่คันทำยังไงครับ ก็เลยตั้งคำถามแล้วหาวิธีตอบคำถามได้ สุดท้ายความรู้กินบอนยังงี้แล้วไม่คัน ความรู้พวกนี้จะถูกเลื่อนขึ้นมาเติมเรื่องนี้ครับ นี่คือภาพของการขยายขอบฟ้าทางวิชาการด้วยการใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นี่คือจุดเล็กที่เป็นเรื่องความรู้ใหม่ เกิดมาแล้วก่อนหนึ่ง ที่นี้กรณีการวิจัยที่เน้นการสร้างพลังการเรียนรู้ เป็น Powerment หรือการตั้งผลสำเร็จของชุมชน เงื่อนไขของมันก็คือว่าปัญหาเป็นของชุมชนนะครับ โจทย์ คำถามมาจากชุมชน คนในชุมชน เป็นผู้วิจัยและเป็นผู้ร่วมวิจัยจากภาพมองเป็นการวิจัยแบบนี้ แบบ ก. หรือแบบ ค. ก็แล้วแต่ส่วนมากก็จะมีคนหนึ่งเรียกว่านักวิจัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ถูกวิจัย ความสัมพันธ์ไม่เท่ากัน คนหนึ่งเป็นผู้รู้ อีกคนหนึ่งอาจจะรู้หรือไม่รู้ไม่ทราบแต่ว่าผมจะวิจัยคุณนะ เพราะฉะนั้นกระบวนการตรงนี้ละเอียดอ่อน ก็จะได้ความจริงจากคนๆ นี้ได้ยังไง จากงานวิจัยท้องถิ่นนี้นะครับ ตำแหน่งที่ยืนของทุกคนอยู่ในกระบวนการวิจัยที่เท่ากัน ไม่มีคุณไม่มีผมมีแต่เรา ภาษาอังกฤษเรียกว่าไม่มี I ไม่มี You มีแต่ We เท่านั้น เพราะฉะนั้นท่าทีที่อยู่ในกระบวนการวิจัยเป็นท่าทีที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นท่าทีที่ต่างมีส่วนเสริมสร้างความรู้ร่วมกัน คนในชุมชนร่วมวิจัยและตั้งกระบวนการวิจัยเป็นลักษณะกระบวนการวิจัยที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ไปด้วยกัน การทำกระบวนการวิจัยร่วมกับการเรียนรู้ผลการวิจัยทำให้คนเก่งขึ้น ผลการวิจัยทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นนะครับ นี่คือปลายทางของการวิจัยท้องถิ่นที่อาจจะไม่เหมือนนิเวศวิทยาการที่ผมพอจะเห็นมุมของการตัดสินใจ

๒ ดำเนินรายการโดย คุณอังคณา ทาลัดชัย

: ขอขอบคุณอาจารย์สมพงษ์ที่มาช่วยย้ำเรื่องของกระบวนการวิจัยการทำงานว่าต้องมองอะไรอีกบ้าง และก็ย้ำให้มันแน่นๆ ขึ้นว่าบางครั้งการพัฒนาเข้ามาหรือว่าที่ข้างนอกเข้ามาจับงานวิจัยแล้วเสร็จแต่ยังไม่เสร็จนะคะ ว่าเป็นอย่างบ้างแต่ก็ต้องมาย้ำอีกนิดนะคะว่าการพยายามไปสู่เรื่องนั้นที่เราพยายามจะทำมันเป็นอะไร การมีส่วนร่วมสำคัญอย่างไร ค่ะ ก่อนที่เราจะเลิกนะคะ ยังเหลืออาจารย์สมคิดคนเดียวจะมาสรุบทั้งหมดทั้งมวลว่าวันนี้เราได้พูดคุยอะไร สรุปการเรียนรู้ของเรา อาจเป็นการสรุปทั้งหมดต่างๆ นะคะ แต่ถ้าใครมีอะไรจะเสริมก็ตั้งเตรียมคำถามไว้ก่อนนะคะ

➤ **ดร.สมคิด แก้วทิพย์** สรุปการเรียนรู้จากการถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ

: วันนี้นำรูปปลามันเยอะ แล้วขออีกตัวก็แล้วกันครับ เดี๋ยวนี้มันเหมือนกับเราอยู่ภายใต้กระแสน้ำเหมือนปลาตัวหนึ่งที่มันทวนกระแสน้ำว่ายทวนกระแสน้ำ ฟังๆ ดูแล้วเหมือนว่าเอาโครงการทั้งหมด ขยับ ขยับเคลื่อนไปโดยใช้สภาพ

ปัญหา หรือทุกข์ที่เราได้อยู่เป็นตัวขยับ ในขณะที่เดียวกันอยู่ไปได้ก็เพราะภาวะที่อยากเห็น อยากจะแก้ปัญหา หายใจไป อยู่รอดไปได้ มีความหวัง แต่ละโครงการสร้างความชัดเจน ตรงนี้ ทำในส่วนของนักวิจัยแล้วก็พี่น้องชาวบ้านที่เราไปทำงานร่วมกันเค้า เพราะฉะนั้นการ ขยับงานดูเหมือนว่าตัวนี้จะต้องพูดให้มันชัด ถ้าอย่างนั้นขยับไม่ออก พอมีปัญหาแล้วเรา พยายามหาความรู้อยู่ 2 ส่วน จะแบ่งเป็นครึ่งล่างเป็นเรื่องของความรู้พยายามหาความรู้ ความรู้ที่ปัญหามันเป็นยังไงเหตุมันเกิดอะไร เหตุและกีสภาพปัญหา ขั้นตอนแรกในช่วง การทำงานผมจะวิเคราะห์อย่างนี้ ขั้นตอนแรกจากทางไปหัว พอวิเคราะห์กันอย่างนี้แล้วจาก สภาพปัญหาแล้วดูเหมือนว่าจะหาทางจากทุกข์แล้วก็มองหาทางที่จะพ้นทุกข์ แต่ละที่จะมอง หาทางโดยใช้ความรู้อยู่ 2 ส่วน ความรู้จากสภาพจากเหตุ แล้วจากทางแก้มันจะมีความรู้ ทางแก้ ซึ่งมี 2 ส่วนก็คือทั้งในและนอกชุมชนนอกนี้อาจจะเป็นของจริงก็ได้ รวมทั้งความรู้ที่ มันเป็นเอกสาร ความรู้ที่มีคนสรุปแล้ว ความรู้เชิงเดิมนะครับของเดิม ของจริงนี่จะเป็น ตัวอย่างที่ดี อันนี้เริ่มไปดูของจริงที่อื่น ฟันฟูลำน้ำที่อื่น อันนี้ก็มีความรู้เรื่องทางแก้ ที่นี้ ได้ความรู้แล้วกำหนดทางและกำหนดการ พอทำแล้วก็ทบทวนพยายามให้มันง่าย ง่ายระหว่างทำก็ทบทวน ทำ ทบทวนไปเรื่อยๆ แก้ไขไปจนได้ของแท้ ของแท่นี่รู้สึกว่าจะ ใกล้เคียงกับสิ่งที่อยากจะเป็น ดูเหมือนว่าสิ่งที่มันเติมเข้ามาก็คือของแท้ อันนี้คือความสำเร็จ การอธิบายความสำเร็จที่มันเป็นของแท้ ความสำเร็จที่เป็นชุดของความรู้ว่าสำเร็จอย่างไรนี้ นะครับ แต่ละกลุ่มก็พยายามอธิบายว่าสำเร็จอย่างไร แล้วสำเร็จมันมีปัจจัยอะไรหรือเหตุที่ มันเกิดความสำเร็จมันคืออะไร ข้างล่างนี้เป็นเรื่องของความรู้ นะครับ ข้างบนเป็นเรื่องของ กระบวนการทำงาน สิ่งที่มีมันอยู่ตรงหัวที่มันเป็นลูกตาก็เป็นความสำเร็จของแท้ คำว่าของ แท้ตรงนี้เท่าที่ดูนี้ผมคิดว่ามีหลายมิติ หนึ่งก็คือ คนแท้ ผมคิดว่าแต่ละท่านทำวิจัยมาก็คิดว่า

ตัวเองเป็นคนแท้ เมื่อก่อนนี้เป็นคนไม่แท้ คนแท้อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี เป็นคนรู้คนตื่น คนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และที่สำคัญที่เป็นได้อีกอันก็คือความรู้แท้ ความรู้แท้ก็คือ ความรู้ผ่านการปฏิบัติ และได้อีกตัวหนึ่งที่มีมาด้วยกันเป็นชุดก็คือเรื่องของมิตรแท้เค้าเรียกว่าเป็นกัลยาณมิตร เป็นมิตรที่ปรารถนาดี มีปัญหาอะไรก็วิ่งเข้าหากัน แต่ว่าพอได้ 3 ตัวเป็นหลักแล้วสำคัญก็คือว่าเราจะเอาพลังทั้งหมดนี้เข้าไปทานกระแสได้ไหม กระแสที่หลายท่านฝากไว้ก็คืออำนาจที่มันมาจากภายนอก เรื่องของประโยชน์เรื่องเงินเรื่องทองที่มันเข้ามา คราวนี้เราจะทานมันได้ไหม ถ้าทานได้ก็ว่าน้ำทวนออกไป จะทานได้เท่าไรคนทั้งหมดนี้ชุดของคนที่เป็นคนแท้นี้จะเท่าทันต่อไปได้เท่าใด เท่าทันกระแสใหม่เป็นเรือใหญ่ และที่สำคัญก็คือว่าจะให้มันเกิดผลในเชิงของทวีคูณ คำว่าคูณเกิดการขยายได้ยังไง ผมคิดว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องใหญ่ที่เราจะพูดกันต่อว่าตัวทวีคูณปกติคูณถ้าจะว่าไปมันก็มาจากเครื่องหมายถูกสองอันมาไขว้กัน มันหมายถึงเมื่อใดคนแท้นี้ความรู้แท้มาไขว้กันเหมือนวันนี้ที่มันมาไขว้กัน ตรงนี้เกิดการคูณแล้ว เกิดการคูณเกิดการแลกกัน การทวีคูณตรงนี้ผมคิดว่าอาจจะต้องมีเรื่องของสื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำอย่างไรสาระสำคัญทั้งหมดมันจะถูกถ่ายทอดออกมาผ่านสื่อที่ขยายผ่าน อาจจะให้เป็น VCD ทำเป็นหนังสือ สื่อในคนกลุ่มเดียวกัน แล้วการเข้าไปสู่สถาบันต่างๆ สถาบันการศึกษาอันนี้จะจำเป็นไหม หรือจะเป็นเรื่องของสมาคมที่หลายๆ ท่านก็สนใจจะทำ หรือการสนับสนุนต่อเนื่องจากองค์กรต่างๆ ผมคิดว่าอันนี้เป็นเรื่องที่จะต้องมาคุยกันเยอะขึ้น เพราะว่าถ้าตราบใดมันจะเป็นของเล็กๆ มันไม่ได้รับการขยายตรงนี้ ในที่สุดมันก็หายไปกับกระแส แต่ถ้ามันได้รับการขยายของแท้ ของดี ได้มีโอกาสมาขยายให้มันทวีคูณขึ้นไปได้ โดยผลกลไกต่างๆ มันก็จะไปไหนครับ อันนี้ดูมาทั้งวันผมก็ได้แค่นี้

สรุปก็คือ แต่เดิมเราหาทางบนเงื่อนไขของการไม่ได้ใช้ความรู้ที่เพียงพอ เราไม่ได้รวมกลุ่มกัน การแก้ปัญหามันไม่ถูกทางผิดทางไปบ้าง แต่เมื่อใดเราทำงานอยู่บนฐานของการใช้ความรู้ ปลายทางมันจะรอดและมันจะขยายผลได้ ก็ขอสรุปแค่นี้ครับ พรุ่งนี้ในการมาพูดคุยกันต่อในเรื่องนี้ก็จะเดินทางต่อกันนะครับ ขอสรุปแค่นี้ก่อนนะครับขอบคุณครับ

๒ ดำเนินรายการโดย คุณอังคณา ทาลัดชัย

: ขอบคุณาจารย์สมคิดที่เป็นคัมภีร์อะไรสักอย่าง อาจจะใส่เรื่องของปัญหาเข้าไป แล้วก็อาจจะสอดคล้องกับสิ่งที่เราพูดวันพรุ่งนี้ด้วยนะคะ ว่าเราจะทำอะไรกันต่อก่อนที่จะเลิกจริงๆ นี่ใครมีอะไรแลกเปลี่ยนในช่วงท้ายนี้คะ อีกหน่อยก็คือว่าแจ้งโปรแกรมวันพรุ่งนี้ก่อนนะคะ วันพรุ่งนี้เราจะพูดอะไรกันต่อครึ่งวันคะ ครึ่งวันนี้อย่างที่อาจารย์สมคิดบอกไปว่าการสนับสนุนหรือว่าการทำงานต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าเราจะเห็นความสำเร็จของโครงการ และก็การที่เรามีความภาคภูมิใจกับสิ่งที่เราทำ แล้วสถานการณ์ของ สกว. ที่จะทำงานต่อเนื่องของปี

49 มันเป็นอย่างไง อย่างเรื่องงบประมาณก็ดี หรือว่าการสนับสนุนแนวทางการสนับสนุนต่อโครงการไหนที่มีที่ท่าว่าจะไปได้สวย แล้วเค้าคิดยังไงข้างบนก็มองว่าแล้วมาดูกันว่าจะเป็นข้อมูลจากทาง สกว.เองจะมาแจ้งให้เราทราบว่าปีหน้าทิศทางการสนับสนุนงานวิจัยของ สกว. จะเป็นไปทางใด เค้ามีแผนงานอะไรอยู่แล้วเราในฐานะที่เราเป็นนักวิจัยที่ทำงานในพื้นที่ เราจะสามารถไปใช้ในพื้นที่ทำงานได้อย่างไร อันนี้ก็ไม่ควรพลาดเราจะได้รู้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่อาจารย์สมคิดพูดไว้ เราจะนำมาพูดกันว่างานพื้นที่ในภาคเหนือมันจะมีโครงการอีกเยอะที่เป็นอย่างเรา การพบการพูดการแลกเปลี่ยนว่าที่ไหนมีเรื่องอะไรบ้าง วันนี้มีแค่ 3 เรื่อง เรื่องน้ำ เรื่องวัว แล้วก็เรื่องผัก แล้วมันมีเรื่องอื่นที่มันสำเร็จอย่างนี้อีกไหม เราจะมีแนวทางการทำงานด้วยกันยังไง แบบไหน เรามาลองคิดด้วยกัน จะเป็นแค่ผักพื้นบ้านแค่นี้หรือ เป็นแค่วัวแค่นี้ และก็เป็นการรักษาน้ำในพื้นที่แค่นี้หรือ เรามาลองวางแผนกันว่าภายใต้สถานการณ์ สกว. คนข้างล่างคิดยังไงอยากให้ทำงานด้วยกันยังไง หรือว่าต้องการอะไร อันนี้เราไว้พูดกันวันพรุ่งนี้ อีกอันหนึ่งที่อาจารย์เมธี หรือที่อาจารย์สมคิดพูดก็ดีกว่าน่าจะมีตัวกลางที่จะเป็นสื่อที่เราจะเอาไปเผยแพร่สิ่งที่เราทำเพื่อที่จะให้สร้างความเข้าใจกับคนข้างในด้วย แล้วก็คนข้างนอกที่เค้าอยากรู้ว่าเราทำอย่างไรบางที่เราใช้ภาษาคนละอย่างมันจะมีสื่อกลางอะไรไหมที่เราอยากได้ที่มันเหมาะสมว่าสามารถที่จะช่วยเราพูดให้เค้าเข้าใจในเราได้ทั้งคนข้างในและคนข้างนอก บางพื้นที่ต้องการอะไรแล้วบาง Node เอง ผู้ประสานงานเองหรือเจ้าหน้าที่เอง พี่เลี้ยงเอง กับ สกว. เค้าจะสนับสนุนเราได้ไหม อันนี้ก็เป็นความต้องการของพื้นที่ ผักพื้นบ้านจะทำอะไร เค้าจะเอาผักขึ้นมาโชว์ หรือว่าทำหนังสือหรือทำสื่อ VCD บางที่เราไม่รู้ว่ามีสื่อใดที่มันเหมาะสมสำหรับพื้นที่ ตรงนี้ สกว.เค้าก็คิดว่าน่าจะเขียนเป็นหนังสือ คนบ้านเราเค้าอ่านหนังสือเป็นไหม เค้าอาจจะอยากดูหนังเรื่องบ้านของเราไหม อันนี้ก็คือวันคืนนี้ไปคิดเป็นการบ้านว่าเราต้องการอะไร พื้นที่ต้องการอะไร แล้วก็เราจะเอามาพูดกัน 3 เรื่องใหญ่ๆ ของวันพรุ่งนี้ที่ไม่ควรพลาด คืนนี้ก็กลับไปคิดเป็นการบ้านมาด้วยนะ ค่ะว่าวันพรุ่งนี้เราจะมีอะไรแลกเปลี่ยนแล้วก็แนวทางทั้งหมดทั้งมวลที่เราจะทำงานร่วมกันจะเป็นยังไง อันนี้คือโครงการของวันพรุ่งนี้ค่ะ มีใครจะเพิ่มเติมอะไรก่อนไหมคะ คิดว่าวันพรุ่งนี้คิดว่าวันพรุ่งนี้คนจะเต็มห้องเหมือนวันนี้แหละ เป็นตัวแทนของพื้นที่ๆ จะสะท้อนร่วมกันนะคะฝากไว้ด้วย

ทิศทางการดำเนินงานของ สกว. ในปี 2549

วันที่ 18 กันยายน 2548

วันนี้คุยอะไรกัน ?

สถานการณ์ สกว. ปี 2549

แนวทางการทำงานร่วมกันของนักวิจัยภาคเหนือ

การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

☼ เกริ่นนำเข้าสู่เวที ดำเนินรายการโดย คุณอังคณา ทาลัดชัย

: เมื่อวานก่อนที่จะเริ่มเวทีเราได้มีการให้ทุกท่านเขียนความคาดหวังจากการเข้าร่วมเวทีการถอดบทเรียนความสำเร็จสองวันนี้ว่าเราคาดหวังอะไรกัน แล้วที่คาดหวังของแต่ละคนเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ความคาดหวังอย่างแรก เกี่ยวข้องกับคนเกี่ยวกับความต้องการ คือว่า อยากได้เพื่อนอยากให้ทุกคนที่ทำงานวิจัยได้มารู้จักกัน อยากได้เพื่อนต่างบ้านต่างกลุ่ม ว่าเมื่อมาเจอกันแล้วเป็นอย่างไรบ้าง ถ้ารู้จักกันแล้วจะเกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน การประสานงานซึ่งกันและกัน อยากรู้จักคนที่ทำงานสำเร็จว่าคนนั้นเค้าคิดอย่างไร คนทำงานวิจัยท้องถิ่นนั้นคิดอย่างไร ไม่รู้ว่าจะได้คำตอบหรือยัง อีกอย่างหนึ่งคือ เรื่องของวิธีการทำงานวิจัยมีทฤษฎีเยอะ อยากรู้ว่าการทำงานมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร ปัญหาเรื่องคน เรื่องเทคนิคต่างๆ เค้ามีวิธีในการแก้ไขปัญหาอย่างไร เป็นการแลกเปลี่ยน

เทคนิคความรู้กันนอกวง อยากจะเห็นตัวชี้วัดความสำเร็จของงานวิจัย จริงๆ แล้วมันคืออะไรกัน ที่เราคิดว่าเราทำสำเร็จแล้ว ที่ตัวเราหรือว่าคนอื่นมาบอกหรือว่าคิดว่างานวิจัยท้องถิ่นจบก็คือสำเร็จแล้ว คือเรื่องที่ยากรู้ อันนี้คือเรื่องของวิธีการทำงานอันแรกกว่ามีวิธีการอย่างไรและทำอย่างไร

1. คือเรื่องวิธีการนำเสนอผลงาน ทำแล้วจะพูดกับใคร เอารายงานมานำเสนออย่างไร
2. เรื่องของการเก็บข้อมูลก็เป็นเรื่องหนึ่ง บางทีการเก็บข้อมูลเรื่องผักจะเริ่มอย่างไร อยากให้แต่ละกลุ่มมีรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลคล้ายๆ กัน
3. วิธีการเรียนรู้ทำข้อมูลที่ใช้ได้จริง น่าจะเดาได้ว่าเป็น วิธีการที่เราเรียนรู้การนำข้อมูลไปใช้ได้จริงหรือเปล่า อย่างเช่น การทำเรื่องน้ำ ถ้าเราเรียนรู้วิธีการแล้วสามารถเอาไปใช้ในเรื่องผักได้หรือเปล่า คือความคาดหวัง วิธีการที่จะทำให้ชาวบ้านซึมซับงานวิจัย แสดงว่าปัญหาเรื่องของชาวบ้าน ปัญหาเรื่องของการทำงานกับชาวบ้านเองหรือว่าการสร้างความเข้าใจในพื้นที่มันอาจจะยาก ว่าเป็นอย่างไรที่อื่นเค้าทำกันอย่างไร เรื่องนี้คือเรื่องที่เราต้องเปลี่ยนกัน

นี่คือทั้งหมดของความคาดหวัง นี่คือการ อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องของความรู้ที่เข้ามาในครั้งนี้นี้แล้วจะได้ความรู้อะไรบ้าง อยากรู้ว่าคุณคิดเห็นของคนทำงานวิจัยมันเป็นอย่างไร มันเป็นความรู้อย่างหนึ่งว่าเค้าคิดอย่างไร เค้าถึงทำวิจัย มีงานอะไร ทำอะไร เห็นอะไร เทคนิคของการทำงานของแต่ละทีมก็ไม่ต่างกันถือเป็นความรู้เหมือนกัน มีเทคนิคอะไร ทำงานอะไรบ้าง ประสบการณ์ คำคม อยากรู้ว่าบางทีมีการใช้วิธีการนำเสนอ การพูดแบบเป็นทางการไม่ได้ต้องใช้วิธีอื่น เช่นการเล่าเรื่อง การเล่นเกมส์ หรือว่าการใช้วิธีการเล่นกับเด็กอย่างไรบ้าง ใช้คำถามใช้ว่าจอย่างไร เกมส์ดีๆ ที่ทำให้สร้างสรรค์ เรียนรู้ มีอะไรบ้าง คาดหวังว่าเอาความรู้ใหม่ที่จะเกิดขึ้นจากงานวิจัยหรือเปล่า อาจจะเดาว่าเค้าคาดหวังอะไร อยากเห็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ความสำเร็จที่นำไปใช้ได้จริง อันนี้ก็คือข้อเสนอแนะของวิทยากร คือเป็นความรู้ที่ว่าจะนำไปใช้ในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเรื่องวิธีการที่ดี แนวความคิดที่ดี

เคล็ดลับการทำงานวิจัยมีเคล็ดลับอะไร วิธีการมองมุมมองต่างๆ แล้วก็ความรู้ของผักพื้นบ้านว่าเป็นอย่างไร มันมีก็อย่าง อาจจะเป็นความรู้เฉพาะเรื่อง อีกอย่างหนึ่งเรื่องของวิธีการ แต่ว่าจะเป็นวิธีการของตัวประสานงาน เป็นเรื่องของ Node อาจจะเป็นคนของ Node ที่จะนำออกมา ซึ่งหวังว่าวิธีการทำงานของ Node คือมันเป็นอย่างไร แตกต่างกับของเราอย่างไร

ถึงวันนี้อาจจะเป็น 1 วัน กับอีกช่วงเช้าไม่รู้ว่าจะแต่ละคนนี้ได้สมหวังกันบ้างหรือยัง ที่เขียนมาอาจจะได้คำตอบของตัวเอง แล้วในช่วงท้ายๆ เราจะให้ทำแบบประเมินอีกครั้งหนึ่ง ว่าท่านสมหวังไหม

คะจากที่เมื่อวานได้ทั้งท้ายไว้ในเรื่องที่เราจะพูดกันวันนี้อาจจะทบทวนอีกรอบหนึ่งนะ คะ สถานการณ์การทำงานของ สกว.ภาค ปี 49 อันนี้ทางأيต้อง (คุณชีวัน ชันธรรม)และพี บัญ (คุณพรทวี ยอดมงคล) มาพูดด้วยกันว่าทิศทางมันเป็นยังไง คนในพื้นที่คิดยังไง ส่วนหนึ่งก็คือเรื่องของแนวทางการทำงานร่วมกันของนักวิจัยภาคเหนือ คิดอะไรร่วมกันเรามีวัฒนธรรมเดียวกันแล้วเราจะเลื่อนงานด้วยกันได้อย่างไร ในรูปแบบไหนนะคะ อาจจะให้เป็นรูปธรรมชัดขึ้นเพราะว่าโครงการวิจัยในพื้นที่มีเยอะ เราไม่รู้พื้นที่ที่เค้าคิดยังไงกัน สุดท้ายคือเรื่องของการจัดทำสื่อที่จะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสิ่งที่เราทำไปสู่คนข้างในและ ก็ออกไปสู่คนข้างนอกพื้นที่เพื่อเค้าจะเข้าใจและมาเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนต้องการอะไร ต้องการแบบไหน เราก็จะมาพูดกันตั้งแต่นั้นไป

❁ สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แนวทางและงบประมาณการทำงานปี 49

:โดยคุณพรทวี ยอดมงคล และคุณชีวัน ชันธรรม

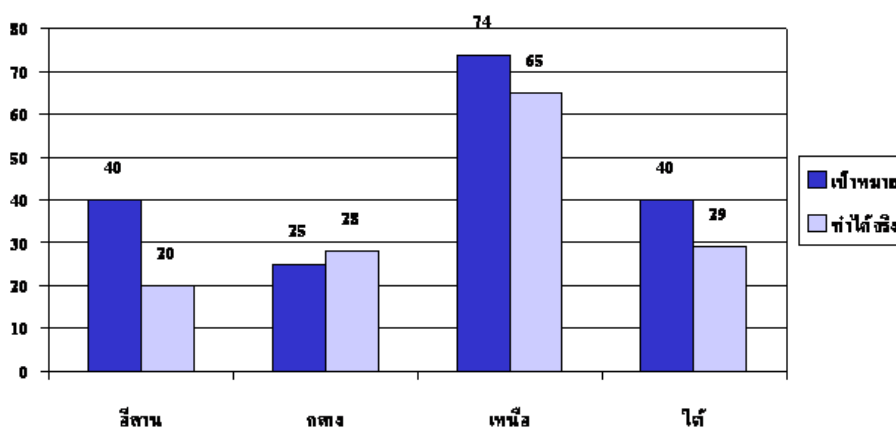
: คุณพรทวี ยอดมงคล (เจ้าหน้าที่ สกว.สำนักงานภาค)

ที่จะมาเล่านี้ก็จะเล่าแบบแลกเปลี่ยนนะคะว่าปีที่ผ่านมาปีงบประมาณ 2548 งานวิจัยในภาคเหนือมันเกิดอะไรขึ้นบ้าง อันนี้อาจจะเป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ แล้วก็เล่าว่าปีหน้าจะมีงบประมาณในส่วนไหนที่จะทำงานได้มากน้อยแค่ไหนนะคะ เดี่ยวจะให้อ่านแล้วว่างานในปีที่ผ่านมามันเป็นยังไงบ้าง

: คุณชีวัน ชันธรรม ก่อนที่จะเล่าถึงแนวทางของปี 49 นะครับ ซึ่งได้ส่งตัวแผนงานและงบประมาณคร่าวๆ ไปแล้ว เรากลับมาดูในส่วนของสิ่งที่เราได้ทำมาตลอดปีงบประมาณ 48 นะครับ ว่าสิ่งที่เราได้ทำมามีผลงานอย่างไรบ้าง ไม่ว่าในส่วนของตัวเองงานตัวโครงการ ตัวงบประมาณที่เกิดขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ผมนำเสนอในวันนี้ข้อมูลในส่วนภาคเหนือเราก่อนข้างที่จะนั่งนะครับ แต่ว่าของภาคอื่นของภาคใต้ กับภาคอีสานนั้นยังไม่สมบูรณ์ มาดูในส่วนของจำนวนโครงการตลอดปีงบประมาณ 48 ที่ผ่านมาในส่วนโครงการวิจัยของเรา อันนี้โดยภาพรวมนะครับ ในภาคเหนือเป้าหมายเราตั้งไว้ 74 โครงการ แต่ว่าในส่วนที่เราสามารถขึ้นโครงการได้จริง 65 โครงการ อาจจะต่ำกว่าเป้าหมายที่เราตั้งไว้เล็กน้อย ซึ่งตัวเป้าหมายที่ตั้งไว้ 74 โครงการนี้ อาจจะสงสัยที่มาที่ไปว่ามันมาได้ยังไง เพราะว่าตลอดปีงบประมาณที่ผ่านมาไม่ค่อยมีใครรู้เท่าใด เป้าหมายที่ตั้งไว้มันเพิ่งมาตั้งไว้

ช่วงกลางปี เผอิญว่าตัวแผนงบประมาณ 48 ที่เค้านั่งสำนักงานเค้าจะส่งเป้าหมายรวมว่าปีนี้เราจะต้องขึ้นโครงการให้ได้ 179 โครงการ แต่ว่าไม่ได้จำแนกรายภาคว่าแต่ละภาคต้องขึ้นเท่าไร ซึ่งในส่วนของภาคเหนือก็ได้ถูกจัดสรรเป้าหมายมา 74 เราขึ้นได้ 65 ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่เราขึ้นปีนี้ค่อนข้างมีข้อสังเกตที่สำคัญ ถ้าจากการนำเสนอที่ผ่านมาผมจะแสดงให้เห็นว่าจำนวนโครงการของ สกว.ภาค ค่อนข้างที่จะไม่ได้ขึ้นสูง แต่มันมีแนวโน้มที่จะนิ่งแล้วก็ค่อยๆ ชะลอตัวลดลง ในส่วนของภาคเหนือเราปีนี้ก็ค่อนข้างลดอย่างมาก ซึ่งแต่ละ Node นี่อาจจะพอทราบสถานการณ์กันดี เป้าหมายที่เราตั้งไว้ Node ละ 5 โครงการปีนี้

จำนวนโครงการใหม่ปี 48

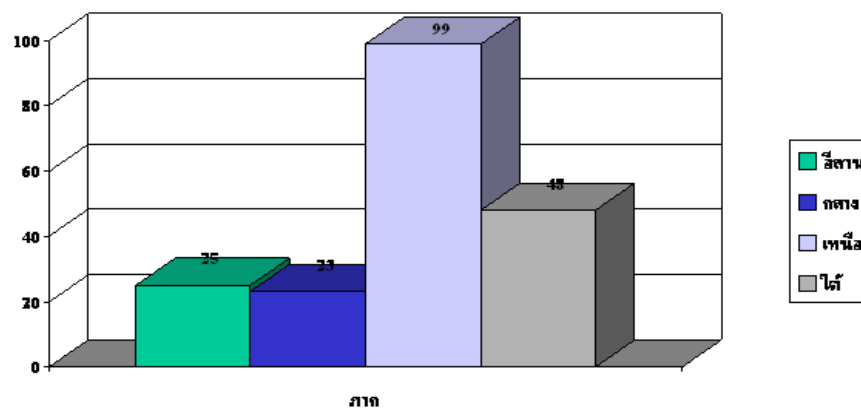

Node ที่ทำโครงการได้ถึง 5 โครงการไม่ค่อยมีเท่าไร เราได้ตัวช่วยเรื่องจำนวนโครงการจากชุดโครงการที่เราไม่ได้คาดหวังมาช่วยเยอะ อย่างเช่นชุดโครงการหมอเมืองเค้าช่วยขึ้น 10 กว่าโครงการมีส่วนหนึ่งจากงานเชียงแสน 2-3 โครงการ ดังนั้น 75 โครงการนี้ตัดของอาจารย์ยั้งยง แล้วก็เชียงแสนไปอีกเหลือ 50 กว่าโครงการ ตัดของ Node ไป 10 โครงการก็เหลือ 40 โครงการ ตัดโครงการการประชุมไปประมาณ 10 โครงการ งานวิจัยค่อนข้างน้อยนะครับ โครงการวิจัยเพียวๆ ของปีนี้ ผมว่าสถานการณ์นี้แต่ละ Node ค่อนข้างที่จะรู้ดี ก็คงต้องมาวางแผนกันใหม่ในส่วนของเป้าหมายปีหน้าที่เราต้องทำร่วมกันก็โครงการ อาจจะสงสัยว่างานวิจัยท้องถิ่นมันมองแค่โครงการอย่างเดียวหรือ มันก็ไม่ใช่ แต่ว่าจำนวนโครงการวิจัยมันเป็นตัวชี้วัดที่จะต้องนำเสนอสำนักงานงบประมาณเพื่อที่ผู้อำนวยการจะนำไป

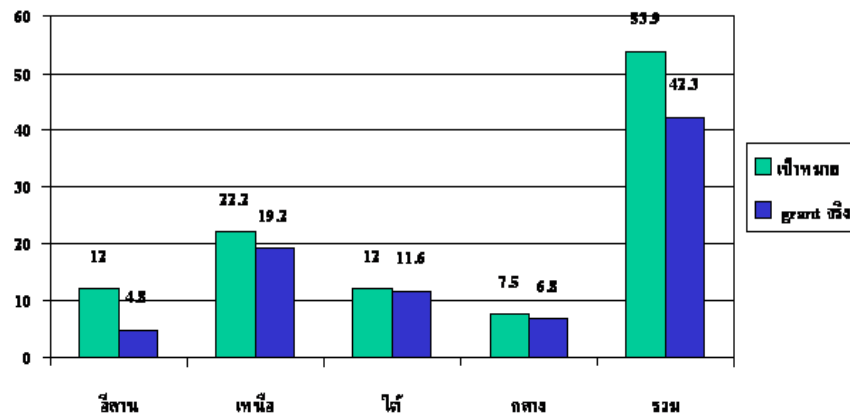
Defiant ถ้าเราเอาที่เป็นโครงการเล็กในส่วนของงบประมาณที่เสนอปีหน้ามันก็จะถูกตัดลดลงไปเรื่อยๆ นี่เฉพาะในส่วนของโครงการที่เกิดขึ้นนะครับ

ต่อไปจำนวนโครงการที่เราปิดได้ในปี 48 ทั้งหมด จะรวมทั้งโครงการวิจัย โครงการ Node โครงการจัดประชุมต่างๆ เราจะสังเกตได้ว่าของภาคเหนือเรา 99 โครงการ แม้ว่าโครงการใหม่ของเราจะขึ้นไม่ค่อยสวยหรูแต่โครงการปิดเราเยอะ อันนี้ไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องไม่ดีนะครับ เป็นเรื่องดีเพราะว่าจากที่เคยนำเสนอมาโครงการล่าช้าของภาคเหนือเยอะที่สุด และจะเป็นโครงการล่าช้าสะสมมาตั้งแต่ปี 42 แต่ว่าเนื่องด้วยพอมีการเข้ามาประเมินตัวชี้วัดอย่างหนึ่งก็คือจำนวนโครงการล่าช้าไม่ควรที่จะเกิน 30% ของโครงการที่ดูแลอยู่ทั้งหมดของทั้งองค์กร ดังนั้นก็เลยมีความพยายามที่จะต้องเร่งเก็บโครงการที่คาราคาซังล่าช้าหมายความว่า เป็นโครงการที่อยู่ในสถานะปิดสัญญาให้ได้มากภายในปีนี้ครับ ปรากฏว่าเราปิดได้ถึง 99 โครงการ รองลงมา ก็จะเป็นภาคใต้ รองลงมา ก็จะเป็นอีสานแล้วก็ภาคกลาง

จำนวนโครงการที่ปิด

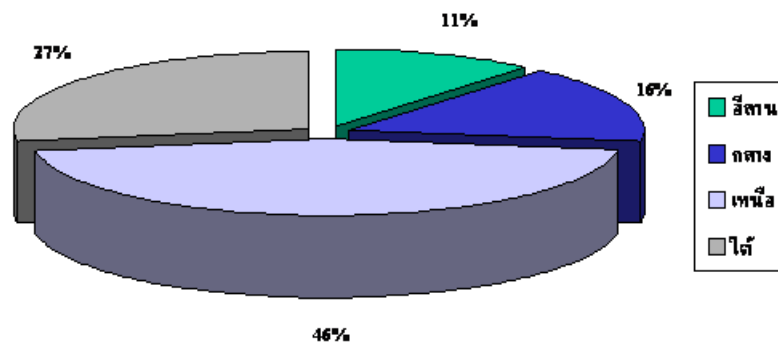
งบประมาณสัญญาใหม่แต่ละภาค

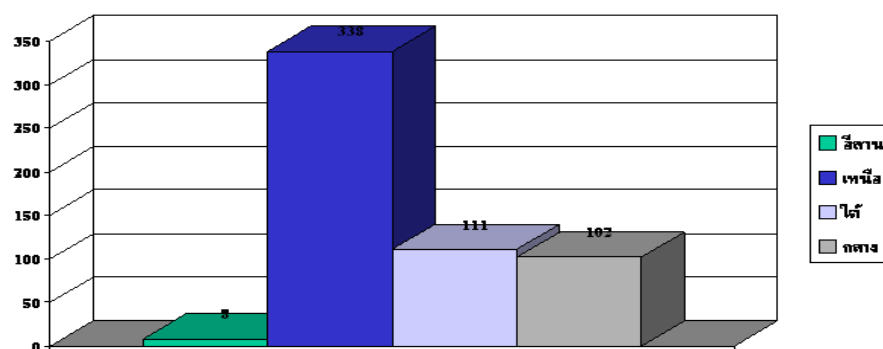
ในส่วนของงบประมาณตามสัญญาใหม่ในปีนี้นะครับ เราสามารถ Gant สัญญาใหม่ได้ 53.9 ล้าน แต่ว่าจนถึงปัจจุบันนี้เรา Gant ไปได้เพียง 42.3 อันนี้ยังไม่ถึงนะครับยังค้างโครงการของอีสาน กับภาคใต้ที่ยังไม่ได้คีย์เข้าไป ถ้าคีย์เข้าไปก็คงจะใกล้ๆ กรอบงบประมาณที่ตั้งไว้ แต่ว่าในส่วนของเหนือกับกลางนี้ถึงแล้วนะครับ ของภาคเหนือถูกจัดสรรมา 22.2 ล้านบาท แล้วจนถึงกันยานี้เรา Gant ไปได้ 19.2 ก็ถือว่าใกล้เคียงกับตัวงบประมาณที่เค้าตั้งไว้

เราลองมาดูสัดส่วนงบประมาณตามสัญญาใหม่ งบประมาณที่เรา Gant จริงในปีนี้จะรับ เป็นในส่วนของภาคเหนือ 46% รองลงมาจะเป็นของภาคใต้ 31% ภาคกลาง 16% อีสาน 7% เราก็ยังครองสัดส่วนงบประมาณที่ Gant ใหม่ค่อนข้างเยอะเกือบครึ่งนะครับ ตัวชี้วัดนั้นก็คือ

งบประมาณสัญญาใหม่

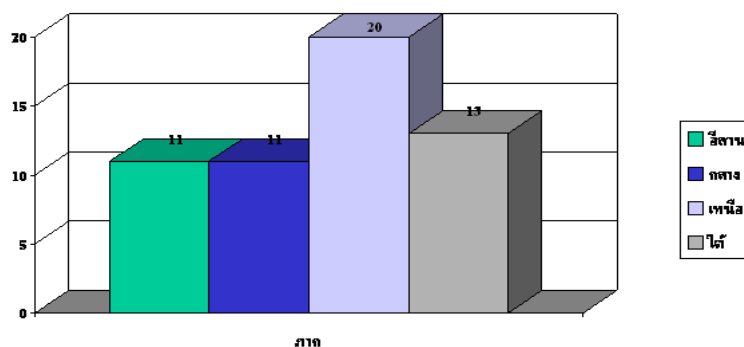
จำนวนนักวิจัยใหม่

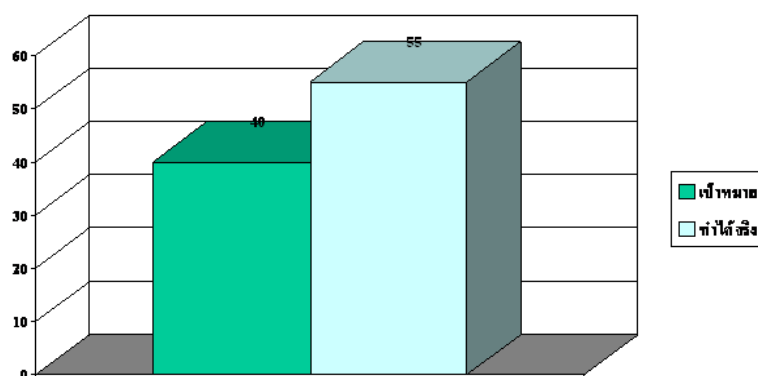
ในส่วนของนักวิจัยใหม่จำนวนนักวิจัยใหม่ปี 48 ภาคเหนือนี้ก็สูงมาก 338 คน รองลงมาคือในส่วนของภาคใต้นะครับ 111 คน ภาคกลาง 102 คน ภาคอีสาน 8 คน ซึ่ง ตัวจำนวนนักวิจัยใหม่ก็ได้มาจากตัวประวัตินักวิจัยที่แนบมาเพื่อใช้ประกอบในการทำสัญญา

การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยจากที่ทาง สกว.ภาค ได้ขอความร่วมมือไปซึ่งในส่วนของการเขียนการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่จะบอกกับสำนักบ รวมถึงบอกกับทางสาธารณะว่างานวิจัยท้องถิ่นเราไม่ใช่ Gant ออกมาเป็นโครงการวิจัยอย่างเดียว แต่ว่าเมื่อมันเกิดงานวิจัยแล้วมันมีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเกิดขึ้น ในส่วนภาคเหนือปีนี้ทั้งปี เราเขียนการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ถึง 20 โครงการ ซึ่งกว่าจะได้ 20 โครงการมานี้ก็คงไม่ใช่ผลงานของ สกว.ภาค นะครับ เพราะว่าส่วนหนึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากศูนย์ประสานงานแต่ละที่ ที่ได้ส่งมา ไม่ว่าจะเป็นแม่ฮ่องสอน พิชณุโลก ลำพูน หรือว่าอีกหลายๆที่ที่เขียนส่งมา แต่ว่าที่ไหนยังไม่ค่อยได้เขียนปี 49 ก็ช่วยๆ กันนะครับ เพราะว่ามันเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของเราที่จะต้องทำร่วมกัน

จำนวน RE

จำนวน RE

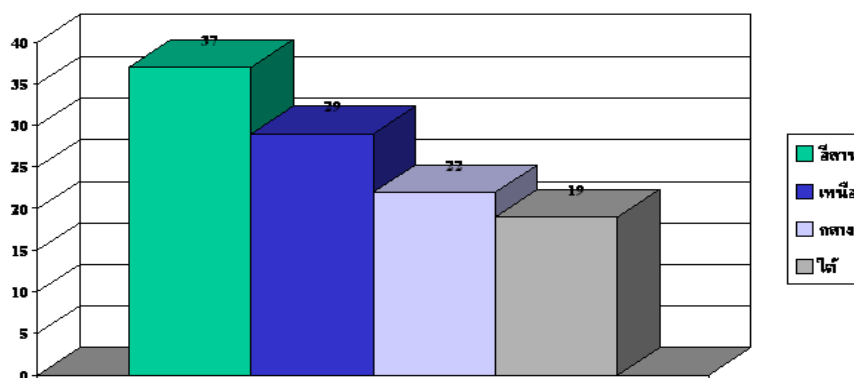
ต่อไปก็เป็นเปอร์เซ็นต์โครงการล่าช้าจากที่ผมเล่าถึงโครงการใหม่ที่เกิดขึ้น และก็โครงการที่ปิดไปแล้ว อันนี้ก็เป็นเปอร์เซ็นต์โครงการล่าช้าที่เป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่จะมาประเมินเราซึ่งเค้ามองว่าโครงการวิจัยล่าช้าของทั้งองค์กรไม่ควรที่จะเกิน 30% ซึ่งเค้าก็เอา 30% กระจายไปแต่ละฝ่าย ในส่วนของภาคเหนือตอนที่กำหนดมาว่าไม่ควรที่จะเกิน 30% ตอนนั้นของภาคเหนืออยู่ที่เกือบ 50% หลังจากได้รับความร่วมมือของทุกท่านในการช่วยติดตามงานล่าช้า ณ วันนี้น่าจะขยับลงมาอยู่ที่ 29% รู้สึกจะเหลืออีกประมาณ 40 โครงการจากประมาณ 90 ซึ่งการทำให้โครงการล่าช้าลดลงทำได้ยังไงบ้าง

วิธีที่หนึ่งก็คือสร้างงานใหม่ขึ้นมาทำให้เกิดโครงการใหม่ ทำให้ตัวหารมันน้อยลง ตัวโครงการมันเยอะขึ้น ดังนั้นสัดส่วนโครงการที่ล่าช้าก็จะลดลง

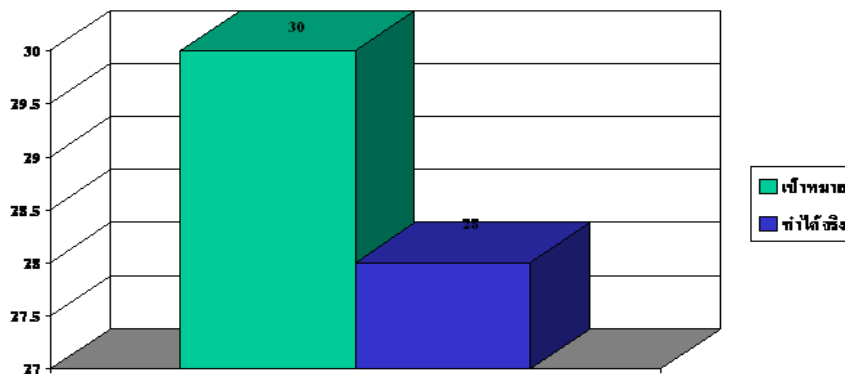
วิธีที่สองก็คือจัดการกับโครงการที่ล่าช้าการประชาสัมพันธ์ให้สามารถปิดได้ เปอร์เซนต์ตัวนี้ก็จะดีขึ้นมา

อันนี้ก็เป็นการบอกเล่าในส่วนของผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในปี 48 อาจจะบอกเล่าได้แค่บางส่วนของผลงานทั้งหมด บอกในส่วนที่สำคัญและก็มีผลต่อการทำงานในปี 49 ของเรา ซึ่งที่ผมเล่าทั้งหมดนี้มันจะถูกยกไปเป็นตัวชี้วัดในการทำงานปี 49 ทั้งหมดนะครับ ไม่ว่าจะเป็นโครงการใหม่ โครงการล่าช้า การใช้งบประมาณ การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ซึ่งคงไม่สามารถมีใครคนใดคนหนึ่งทำให้มันดีขึ้นได้ แต่มันเป็นเรื่องของทั้งองค์กรในส่วนของภาคเหนือก็คือเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือทั้งหมดที่จะต้องทำงานร่วมกัน มันต้องไปด้วยกันทั้งหมด ผลการดำเนินของเราจะได้ดูดีครับผม

เปอร์เซ็นต์โครงการล่าช้า

เปอร์เซ็นต์โครงการล่าช้า

: คุณพรทวิ ยอดมงคล

ก็ต้องขอบคุณทุกคนทั้งนักวิจัย แล้วก็เจ้าหน้าที่ Node ผู้ประสานงาน Node ทุกคน นะคะที่ร่วมแรงกัน ช่วยกันทำนะค่ะ เพราะว่าสิ่งที่เวลา สกว.ภาคขอมาก็จะรู้เลยว่าน้องๆ จะพยายามทำให้ ให้มันเป็นไปได้เยอะที่สุด จากผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมาก็มาตั้งงบประมาณนะค่ะ ในส่วนของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากภาพรวมของ สกว.จะไต่งบประมาณเท่า เดิมนะค่ะ ของปีที่ผ่านมา ดังนั้นฐานของการคิดสำหรับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมันก็จะอยู่ใน ส่วนเดิมค่อนข้างจะเยอะค่อนข้างจะนิ่งนะค่ะ แต่เราจะมีงานบางก้อนที่เราจะมายับร้อมกัน ได้ งบของปี 49 ที่ทางใน สกว.ภาคได้นั่งคุยกันมันจะมีงบในส่วนของงานที่เป็นงานหลักของ สกว.ภาค ที่เป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่นก็จะอิงฐานเดิมปีนี้ว่า 45 โครงการที่เราทำได้ใกล้เคียงใน ปีนี้ ไซส์โครงการมันอาจจะเล็กลงจากเดิมที่เราเคยพูดกันว่าไซส์โครงการอยู่ที่สามแสนบาท แต่ว่าปีต่อไปมันจะได้ที่สองแสนบาท ตัวหน่วยต่อโครงการที่ทำมันลดลงในสองสามปีที่ผ่าน มาก็จะลดลงจากสามแสนก็จะเหลืออยู่ประมาณสองแสน ก็คงอยู่ในหลักการเดิมที่เราเคยคุย กันมาว่า Node ละ 5 โครงการ ฝากว่าช่วยๆ กันหน่อยนะค่ะว่าจะไปถึงตรงนั้นได้หรือเปล่า แต่ว่าภายใต้ 45 โครงการ โครงการละสองแสนบาทเนี่ยมันก็ไม่ได้ตายตัวว่าทุกโครงการต้อง สองแสนบาท จะไม่มีโครงการไหนเกินสองแสนบาทเลย แต่ว่าเราสามารถเกลี้ยไต่ภายใต้ งบประมาณนั้นของแต่ละ Node

ในส่วนถัดไปก็คือในส่วนของงานในลักษณะประเด็น มันก็จะมีงานสังเคราะห์ยังไม่รู้ เลยว่าจะสังเคราะห์เรื่องอะไรดีภาคเหนือก็ได้ตั้งงบประมาณไว้ก้อนหนึ่ง มีในส่วนของงานชุด

หมอเมืองซึ่งเค้าไปไกลแล้ว แล้วก็ผลงานที่มันส่งรูปขึ้นไปในระดับนโยบายแล้วมันก็มาจากรฐานงานวิจัยท้องถิ่นที่มันเป็นผลพวงสมควร อันนี้ก็ต้องทำกันต่อ แล้วก็ทีมงานที่ขยับออกจากเดิม แต่เดิมงานวิจัยท้องถิ่นเราทำในฐานของชุมชนวิจัยที่ทำงานกับชาวบ้าน พอทำงานไประยะหนึ่งเราจะค้นพบว่าปัญหาบางปัญหาบางลักษณะ ขอบเขตของปัญหาที่มันกว้างมันใหญ่ขึ้นชุมชนเองจะขับเคลื่อนเองไม่ได้ มันก็ต้องไปประสานดำเนินงานกับที่อื่นมันก็เลยเกิดมาเป็นงานอีกข้อหนึ่งนะละ งานที่จะไปทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ปีที่ผ่านมาก็มีการทำงานกับหน่วยงานทั้งในเชิงของสถาบันที่แต่ Node ขับเคลื่อนอยู่ เชิงของภาคอื่นๆ ในพื้นที่

แล้วก็มีส่วนของงบประมาณ Node หลายๆ ที่ก็ถามว่าปีนี้เป็นอย่างไรบ้าง มันต้องแจ้งว่ามันจำเป็นต้องใช้กรอบเดิมของแต่ละ Node นะคะว่าปีที่ผ่านมามันใช้กิจกรรมอะไรบ้างก็ขยับเอาในของเดิมนั้น เนื่องจากว่างบประมาณของเรามันได้เท่าเดิม แล้วก็ในส่วนของกลไกใหม่ในพื้นที่ของภาคเหนือในส่วนของงานพีเลียง เพราะว่ามันมีบาง Node ที่ปรับสถานะตัวเอง เช่น Node อุดรดิตถ์นี่ละ ทำงานได้ค่อนข้างดีแล้วก็มันก็จะมีส่วนอีกก้อนของสกว. ทั้งหมดที่เค้าสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบบงานวิจัยในเชิงของสถาบัน Node อุดรดิตถ์ก็จะขยับไปทำงานในก้อนนั้น และในส่วนของน้องๆ ที่อยู่ใน Node และงานในระดับพื้นที่ก็ไม่ได้บริหารจัดการในรูปแบบของ Node แต่จะบริหารในรูปแบบของพีเลียงโครงการวิจัย ตอนนี้จะมีส่วนที่อุดรดิตถ์ น่าน กำแพงเพชร ซึ่งกำแพงเพชรนี่จะเป็นการขยับจากฐานของงานเพื่อท่องเที่ยว ชุดโครงการท่องเที่ยวในชุมชน

เราพูดกันมานานแล้วนะคะว่าเวทีร่วม เวทีขยับงานระดับภาคที่ชวนคิดกันหลายรอบเหมือนกันว่า งานมหกรรมที่จัดแสดงผลงานของทางภาคเหนือนี้เราอยากจะจัดกันใหม่ อันนี้ก็ได้อัดตั้งไว้ก้อนหนึ่งเพื่อที่จะขยับงานด้วยกัน งานในชุดประเด็นปีที่ผ่านมาก็มีโครงการของที่น่าน กับบ้านดง จ.ลำปาง เค้าจับมือกันว่าลดค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีกรรมของทางเหนือทำยังไงบ้าง เค้าก็เอาผลงานวิจัยของเค้ามาขับเคลื่อนต่อในระดับเวทีในพื้นที่เพื่อขยายผลงานวิจัย ตรงนี้ก็จะมีส่วนงบประมาณส่วนหนึ่งที่ได้อัดไว้ละ แล้วก็ในวงของคนทำงานกันเองก็จะมีส่วนอีกก้อนหนึ่งเพื่อที่เมื่อคืนก็ได้ตั้งวงเล็กๆ หรือกับน้องๆ ว่างของการพัฒนาบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ในปีนี้ตั้งไว้ 3 ครั้ง ครั้งละ 75,000 บาท ที่ตั้งไว้ตัวเลขมาจากไหน มาจากว่าทุกๆ ครั้งที่ สกว.ภาคจัด Planning ซึ่งบางทีมันเกิดจากงานที่ สกว.ต้องทำจากตัวชีวิตที่เค้าจะมาประเมินทำให้เราต้องมาหนุนตรงนี้ แล้วก็เอาตัวเลขนี้ไปถามแล้วก็ตั้งไว้ว่าปีนี้สักประมาณ 3 ครั้ง แล้วก็จะมีเรื่องอะไรบ้าง เมื่อคืนนี้หารือกันไปแล้วและได้เจ้าภาพไปแล้วเดี๋ยวน้องๆ อาจจะเล่าให้ทางเวทีได้ฟังว่าให้ส่วนของเจ้าหน้าที่เองได้การสนับสนุนในส่วนไหนบ้าง แล้วก็ในส่วนของเวที RC ก็เซตไว้เหมือนเดิมคะว่า 3 ครั้งเหมือนเดิมแต่เราอาจจะต้องมาหารือกันต่อว่าเวที RC เราจะขยับต่อกันยังไง และมีในส่วนของการที่จะหารือต่อพุดถึง

เวที RC ก็อาจจะหรือต่อว่าครั้งหน้านี้เจ้าภาพจะเป็นใครประเด็นที่จะพูดกันจะเป็นเรื่องใด อันนี้ฝากเป็นประเด็นหารือในวงนะคะ เดี่ยวเราจะหารือกันเป็นหัวข้อที่จะต้องถกกันพอสมควรค่ะ

ในปีที่ผ่านมางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแต่ละปีก็จะมีในเรื่องของงานวิจัยโครงการวิจัยเด่น ปีที่ผ่านมาได้รับความสนใจจากผู้อำนวยการฝ่าย สกว.ฝ่ายอื่นๆ รวมทั้งอาจารย์ปิยวัฒน์ ผู้อำนวยการ สกว.เองก็อยากลงมาดูงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เป็นโครงการวิจัยเด่นเป็นอย่างไรบ้าง ทางทีมสำนักงานภาคก็ได้จัดให้ผู้อำนวยการฝ่าย และผอ.มาลงพื้นที่มาดูโครงการวิจัยเด่นในแต่ละพื้นที่ พอผู้บริหารมาดูแล้วเจ้าหน้าที่ของ สกว.ภาค สกว.ส่วนกลางที่เค้าทำงานวิจัยที่เป็นวิจัยวิชาการในประเด็นต่างๆ เค้าสนใจอยากมาศึกษาดูงานวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่นั้นเป็นอย่างไร ก็จะเป็นประเด็นที่อาจจะจะมีเรื่องที่มากระทบเวลาการทำงานของคนที่ในพื้นที่ค่ะว่าเค้าอาจจะขอลงมาดูงานในช่วงของปลายเดือน ตุลาคม แล้วได้มีการติดต่อมาว่าอาจจะมาดูที่ลำปางสักสองสามวัน แล้วก็ถ้าได้วันเวลาที่แน่นอนแล้วจะขอความร่วมมือว่าในช่วงนั้นปลายเดือนตุลาคะมี Node ไหนมีกิจกรรมที่อยากให้เค้าเข้าไปร่วมเรียนรู้บ้าง หรือว่ามีโครงการไหนที่อยากให้ลงไปดูในพื้นที่บ้าง ก็อาจจะประสานมานะคะ

มีเรื่องตัวชี้วัดที่มันเป็นเรื่องบทคัดย่อที่โครงการวิจัยที่เสร็จแล้ว แล้วก็ RE หรือว่าการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่จะต้องขอความร่วมมือต่อเนื่องจากศูนย์ประสานงานในปีนี้นะคะ อันนี้ก็จะเป็นประเด็นที่อยากจะขอความร่วมมือแล้วก็หารือด้วย

พอดีประเด็นที่เมื่อวานตั้งกันไว้ มีประเด็นเรื่องการขยับขับเคลื่อนงานท้องถิ่นในพื้นที่ค่ะ เราจะพูดไปด้วยกันเลย

๒ ผู้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ที่ได้รับจากการพูดคุยในเวที และเสนอแนวทางการทำงานในระยะต่อไป

๘ ทบทวนข้อสรุปที่ผ่านมา

:โดย ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ผมคิดว่าโดยสาระสำคัญนะครับ เหมือนกับการวิจัยมันจะเข้าไปไปแก้ไขปัญหาของพี่น้องชาวบ้านได้อย่างไร โดยเฉพาะปัญหาความยากความจน ยังอยู่ในประเด็นที่สนใจในประเด็นนี้ ยากจนนี่มันเป็นปัญหาใหญ่ถ้าจะว่ากันจริงๆ พูดหลายรอบก็คือความยากจน “จน” แปลว่าไม่มี “จนจ๊อก” แปลว่าไม่มีทางออก บางทีมีเงินแต่ไป “จนจ๊อก” บางเรื่องไม่รู้จะหาทางออกยังไง คำว่าไม่มีนี่นะครับ ไม่มีทางออก ไม่มีหนุ่ ไม่มีพวกนี้ก็จนเหมือนกันนะครับ ไม่มีความรู้ ไม่มีปัจจัย ไม่มีเงิน ไม่มีทอง ไม่มีอาหารการกิน ไม่มีทรัพยากร ไม่มีเยอะเยอะนะครับ รวมแล้วก็คือหนุ่หรือตัวช่วยนี้สำคัญ ที่นี้ถ้าจะพูดแบบ

ง่าย ๆ ในเมื่อจนแปลว่าไม่มี ให้มันไม่จนคือตัดคำว่าไม่ออกซะ มันก็จะไม่จนแล้ว เพราะฉะนั้นถ้ามีก็ง่ายละ งานวิจัยมันก็อยู่ที่ว่าทำยังไงให้มันง่าย ถ้ามันเข้าใจมันก็ง่าย ถ้ามันรู้มันก็ง่าย ถ้ามีหุ้มนมันก็ง่าย อันนี้ทบทวนกลับมาจะครับ ย้อนกลับมาหาต้น

จริงๆ งานของเรามันเป็นงานยุทธศาสตร์ความรู้ เพราะฉะนั้นการทำงานบนฐานความรู้คิดว่าจะเป็นทางออกของการทำงานของเรามา ประเด็นก็คือว่าความรู้จากการทำงานที่เราทำกันมา ฐานข้างล่างนี้มันชัดดีหรือยัง อันนี้เป็นประเด็นที่น่าคิด เราได้ถอดเราได้ตีความเอาสาระสำคัญของงานออกมาหรือยัง มันจะคู่กัน ส่วนหนึ่งมันจะเป็นชุดของความรู้ของมัน อีกส่วนหนึ่งเค้าเรียกว่าเป็นความเป็นจริงก็คือเป็นรูปธรรม ที่เราทำแต่ละโครงการที่เราพูดกันมาส่วนมากเราจะพูดจากข้างบนนี้ พูดจากของจริง แล้วผมเสียเวลาถอดความรู้หรือว่าเอาไปเขียนหนังสือหรือว่าอย่างไรก็ดี มันเหมือนโครงกระดูกที่มันไม่มีชีวิต เพราะฉะนั้นสื่อที่มีพลังเอาความมีชีวิตชีวาเอาภาษาเอาคำพูดของพี่น้องชาวบ้านเรา มาประกอบอันนี้น่าคิด ให้เค้าดู ให้เค้าได้ยิน ให้เค้าได้เห็น ไม่ใช่รู้เฉยๆ ต้องรู้สึกด้วย ฟังดูเห็นออกมาเป็นภาพคำพูดคำจา เพราะฉะนั้นสื่อที่มีพลังเป็นสื่ออย่างงี้มันน่าคิด อันนี้เป็นประเด็นหนึ่ง หนังสือก็อาจเป็นส่วนหนึ่ง แต่ว่าสื่อที่ผมอยากชวนคิดตอนนี้

อีกอันหนึ่งในเมื่อเรามีความรู้แล้วจริงๆ แล้วความรู้เหล่านี้เค้าเรียกว่าเป็นความรู้ฝังลึก มันมีอยู่ที่พื้น มันอยู่ในตัวคน มันอยู่ในการทำงานของคน เมื่อวานนี้เราใช้กระบวนการใช้วงสนทนากัน บั่นให้ความรู้เหล่านี้มันชัดขึ้น เป็นความรู้ชัดเจนขึ้นมา ให้ความรู้ของคนให้มันยกระดับขึ้นมาให้มันเห็นเป็นตัวเป็นตนขึ้นมาได้จะครับ ตรงนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญแล้วครับ ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยจริงๆ แล้วมันเริ่มจากปัญหา กระบวนการวิจัยจะเปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญา แต่กระบวนการที่เราทำเมื่อวานมันเป็นการปลุกความรู้ที่มันซ่อนลึกจากการปฏิบัติให้มันออกมาให้เห็น ภาษาวิชาการเรียกว่าเป็นเรื่องของการจัดการความรู้

มีหลายๆ ประเด็น เรื่องคนเราต้องการคน เราต้องการเพื่อน เราต้องการหุ้มน เราต้องใช้ยุทธศาสตร์ความรู้หาหุ้มน เป้าหมายก็คือว่าจะมีหุ้มนได้อย่างไร ฉะนั้นเส้นทางไปสู่หุ้มนมันเริ่มจากวงนั้นแหละ วงเล็กก็คือวงในในที่ตรงนี้ผมคิดว่าเป็นหน้าที่ของคนทำงานประสานในพื้นที่แต่ละพื้นที่ นอกจากวงเล็กทำยังไงให้มันมีวงเล็กหลายๆ ที่ ที่นี้สาระสำคัญของการมีหุ้มนก็คือการเชื่อมโยง เชื่อมโยงมีสองวงคือ วงใน อีกอันหนึ่งคือเชื่อมโยงระหว่างวง วงเล็กให้เป็นวงใหญ่ เรียกว่าเป็นโครงข่ายที่มันมีสายใยโยงกัน แลกเปลี่ยนกันได้ใครรู้เรื่องอะไรก็ถึงกัน อันนี้ผมคิดว่าวงของคนทำงานท้องถิ่น ทำงานวิจัยเราคิดว่าการแก้ปัญหาต้องใช้ความรู้เป็นหลัก ใช้ตัวนี้ได้ยังไงถ้าการเคลื่อนไปนี้สุดท้ายเราได้หุ้มน เรื่องนี้สำคัญนะครับ

ข้อที่สองที่เป็นความคาดหวัง ฟังจากข้อสรุปเมื่อวานการแก้ปัญหาของทีมเมื่อวานก็มีการแลกกัน ดูแล้วมันใช้ตั้ง 3 ตัวนะครับ ใช้คน ใช้ความเป็นจริงหรือข้อมูล ยกกระดานการหาข้อมูลความรู้จากความเป็นจริง แล้วก็ใช้ตัวระเบียบกฎเกณฑ์ แล้วก็ใช้หุ้มนใช้ความ

เป็นหมู่คณะ หลายๆ ครั้งพอมีปัญหากับคนๆ หนึ่ง ใช้หลายๆ คนพูดใช้ความเป็นจริง ใช้ความคิด ใช้เป้าหมายที่มันจะเกิดขึ้น ไปพูดให้เค้าฟังพูดให้ชัดใช้ทั้งสองอัน ทุนเดิมที่เรามีอยู่ก็คือคนที่รู้คนที่ตื่นก่อน เข้าไปเผชิญกับปัญหา ใช้พลังของผู้นำเข้ามาทำให้เข้ามามีส่วนร่วม

ที่นี้ตัวบอกความสำเร็จเท่าที่พูดกันเมื่อวานปรากฏว่าพอหมุนไปแล้วเคลื่อนไปแล้วตัวคนนี้จะเป็นอย่างไครับ ที่ว่าเป็นคนแท้ เป็นเพื่อนแท้เป็นของแท้ เป็นความเป็นจริง เพราะฉะนั้นความคิดที่มันเป็นจริงได้นั้น การแก้ปัญหามันก็เกิดขึ้น ฉะนั้นตัวบอกความสำเร็จคือได้คน ได้หมู่คณะ ได้การแก้ปัญหา ความสำเร็จที่นอกจากการแก้ปัญหาแล้ว มันได้ความรู้มาชุดหนึ่ง นี่ก็ตัวบอกความสำเร็จ

ตรงนี้ที่จะเป็นการเคลื่อนงานต่อที่ผมพูดเมื่อวานว่าอะไรที่มันถูกต้องแล้ว เราจะให้มันขยายได้ยังไง ผมคิดว่าเอาเรื่องนี้เข้าสู่วงใหญ่มันจะเป็นยังไง เอาสิ่งที่เราทำแล้วมันเป็นสิ่งที่ใช่เลยเข้าสู่วงใหญ่ อานิสส มันจะแพร่ขยาย ใครมีความคิดมีของดีๆ ใครทำอะไรดีๆ วัลลองเอามาแลก อาจารย์ ดร.เมธี เห็นยังไงครับตรงนี้ ผมก็เลยจะชวนหาหรือว่าถ้าเอาสิ่งที่เราเห็นคำตอบมาแลกกัน อันนี้ถ้าจัดอาจารย์มีความเห็นยังไง ถ้าเห็นด้วยแล้วใครจะเป็นคนจัดการที่จะมาเป็นแม่งาน ส่งตัวแทนมาเป็นเจ้าภาพร่วมกัน

แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดย ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ

: อยากจะให้มันมีความรู้สึกลงมันดังหน่อย เป็นไปได้ไหมถ้าเราจะชวนบ้านใกล้เคียงเรา ลาว พม่า เขมร เวียดนาม เพราะเค้าก็มีงานของเค้าดีๆ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นแทนที่จะเป็นงานมหกรรมเพื่อท้องถิ่นเฉยๆ จะได้ดูเป็นพลังแล้วคัดเจ็งมาเล่นกัน

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ไทยบวกเทศ บวกเพื่อนบ้าน อันนี้ก็มาพูดกันอีกทีนะครับ จะสักเมื่อไหร่ดีครับต้องใช้เวลาหลายเดือนเหมือนกัน เอาสะดวกประชาชนว่า ปลายมกราคมนะครับ อันนี้ก็มอบให้ทีมที่เค้าไปประชุมกลุ่มย่อยไปคิดต่อ

ที่นี้มีอีกเรื่องครับเนื่องจากการสนับสนุน ผมไม่แน่ใจว่าในอนาคต สกว.มันจะเป็นอย่างไร มันอาจจะมีการรวมกับหน่วยงานอื่นหรือเปล่า งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมันจะขยับไปยังไงในอนาคตมันขึ้นอยู่กับทางสภาพรรคที่เกี่ยวข้อง ขึ้นอยู่กับทางคณะรัฐมนตรี ขึ้นอยู่กับวงในเค้าจะหลอมรวมหน่วยงานยังไง แต่ผมคิดว่าอนาคตของงานวิจัยแม้ว่ามันจะเกี่ยวโยงกับหลายๆ ส่วน แต่ทำยังไงให้พลังโครงข่ายความเป็นหมู่เดียวกันของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นองค์กร เป็นสถาบัน เป็นกลไกที่คนทำงานเพื่อท้องถิ่นร่วมกันสร้างขึ้นมานั้น

หมายถึงว่าเราไม่รู้ว่ภายหน้าอะไรมันจะเกิดขึ้น เราต้องรีบหาทางหายใจ ทุกวันนี้มันขึ้นอยู่กับงบประมาณอย่างเดียว แล้วเงินมาช่องเดียว ประเด็นนี้ผมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ถ้าสกว.ไม่ได้เข้ามาหนุนโดยตรงทำยังไงให้กลไกต่างๆ เรามีเครื่องมือ เราจะมีกลไกของตัวเอง ได้อย่างไรอันนี้เป็นเรื่องใหญ่ ผมก็เป็นห่วงเพราะเดือนก่อนเค้าก็เอาเรื่องของการรวม สกว. เข้าไปในมติ ครม.หลายรอบแล้ว อันนี้เป็นเรื่องที่เค้าจะเอาไปอยู่ในกระทรวงวิทยาศาสตร์แล้วความเป็นองค์กรเรื่องการบริหารต่อไปข้างหน้าผมไม่รู้ว่อะไรมันจะเกิด ถ้าเราวางฐานกลไกองค์กรของหมู่เดียวกันขึ้นมาก่อนอันนี้มันก็ตั้งรับได้ ขอความเห็นจากผู้กำหนดนโยบาย

: ดร.เมธี พะยอมยงค์

คือเรื่องของเรื่องเราน่าจะทำมันให้เป็นเอกภาพเฉพาะพวกเรา ถ้าเราคิดดูดีๆ นะ กับการพัฒนาประเทศตอนนี้ ถึงแม้ว่าจะมอบหมายให้ผู้ว่า CEO ขึ้นมาแต่ละจังหวัด แต่งบประมาณที่เข้ามาจังหวัด 500 ล้านบาท จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคือส่วน 70% จังหวัดจะเอาไปทำอะไรก็แล้วแต่ อีก 30% เอมารวมกันอย่างภาคเหนือตอนบนมี 8 จังหวัด ก็เอา 30% ของ 500 ล้าน จังหวัดละ 150 ล้านเอา 8 คุณเข้าไปเป็นเงินไม่ใช่น้อย แล้วทำโครงการบ้าง ตอนนี้สิ่งที่มันเกี่ยวข้องกับเรานะครับ

หนึ่งคือยุทธศาสตร์ของชาติ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดแล้วว่าจะเอาอย่างไร ซึ่งอันนี้ทาง สกว.ต่างๆ รู้แล้วว่ยุทธศาสตร์ชาติอีก 4 ปี จะทำอะไร เมื่อการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ออกมาแล้ว จะได้ผลอย่างไรขึ้นมา มันควรจะต่อเอาตัวนั้นนำไปใช้กับท้องถิ่นได้ คล้ายๆ กับเป็นข้อ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เมื่อมันสอดคล้องแล้วประเด็นห่วงใยที่อาจารย์สมคิด ห่วงใยว่จะถูกดึงไปก็คงไม่มีแล้ว เพราะว่า สกว. นี้ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำงานวิจัยออก สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดความเป็นจริง ดังนั้นข้อคิดเห็นของทางนี้ผมอยากจะให้ ทีมเลขานุการใหญ่ของแต่ละ Node ของเราได้เอาไปช่วยกันสรุปออกมาจะครับ แล้วเอาไป เสิร์บเข้ากับยุทธศาสตร์ของชาติ หากว่จะมีความเห็นซึ่งไม่ถูก เอาความต้องการของเรา เสิร์บเข้าไป จะแก้ปัญหาความยากจนจากความไม่มีที่ตัดคำว่าไม่ออกไปเหลือคำว่ามีเรา จะทำอะไรบ้าง ช่วยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การทำงานของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือออกมา สกว.ภาคเหนือออกมาให้ได้สัก 2 – 3 เรื่อง แล้วเรารับตั้งเครือข่ายของการทำงานร่วมกันไม่ เฉพาะของ สกว.ภาคเหนือในลักษณะของเจ้าหน้าที่ Node แต่อยากจะให้เป็นเครือข่ายของ นักวิจัยของ Node แต่ละ Node เอามานั่งประชุมกันเพื่อที่จะพิจารณากรอบยุทธศาสตร์ เอา มาพูดกันว่เราจะใช้เครือข่ายนั้นขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แต่ละอันสมมุติว่มี 3 ยุทธศาสตร์ ที่มีความสอดคล้องกันกับที่พูดกันเมื่อวานกับวันนี้กับยุทธศาสตร์ของชาติ สอดคล้องกันละวันนี้

เราเอามาพิจารณาว่าเราจะทำโครงการ ไม่ต้องเอามากเอาเด็ดๆ สักอันหรือว่าสองอันพอแล้ว ผมไม่ได้อยากเห็นเยอะนะครับ แต่ว่าอยากเห็นสักสองสามอัน

วิธีการทำคือว่าในการระดมความคิดในเรื่องต่างๆ สมมุติว่าในปีหน้าเราจะทำสักสามเรื่อง สามเรื่องไม่ใช่ทำพื้นที่เดียวกัน ทำหลายๆ พื้นที่นะครับ แต่ละพื้นที่นั้นก็ทำเวทีของตัวเองจัดกิจกรรมและใช้กิจกรรมที่มันเริ่มมาจากที่เราพูดกันก่อนว่าจะเอาอย่างไร จากทำเวทีเล็กๆ ก็เหมือนที่หนึ่งทำทุกๆ ครั้งนะครับเมื่อทำเสร็จแล้วรีบๆ ทำการถอดบทเรียนการจัดการความรู้ และก็ทำสื่อ สื่อนั้นก็ทำสื่อง่ายๆ ครับ ที่ผมเห็นว่าเป็นวิธีพิเศษที่สุดก็คืออัดเทปด้วยถ้อยคำสั้นๆ ง่ายๆ แล้วก็เอาเปิดเครื่องขยายเสียงไปวประกาศ ซึ่งมันมีอยู่ 3 เรื่อง เรื่องแรกเป็นเรื่องของการเพิ่มความรู้ความสนใจและความใส่ใจ อันที่สองเป็นการหลอกล่อให้คนที่ได้ยินได้ฟังเข้ามาร่วมกระบวนการจากเวทีเล็กๆ เราก็มีนักวิจัยจากเล็กๆ ก่อน เมื่อคนได้ยินแล้วเค้าก็มาร่วม อันที่สามเมื่อทำไปสักระยะหนึ่งในเรื่องเดียวกันหลายพื้นที่นัดหมายประชุมกันเพื่อที่จะมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน อย่างที่เรามาทุกวันนี้ะครับต่างคนต่างมา แต่ผมอยากให้มันเป็นลักษณะของงานวิจัยกลุ่มส่วนหนึ่ง โดยปี 49 เราอาจจะให้น้ำหนักว่าอาจจะเอาคนละครึ่งได้ไหม หรือ 60/40 นอกจากมีชุดเป็นชุดเอกเทศแล้วน่าจะมีชุดเป็นของกลุ่มเครือข่ายจังหวัดภาคเหนือก็ได้ มันได้ทั้งหมดได้ทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ทั้งการคงอยู่ของ สกว. เพราะว่าของเราได้ไปตอบสนองแล้วคำตอบของแผนชาติเราทำสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ อันนี้คือทัศนะของผมพยายามมองภาพมันเกิดความสมดุลคือเราเอาของคนนั้นบ้าง คนนี้บ้างเอามาใส่บ้างแล้วผลก็เอามารวมกัน

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ผมฟังจากอาจารย์ผมก็เห็นประเด็นเลยนะครับว่า ทุกวันนี้นับ 500 ล้านนี้เค้าให้แต่ละจังหวัด 350 ล้านจังหวัดใครจังหวัดมันใครอยากเอาไปทำอะไรก็ไปทำ ผู้ว่ากับข้าราชการเราช่วยกันดูแล 150 ล้านเอามาเป็นงบสำหรับกลุ่มจังหวัดเอามาฮ่อมกัน 8 จังหวัดได้ 1,200 ล้าน ที่นี้สถานการณ์แรกที่ชี้แจงงบประมาณเมื่อเข้าทั้งประเทศงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีอยู่ 53 ล้าน ปรากฏว่าหักไปหักมาแล้วเหลือโควตาสำหรับการทำงานเป้าหมาย 45 โครงการๆ ละ 2 แสน คุณกันแล้วมันเป็นเงินอยู่ 9 ล้าน มีหลายๆ ที่ถามว่าชาวบ้านเค้าอยากทำ 20 โครงการจังหวัดลำพูนอยากทำมีชาวบ้านสนใจทั้งนั้นเลย หลายๆ ที่เค้าอยากทำเค้าอยากเอาของดีมาขยายผล ผมคิดว่าถ้ามีกำลังพอแล้วเกาะกลุ่มกันให้ดีๆ ตั้งเป็นเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้แน่ แล้วเอายุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนเรื่องอะไรต่างๆ เข้ามาเป็นแนวคิดในการทำงาน เป็นยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แล้วก็ทำเป็นเสนอโครงการที่ดีๆ หน่อย เค้าเรียกว่าต่อท่อ ท่อนี้ 9 ล้านก็ 9 ล้าน ท่ออื่นมีอีกใหม่ท่อกลุ่มจังหวัดมีอีก 1,200 ล้าน ถ้ามี

โครงการตีความคิดคำก็พิจารณา ท่อจังหวัดโคราชจังหวัดมันมีอีก 350 ล้าน ผมคิดว่าการสร้างกลไกการทำงานด้วยนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นถ้ามีนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นเต็มบ้านเต็มเมืองมันต้องการการอบรม ผมคิดว่าเงินมันมีอยู่ถ้าเราไม่เกาะกลุ่มกันเข้าไปช่วงชิงสร้างท่อเข้าไปหา มันก็ไม่ไหลมาหา อันนี้เป็นเรื่องของเงินและกลไกทำงานเพื่อความยั่งยืน เพราะฉะนั้นเป็นไปได้อย่างไรที่มันจะมีการสถาปนาเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นขึ้นมาในเขตทางเหนือเรา นี่พลังของคนแท้มันจะกอบกู้สถานการณ์ของความยากจนได้ มันเป็นข้อเสนอตรงนี้นะครับ ถ้ามาถึงตรงนี้ใครเห็นเป็นยังไงบ้างครับ

: คุณสิริวัฒน์ แสงสานติธรรม

ก็เป็นแนวคิดที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่เรามาร่วมเวทีนี้นะครับ เพราะว่าอย่างน้อย ผมคิดว่าการวิจัยเราเนี่ยจะเป็นแนวทางที่แก้ปัญหาเหมือนกับพี่น้องแม่ลาย น่าจะช่วยให้ได้มาก เพราะว่าเท่าที่ผมเห็นมานะครับ มันมีโครงการมีเวทีอะไรจัดๆ ลงไปในท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่มันทำในระยะสั้นๆ และก็ไม่ได้อะไรขึ้นมากลายเป็นนามธรรมเป็นส่วนใหญ่ ผมค่อนข้างจะมีความเชื่อและศรัทธาว่าการวิจัยมันน่าจะเป็นหนทางที่จะช่วยแก้ปัญหาโดยเฉพาะปัญหาความยากจน น่าจะบูรณาการด้วยซ้ำไป สองถ้าจะตอบสนองรัฐอย่างเช่นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวนะครับผมคิดว่าแนวที่มามันไม่ใช่ท่องเที่ยวเหมือนที่เค้าทำการท่องเที่ยวที่มาจากรากฐานมาจากภูมิปัญญามันน่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาหลายๆ ด้านไม่ใช่เป็นท่องเที่ยวที่ปักป้ายถ่ายรูปเหมือนที่เค้าทำกัน น่าจะให้เกิดปัญญาเป็นของสุดท้ายครับ

: ทีมวิจัยแม่ลายน้อย

ที่อาจารย์พูดผมเห็นด้วยที่จะรวม เราเคยพูดกันมาครั้งหนึ่งที่ว่าเราจะตั้งเป็นสมาคมหรือว่าเครือข่าย ผมว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะมันจะเป็นกำลังศรัทธาของเราจะเยอะขึ้น ตั้งเป็นชมรมหรือว่าเครือข่าย ตอนนั้นได้ยินว่าเราจะตั้งเป็นอะไรดี ที่ว่าที่ผมทำอยู่ผมทำเรื่องฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อยแต่จะทำให้เป็นผลสำเร็จจริงๆ ยังไม่สำเร็จ ถ้าจะให้สำเร็จจริงๆ คือมันจะเป็นเรื่องอาชีพ เรื่องแก้ไขปัญหาความยากจน การฟื้นฟูลำน้ำแม่ลายน้อยเพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างไรจะต้องให้คำตอบจนได้ ที่ทีมผมจะต้องทำอยู่ จะต้องพูดกันอีกเยอะอยู่ จะต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้อีกเยอะอยู่ ว่าวันหน้าเราจะต้องทำอะไรต่อไป ขอขอบคุณอย่างมากที่ยกน้ำแม่ลายมาเป็นตัวตั้งที่ในเวทีนี้ ที่จริงก็ไม่ได้เก่งสักเท่าไรนะครับ และจะเอาความจริงมาพูดกันและทำให้มันเป็นรูปเป็นร่าง ที่ทำมานี้ก็ถือว่าพอใช้ได้ครับ ขอขอบคุณมากๆ นะครับ

คืออย่างที่อาจารย์พูดเมื่อกี้ นะครับ คือมันต้องมาตั้งวงกันที่บ้านไม่ว่าภาพใหญ่ระดับประเทศ หรือภาพย่อลงมาเป็นระดับภาค เป็นตำบล เป็นหมู่บ้าน ถ้าเราได้นั่งพูดกัน

จากเป็นวงเล็กๆ ขึ้นไปเป็นวงใหญ่ระดับประเทศ เกิดความคุ้นเคยกันก่อนวันนี้เราอยู่กันแค่ 2 วัน เกิดความคุ้นเคยกันทั้งนั้น เมื่อวานนั้นไม่กล้าพูด เมื่อมันมากขึ้นก็จะเกิดเวทีที่มันเปิดใจมากขึ้น มันก็เข้าใจปัญหาของแต่ละคน ข้อดี ข้อเสีย เมื่อเราเข้าใจกันมากขึ้นๆ เปิดใจกันอีก เปิดใจเข้าหากัน เปิดใจเปิดสมอง ความเห็นใจกันมันจะเกิด มันจะเกิดเป็นใย อย่างที่อาจารย์ ดร.สมคิดเคยบอก ใยแห่งความสัมพันธ์เป็นพี่เป็นน้องเป็นเพื่อนเป็นฝูงกัน มันจะเกิดขึ้น ใยตัวนี้ครับมันจะเป็นเครือข่าย ถ้าเราไม่เริ่มต้นจากการนั่งพูดกันไม่รู้จักเวที ผมก็อยู่เชียงใหม่อยู่บ้านแม่ลาย อยู่บ้านป๋อไม่ได้มาที่นี่ไม่ได้มาพูดมาเจอกัน ความรู้ของผมก็อยู่แค่แม่ลายครับ ความรู้ของท่านก็อยู่ลำปาง อยู่ลำพูน เมื่อเราได้พูดกันความรู้ของเรามาบวกกัน อันนี้ผมเห็นด้วยครับ ไม่ใช่ผมมาพูดนี้มาอวดรู้มาฉลาดกว่าใคร

: คุณสวัสดิ์ ขัตติยะ

คืออย่างที่อาจารย์พูดเมื่อคืนะครับ คือมันต้องมาตั้งวงกันที่บ้านไม่ว่าภาพใหญ่ ระดับประเทศ หรือภาพย่อลงมาเป็นระดับภาค เป็นตำบล เป็นหมู่บ้าน ถ้าเราได้นั่งพูดกัน จากเป็นวงเล็กๆ ขึ้นไปเป็นวงใหญ่ระดับประเทศ เกิดความคุ้นเคยกันก่อนวันนี้เราอยู่กันแค่ 2 วัน เกิดความคุ้นเคยกันทั้งนั้น เมื่อวานนั้นไม่กล้าพูด เมื่อมันมากขึ้นก็จะเกิดเวทีที่มันเปิดใจมากขึ้น มันก็เข้าใจปัญหาของแต่ละคน ข้อดี ข้อเสีย เมื่อเราเข้าใจกันมากขึ้นๆ เปิดใจกันอีก เปิดใจเข้าหากัน เปิดใจเปิดสมอง ความเห็นใจกันมันจะเกิด มันจะเกิดเป็นใย อย่างที่อาจารย์ ดร.สมคิดเคยบอก ใยแห่งความสัมพันธ์เป็นพี่เป็นน้องเป็นเพื่อนเป็นฝูงกัน มันจะเกิดขึ้น ใยตัวนี้ครับมันจะเป็นเครือข่าย ถ้าเราไม่เริ่มต้นจากการนั่งพูดกันไม่รู้จักเวที ผมก็อยู่เชียงใหม่อยู่บ้านแม่ลาย อยู่บ้านป๋อไม่ได้มาที่นี่ไม่ได้มาพูดมาเจอกัน ความรู้ของผมก็อยู่แค่แม่ลายครับ ความรู้ของท่านก็อยู่ลำปาง อยู่ลำพูน เมื่อเราได้พูดกันความรู้ของเรามาบวกกัน อันนี้ผมเห็นด้วยครับ ไม่ใช่ผมมาพูดนี้มาอวดรู้มาฉลาดกว่าใครที่ผมพูดนี้จากประสบการณ์ที่ผมทำมา ผมอยากจะเห็นสายใยสัมพันธ์ของความเป็นพี่เป็นน้องมานานแล้ว อยากเห็นตั้งแต่ระดับหมู่บ้านท้องถิ่นไปถึงระดับประเทศด้วยซ้ำ ผมเอาใจช่วยและพร้อมที่จะเข้ามาช่วยด้วยความเต็มใจ

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์

แล้วจะทำยังไงต่อดีครับ กองเลขาอีกแล้วมั้ง ถ้าเห็นด้วยกันอย่างนี้ละครับกองเลขา คงจะยกเรื่องตุ๊กตา แล้วก็ฟอร์มคณะทำงานขึ้น คิดว่าใครจะเป็นตัวแทนที่จะมาร่วมขอเสนอกันมาแล้วเราจะมาตามกันอีกทีนะครับ เราพูดกันวันนี้ก็จะไม่เสร็จ เอาอย่างนี้นะครับมีแกนของแต่ละที่แต่ละจังหวัดอยู่แล้ว และก็มีข้อมูลของนักวิจัยท้องถิ่น ชาวบ้านเราพี่น้องเราอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นข้อมูลประวัติ ข้อมูลรวมทั้งรูปถ่ายด้วยนะครับ ถ้าเค้าไม่ได้ถ่ายรูปมาท่าน

ไปพื้นที่ชุมชนก็ขอถ่ายรูปเดี่ยวเค้ามาจะได้รู้ว่าเป็นใคร วันหลังนี้มันจะได้ถึงกัน บางครั้งเห็นหน้าลืมหือเห็นชื่อลืมหือ ก็จะได้เอามาเข้าทำเนียบ แล้วก็จัดตั้งส่วนการดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้นเรารู้กันอีกที คงจะต้องอาศัยแกนกลางมาทำงานร่วมเพื่อสนองต่อการทำงานของนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นเราอย่างเต็มที่นะคะ เพราะฉะนั้นมีใครจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหมครับ

: ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ

นั่งฟังมา 2 วันนี่ เห็นภาพอย่างนี้ครับ ผืนดินหรือแผ่นดินไทยมันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยหลายอย่าง แต่ที่นี้สิ่งเหล่านี้มันรกรกรุ่น รื้อคน รื้อโลก แล้วก็สรรพสิ่งทั้งหลายเนี่ยทางของงานวิจัยท้องถิ่นเรา ถ้าพูดเป็นภาษาชาวบ้านก็ปั้นดินให้เป็นดาว ที่นี้ในความหมายของคำว่าดาว อันที่หนึ่งเลยเราให้ความสำคัญกับศักยภาพของคน เป้าหมายอยู่ที่เลย คนผ่านแล้วอย่างอื่นมันผ่านหมด ที่นี้พอเราสามารถใช้งานวิจัยพัฒนาศักยภาพของคนแล้วกระบวนการวิจัยมันส่งผลอย่างที่เราอาจารย์สมคิดได้พูดตั้งแต่ตอนต้น ก็คือว่าเรื่องความรู้ เรื่องฝึกเคย เรื่องการจัดการแม่น้ำเคย เรื่องปศุสัตว์เคย เยอะเลย แต่เรื่องเหล่านั้นยกขึ้นมา มันเพียงแกนมันเคยๆ เป็นแกนตั้งเหมือนดูล้อ แล้วยังมีเรื่องอื่นอีกเยอะที่มันเกี่ยวโยงกันอยู่ พูดเรื่องแม่น้ำไม่ได้แปลว่าน้ำเคยๆ มันมีเรื่องอะไรเยอะ เรื่องมด เรื่องแมลง เรื่องกิ้งกือ เรื่องของปูปลา ความรู้มันมีพลังครับ ความรู้มันเหมือนหัวเชื้อ เหมือนปุ๋ย พอเอาไปใส่แล้วมันเป็นงานถ้าอยู่เคยๆ ไม่มีประโยชน์ คือมันจะไปสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง อย่างวันนี้อาจจะมิดวแทนของแม่ลาย 4 ท่าน แต่ว่าคนที่จัดการภายในจะไม่ใช้ 4 สีคนจะไม่สำเร็จต้องอีกร้อยอีกพันคนเองตั้งแต่ต้นน้ำไปปลายน้ำ ไม่งั้นเราสร้างความเปลี่ยนแปลงไม่ได้ พอครบข้างบนแล้วอาจารย์สมคิดย้ำอีกครั้ง ทั้งหลายทั้งมวลจะเชื่อมมาสู่การเป็นกลุ่มเป็นเครือข่ายในการที่จะใช้งานวิจัยสร้างงานวิจัย และอีกอันหนึ่งเนื่องจากว่าเวลาเราทำงานไม่ว่าให้ทำกันทุกหมู่บ้านเพราะต่างคนต่างมีข้อจำกัด เราก็จะเอาสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นในกลไกสามสืออย่างแพร่ระบาด ใช้คำว่าแพร่ระบาด เมื่อวานอาจารย์รอดได้ชี้เรื่องฝึกซึ่งมีพลังมาก ถ้าเรื่องนี้แพร่ระบาดไปหมู่บ้านอื่นที่เค้าไม่ได้มีโอกาสทำวิจัยอย่างเรา เค้าก็เอาวิธีการของเราแล้วก็ไปจัดในพื้นที่ของเค้า ความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นความงดงามของประเทศไทยก็จะมีคุณค่าต่อชีวิต ต่อชุมชน การสื่อสารทั้งในชุมชนเอง ระหว่างชุมชน และนอกชุมชน การเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติ การใช้อย่างมีประโยชน์อย่างมีคุณค่ามันจะตามมา โดยภาพรวมก็คืองานวิจัยท้องถิ่นดูเหมือนชาวบ้านทำก็จริงแต่สามารถยกระดับจากดินไปเป็นดาว ถ้าต่างสว่างไสวทั่วบ้านทั่วเมืองมันก็คือปัญญา มันก็คือตัวที่ทำให้คนเห็นความจริงแท้ รู้ว่าจะอยู่ตรงจุดนั้นได้อย่างไรที่เข้าไปแล้วทุกคนที่ยืนอยู่ใช้ที่ดินตรงนี้เพื่อรู้ตนเมื่อรู้ตนก็เข้าไปรู้คนอื่นได้ ให้อยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้อย่างสันติ ในขณะที่เดียวกันเรา

มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อหรือเกื้อกูลเราอยู่ไม่ว่าจะเป็นดินน้ำนะครับ ป่าอะไรก็แล้วแต่ สิ่งแวดล้อมอันนี้เป้าหมายปลายทางของชีวิตมนุษย์คือต้องการความสุขไม่ต้องการความทุกข์ หรือครับ ถ้าจะมีความสุขได้ก็คือนำสิ่งที่อยู่รอบตัวที่เป็นข้อมูลที่เป็นความรู้มาปรับให้มัน สอดคล้องกับตัวเองเพื่อให้ชีวิตเป็นสุข ถ้าหนึ่งชีวิตเป็นสุขได้หลายๆ ชีวิตก็เป็นสุข ชุมชนก็เป็นสุข อันนี้ก็อยากจะกราบเรียนในกำลังใจว่าพวกเราต่างร่วมแรงร่วมใจ ร่วมสติปัญญากัน ใช้งานวิจัยตรงนี้เป็นเครื่องมือเป็นเรื่องถูกทางอยู่แล้ว เพราะตัวตั้งที่อาจารย์สมคิดได้ชี้ให้ ตอนต้นปัญหาทำไมถึงเป็นอย่างนี้หนอ อยากได้คำตอบก็มาใช้ในการวิจัย แล้วผลการวิจัยมัน ทำให้พวกเราเกิดการเรียนรู้จากที่เคยตัดป่าก็จะไม่ตัดอีกแล้ว เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ก็นำไปสู่การแก้ปัญหา มันก็จะอยู่ประมาณนี้ ถ้าแก้ปัญหาหมดไปปัญหาคือทุกข์ พอวิจัยได้ แล้วได้ความรู้เกิดการเรียนรู้ว่าไม่ทำอย่างนั้นอีกละ ทุกข์ก็ไม่มีทุกข์น้อย อันนี้คือมุมมองที่เราจะชวนพี่น้องในพื้นที่เราเคยให้เห็นภาพความงดงามที่สามารถยกระดับจากดินสู่ดาวได้

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์

มีเรื่องงานที่จัดการวางววดหน้าใครจะเป็นเจ้าภาพต่อ ความเห็นว่ายังไงครับ ประชุมกลุ่มย่อยกันเมื่อคืน ก็เอาเป็นพิษณุโลกแล้วกันนะครับ

: คุณอังคณา ทาลัดชัย

คือว่าที่จริงนี่คือเวทีที่เราจะจัดประมาณ 2 – 3 เดือนครั้ง เราจะพูดในเรื่องของเดิม ความรู้บ้างนะคะ ปีหน้าจะเป็น 4 เดือนครั้ง จะมีการพูดเรื่องเนื้อหาของ การวิจัย ครั้งต่อไปทางพิษณุโลกครับเป็นเจ้าภาพเชิญชวนพี่น้องโครงการวิจัยเลยนะคะถ้าสนใจเข้าร่วมได้ แต่ว่าเราจะกำหนดวันคร่าวๆ ก่อนอาจจะช่วงต้นเดือนมกราคมแล้วกันนะคะ เพราะว่าช่วง ธันวาคมคงยุ่งกันหลายๆ เรื่อง ถ้าเป็นช่วงเดือนมกราคมนี้จะสะดวกทุก Node มกราคมมีงานมหกรรมไซ้ใหม่คะ ก็อาจจะเป็นการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเวทีนี้ก็ได้คะ ถ้าเราจะมีงานใหญ่เดือนมกราคมน่าจะต้องมีกันก่อนหน้านั้นแล้ว อย่าให้มันเลื่อนอาจต้องเชิญนักวิจัยมาด้วยจะได้แลกเปลี่ยนกันด้วย คือวันที่ 7 ตุลาคมนี้ อาจจะหารือเรื่องของการจัดมหกรรมของภาคเหนือเลยนะคะ ที่แสดงผลงานท้องถิ่นภาคเหนือว่ามีรูปแบบยังงัย ที่ไหนเชิญต่างประเทศมาก็ประเทศ ต้องเตรียมงานประมาณ 2 – 3 เดือนก่อนที่จะจัด ถ้ามันข้ามันจะไม่สมบูรณ์ งั้นวันที่ 7 นัดกันที่แม่เหียะ ที่เป็นของคณะอุตสาหกรรมเกษตร ของ มช. แล้วจะส่งแผนที่ไปอีกที

: คุณชีวิตัน ชันธรรม

ในส่วนองงานมกรรมมีแลกเปลียน ถ้าวันที่ 7 ตุลาคม เราจะมาพูดกันเรื่องงานมกรรมนี้อาจจะขอความร่วมมือทุกคนที่จะเข้าร่วมทำการบ้านมาด้วยกันสักหน่อย เพราะว่าถ้ามาเริ่มคิดจากศูนย์ผมว่าวันนั้นทั้งวันคงจะไม่ได้ข้อสรุป อย่างเมื่อวานที่เราพูดกันวงเล็กประเด็นเล็กๆ กว่าจะได้ข้อสรุปนี้ก็นานเหมือนกันนะครับ ดังนั้นถ้าได้ทำการบ้านมาก็จะทำให้งานเร็วขึ้น แล้วก็มาแลกเปลี่ยนกันว่ารูปแบบที่แต่ละฝ่ายคิดเป็นอย่างไร จะได้ไม่ต้องมาพูดกันแบบเริ่มจากศูนย์ ในส่วนของภาคใต้เค้าจัดไปแล้วเค้าก็มีบทเรียนอยู่หลายเรื่องเหมือนกัน ซึ่งอาจจะได้แลกเปลี่ยนกัน อาจจะชวนเค้ามาร่วมแลกเปลี่ยนด้วย บทเรียนจากการจัดมกรรมภาคใต้ การบ้านก็คือไหนๆ เราจะจัดงานมกรรมทั้งที่ รูปแบบ เนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย แต่ละ Node คิดมาก่อนพอเป็นยังงี้แล้วเรามาเอาสิ่งที่เราคิดมาแลกกัน มาหาข้อสรุปที่เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับภาคเหนือเรา

: คุณอังคณา ทาลัตชัย

เมื่อก็มีอีกประเด็นใหญ่ที่เราจะพูดกันก็คือว่าเรื่องของสื่อ การใช้สื่อเพื่อการนำเสนอความรู้ บางโครงการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรไหมคะ ที่ว่าอยากผลิตสื่อใหม่

: อาจารย์อินทูล เบิงโต

ผมขอเพิ่มเติมในตอนนี้นะครับคือ เราทำงาน ผมเห็นว่าสกว.นะครับ การวิจัยนี้ทำงานปิดทองหลังพระ ทำงานใหญ่ ทำเพื่อแผ่นดิน แต่ว่าเราไม่ได้ไปสู่ประชาชนคนอื่นรับรู้ นะครับ อาจจะมีผลกระทบที่ว่าเราทำมาแต่ไม่เคยไปเผยแพร่ต่อคนอื่น เรารู้ในเฉพาะในวงการของนักวิจัย หรือว่าบ้านใดที่ทำโครงการ บ้านอื่นเค้าไม่รู้ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ของเรานั้นอ่อน ทำให้ผลกระทบของโครงการอื่น ๆ แล้วก็บประมาณ แล้วก็คนอื่นด้วยครับ ที่รับรู้รับทราบว่าเราทำอะไรไป ได้ผลอย่างไร ผมว่าตรงนี้ในด้านสื่อ สกว.ภาคที่ดี มีงบประมาณประชาสัมพันธ์นะครับ ในทางหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารอะไรก็แล้วแต่ให้สาธารณชนได้รับรู้ว่าโครงการนี้มันมีประโยชน์ต่อสังคม ถ้าเราไม่ทำตรงนี้ เราไม่ตีฆ้องร้องปาวตรงนี้เค้าไม่รู้ครับ เมื่อจบโครงการก็จบไปเลย อันนั้นเค้าจะเห็นแล้วจากที่เราได้ประชาสัมพันธ์ไป สื่อสารไป บ้านอื่นอาจจะมีปัญหาเยอะกว่านี้อาจจะเข้ามา จัดประชาสัมพันธ์ให้เยอะกว่านี้นะครับ ครับผมฝากตรงนี้ครับ

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์

เอาไว้เป็นภาระร่วมกันนะครับ มันอาจจะต้องเอาเรื่องนี้เป็นหลักตัวหนึ่ง มีใครจะพูดอะไรไหมครับ เตี่ยผมจะได้ขอแต่ละท่านพูดความคาดหวังว่าได้กันไหม ได้ตามความคาดหวังหรือเปล่า

: หมอแสงจันทร์ เทพคำตา

ในส่วนของห้างฉัตรที่พูดกันไว้ในเรื่องของเรากำลังต้องการให้องค์ความรู้เหล่านี้ไปสู่คนอื่นในอำเภอละ ก็คุยกันว่าเราจะทำเป็นงานวารสารของอำเภอห้างฉัตร ซึ่งตอนนี้เรากำลังระดมทุนส่วนหนึ่งเราจะเอาไปบูรณาการกับงานอื่น อันนี้คือเอาเครือข่ายสภาเยาวชนอำเภอห้างฉัตรเป็นจุดประสานงานนะคะ แล้วเราจะเอาโครงการเข้าไปในเรื่องของการขยายความรู้ เราจะทำเอาเข้าไปที่ละเรื่อง ที่ละอัน สองร้อยกว่าอย่างนี้ทั้งปีก็ยังไม่หมดนะคะก็มาเชื่อมโยงต่อไป อันนี้เป็นจุดที่เราจะขยายความรู้ในอำเภอ ในระดับของระดับจังหวัดนี้ เดี่ยวเราจะลองไปเชื่อมต่อ วันนี้ในส่วนของเราในเรื่องของการประชาสัมพันธ์เราคงจะเริ่มจากตัวเราก่อน

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ขอขอบคุณหมอแสงจันทร์นะคะ เรื่องสั้นนี้เล่นวงในได้ดีครับ อย่างที่พูดเมื่อกี้ก็คือในเรื่องของสื่อวงกว้างอีกระดับหนึ่ง นั่นก็จะเป็นภารกิจที่จะขยายวงได้ยังไง ผมอยากขอเชิดการบรรลุความคาดหวังอะไรได้เท่าไรนะครับ เพื่อการปรับปรุงการทำงานต่อหน้าครับ ขอแต่ละท่านช่วยพูด และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ขอข้อสังเกต เริ่มจากข้างในก่อน เชิญเลยครับ

๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้รับ และการบรรลุความคาดหวังหลังจากการถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3

: คุณสวัสดิ์ คุณชมภู (นักวิจัยฝึกหัดบ้านฯ จ.ลำปาง)

กราบสวัสดิ์ทุกท่าน ผมนายสวัสดิ์ คุณชมภู ได้เข้ามาเป็นนักวิจัยท้องถิ่นร่วมกับคุณหมอแสงจันทร์ที่คิดว่าได้ก็คือได้หลาย ๆ อย่าง ได้ทั้งความรู้ ได้ทั้งประสบการณ์ และได้ทั้งหมู่ทั้งพวก และของที่อยู่ในบ้านเราที่มีมันจะสูญหายก็ได้กลับคืนมา ก็ได้ชักชวนชาวบ้านให้รู้จักใช้รู้จักรักษา ได้เผยแพร่ให้หลาย ๆ ที่ที่เค้าไม่รู้จักได้กินได้ชิมดู ให้เค้าอยากจะทำมาคลุกคลีด้วยหรืออยากจะทำมาศึกษาด้วย ถ้าจะพูดถึงเรื่องปัญหาอุปสรรคของเรามันก็มีเป็นส่วนน้อยนะครับ เราได้ตั้งใจได้มุ่งมั่นทำจริง ๆ ทำเป็นรูปธรรม คือทำให้เห็น จับต้องได้ อีกเรื่องหนึ่งก็คือว่าจะทำต่อไปคือเผยแพร่ขึ้นมาให้เป็นวงกว้าง

: คุณเดือนเพ็ญ วงศ์จันทร์ (เจ้าหน้าที่ Node เกษตร)

ก็สวัสดีวันนี้อีกครั้งนะคะ ตอนแรกที่เข้ามานี้ก็มีความคาดหวังที่จะได้เรื่องของตัวชี้วัดของงานวิจัยในโครงการวิจัยของ Node เกษตรก็คือ โคชาวลำพูน ซึ่งก็คิดว่าได้ประโยชน์ตรงนี้เพราะว่า Node เกษตรเป็นผู้ประสานงานสรุปบทเรียนการทำงานของ Node ในระยะ 3 ปี เป็นเหมือนงานมหกรรมของ Node นะคะ ในช่วงเดือนมกราคมก็จะเตรียมงานกันอยู่ แล้วก็ต้องมีการถอดบทเรียนงานวิจัย ซึ่งงานนี้เหมือนเป็นแนวทางการทำงานว่าจะถอดบทเรียนโครงการยังงี้ ก็ได้มา 1 โครงการ คือ โครงการโคชาวลำพูน ในวงคณะทำงานของเราก็พูดกันว่าเราจะต้องถอดออกมาในเรื่องของผลสำเร็จ ก็ทำให้ทราบว่าการโคชาวลำพูนมีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้สำเร็จ แล้วก็ยังมีแนวทางอะไรที่ต้องทำต่อคะ ก็ถือว่าได้ข้อมูลเรื่องนี้คะ แล้วก็ได้พบปะกับทีมงานที่ได้ทำงานร่วมกัน ทำให้รู้ว่าแต่ละที่จะทำงานยังงีต่อไป ขอขอบคุณคะ

: คุณอลิสสา วิสุทธิธาดา (เจ้าหน้าที่ Node โภชียาลัย)

คะสวัสดีคะ ที่ได้มาในครั้งนี้ก็ได้ประสบการณ์มากจากวันนี้คะ อยากให้กลับไปคิดถึงใหม่อีกครั้งว่าเวลาเรารายงานความก้าวหน้าเราน่าจะมีการพูดกันแบบเป็นกันเองแบบนี้มากกว่า ทุกครั้งที่เรารายงานความก้าวหน้ามันจะเหมือนแข่งกันไปคะ แต่พอมาเข้ากลุ่มกันถอดบทเรียนนี้จะเห็นว่ามันจะเหมือนมีประสบการณ์ที่นำมา Present งานนะคะ

: คุณศิรินาถ แต้มคม (นักวิจัยหมอมือง จ.ลำปาง)

สวัสดีเจ้า คิดว่าเป็นนักวิจัยหน้าใหม่เพราะว่าโครงการวิจัยเพิ่งได้รับการอนุมัติตั้งแต่สิงหาคมนะคะ คิดว่าครั้งนี้มาก็คงจะมาเก็บเกี่ยวประสบการณ์แล้วก็อยากรู้เทคนิคที่ว่าทำงานวิจัยไปแล้วถ้าเจอปัญหาจะแก้ไขปัญหายังงี้ ที่ได้มากกว่านั้นก็คือเครือข่ายคะ เครือข่ายที่เพิ่มขึ้นว่ามีหน่วยงานไหนเข้ามาทำงานบ้าง แล้วก็ถ้าเกิดเรามีปัญหาเราจะไปขอความช่วยเหลือได้จากที่ใด บทเรียนแรกที่ได้จากครูอดเมื่อวานนี้ก็คือการนำความรู้จากโครงการวิจัยไปปรับใช้ได้อย่างไรคะ ขอขอบคุณเจ้า

: คุณสรเดช หน้างาม (นักวิจัยหมอมือง จ.ลำปาง)

สวัสดีครับ ก็เป็นนักวิจัยหน้าใหม่เหมือนกันนะครับ คิดว่ามาครั้งนี้มาเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในการทำวิจัยขั้นต่อไปนะครับ

: คุณสิริวัฒน์ แสงสานติธรรม (ที่ปรึกษา Node ลำปาง)

ผมในฐานะคนพื้นที่ห่างจันตนะครับ ต้องกล่าวว่าถ้ามีสิ่งใดขาดตกบกพร่องคงจะต้องขอกราบอภัยเป็นอย่างสูง เพราะว่าผมเป็นครั้งแรกที่มาประชุมอย่างนี้ ที่ได้เยอะที่สุดคือว่าได้ปลาทุครับ ปลาทุเค็ม ปลาทุข่ง ปลาทุแห่งปัญญา ภูมิปัญญาที่ได้วันนี้คิดว่าไม่ได้สูญหายแต่ขอให้นำไปสู่ที่อื่นได้รู้จัก ขอบคุณครับ

: คุณพรหมมินทร์ สายนาคำ (ที่ปรึกษา Node ลำปาง)

ผมก็เป็นคนที่เข้าร่วมเป็นครั้งแรก ซึ่งเวทีนี้เป็นเวทีที่มีบรรยากาศของความเป็นพี่เป็นน้อง เป็นเพื่อน ซึ่งเวทีตรงนี้เท่าที่ผมได้ก็คือ จากนักวิจัยท้องถิ่นที่ได้มาถ่ายทอด ก็ทำให้ผมได้มองทำให้เกิดประเด็นต่างๆ ถือว่าเป็นเวทีที่ดีมากครับ

: คุณแสงจันทร์ คำตาเทพ (นักวิจัยผักพื้นบ้าน จ.ลำปาง)

ในส่วนของตัวเองก็มีความสุขกับการที่ได้มาพบคนที่มันหลากหลาย ซึ่งมันเป็นโอกาสที่ให้เราได้อยู่ในวงการ อีกอันหนึ่งได้มาพบกับคนที่ อย่างทางบ้านแม่ลายเค้าอยู่ที่ไหนก็ไม่ต้องมาพบกันได้แลกเปลี่ยนกัน ซึ่งจุดบางจุดเราก็ไม่เคยได้รู้ไม่เคยได้เห็นนะคะ แล้วก็ได้พันธมิตรใหม่ พันธมิตรที่เราจะทำงานร่วมกันเป็นหน่วยงานที่สามารถช่วยเราได้นะคะ อันนี้ดิฉันก็ทำให้งานที่บางครั้งมันเหมือนกับมีติดอยู่ก็เกิดความสุขสว่างนะคะ

: คุณอินทูล เป็งโต (นักวิจัยบ้านแลง จ.ลำปาง)

สวัสดีครับ ถ้าถามว่าสองวันนี้ได้อะไรบ้างได้นะครับ ที่เรามาวันนี้ก็ว่าได้เหมือนกับช้างหนักและก็ใหญ่ มากกว่านี้ก็คือฝูง ฝูงช้างใหญ่เท่าไรผมก็ได้เท่านั้น คือเราคิดว่าความรู้นั้นไม่มีที่สิ้นสุดก็เหมือนกับช้างที่กินไม่รู้จักอิ่ม ช้างมีแต่ใส่ใหญ่กินแล้วก็ถ่ายออกไป วันนี้ได้มากเลยครับทั้งพันธมิตร ทั้งเพื่อน ทั้งความรู้ เพราะว่าความคิดของทุกคนมีคุณค่า คือขอฝากอีกนิดว่าอยากให้จัดสัมมนาบ่อยกว่านี้นะครับ จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ้าเราพูดบ่อยๆ ความรู้นั้นจะได้กลับบ้านนะครับ สิ่งใหม่ แนวทาง ความคิด แง่คิด ภูมิความต่างๆ จะตามเข้ามา เพราะฉะนั้นผมว่าเป็นสิ่งที่ดีมา ก็ประทับใจมากถ้าจัดขึ้นบ่อยๆ ผมขอฝากไว้แค่นี้ ขอบคุณครับ

: คุณนิตยา โปทาวงค์ (เจ้าหน้าที่ Node แม่ใจ)

การมาครั้งนี้ก็มีความรู้สึกที่ดี จากเดิมผู้ประสานงาน Node จัดมา ครั้งนี้มีนักวิจัยแต่ละที่เข้าร่วมด้วย ได้รู้จักที่มวิจัยว่าที่ Node อื่นๆ เค้าทำโครงการเรื่องอะไรอยู่ โดยเฉพาะโครงการผักพื้นบ้าน ที่บอกว่ามีผักพื้นบ้านตั้งสองร้อยกว่าชนิดที่เราสามารถกินได้อยากให้

การเรียนรู้ที่ทำได้ การที่ได้มาเจอกันก็เป็นเครือข่ายเป็นพวกพ้อง ถ้ามีโอกาสครั้งต่อไปก็อยากให้ทีมวิจัยเข้าร่วมเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนได้ทั้ง 2 ทางค่ะ

: คุณหนันชัย มุ่งจิต (เจ้าหน้าที่ Node แม่ฮ่องสอน)

ที่มาสองวันนี้ได้อะไรบ้าง สำหรับผมอย่างแรกก็คือได้รู้ ได้รู้จากเจ้าหมู รู้ว่าเจ้าหมูทำงานอย่างไร ของดี ๆ ที่เค้าทำที่บางครั้งเราก็รู้ว่าที่แท้เค้าก็มีวิธีการทำงานที่ดีๆ เด็ดๆ ที่เราไม่เคยรู้มาก่อนจะได้กับเอาไปเป็นแนวทางในการทำงานบ้าง สองก็คือว่าทำให้เราเข้าใจรู้ตัวมากขึ้น ทุกครั้งที่ได้มาแลกเปลี่ยนรู้ตัวตนของตัวเองที่ทำวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่เริ่มชัดขึ้น อย่างที่สามคือรู้สถานการณ์ตอนนี้มันเปลี่ยนแปลงยังไง ตอนนี้มันอยู่ในจุดที่จะต้องมีการปรับตัวยังไงในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการสนับสนุนงานวิจัยเพิ่มในพื้นที่ของเรา ณ ปัจจุบันนี้ ซึ่งในภาษาวิชาการเค้าเรียกว่าเป็นยุทธศาสตร์ในการทำงานต่อ เราเห็นแนวทางคร่าวๆ อย่างแรกก็คือว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันมันเริ่มปรับเปลี่ยนไป ร่องรอยที่เราจะตามไปมันก็ต้องหลากหลายมากขึ้น อันหนึ่งก็คือว่ามันจำเป็นต้องตามไปยังร่องรอยของกระแสหลัก ก็คือการยุทธศาสตร์ของชาติมันก็เป็นกระแสหลัก สิ่งที่ต้องพึงระวังก็คือมันเป็นกระแสที่มันเขียวเหมือนกัน ถ้าเราเข้าไปแล้วไม่เกาะกลุ่มเครือข่ายกันดีๆ เราก็คงจะลอยไปตามกระแสหลักได้เหมือนกัน ส่วนที่สองก็คือว่าร่องรอยที่เราแผ้วถาง เราตามมาตั้งแต่แรกก็ยังคงต้องยึดกันไว้แล้วก็เดินกันต่อไป เพราะว่าการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะมีชุมชนเล็กๆ กระจายตามพื้นที่ ซึ่งบางครั้งปัญหาของชุมชนเล็กๆ ไม่ได้เป็นปัญหาตามยุทธศาสตร์ของชาติ ยุทธศาสตร์ของจังหวัด แต่มันเป็นปัญหาแท้ๆ ของชุมชนที่เค้าต้องการจะแก้ไขเหมือนกัน อันนี้เรายังยืนยันว่าเราจำเป็นต้องเข้าไปสนับสนุนเพื่อให้เค้าได้โอกาสได้เอาปัญหามาแก้ไขต่อไป ก็คงมีเท่านั้นละครับ

: ผู้เข้าร่วมทีมแม่ลายน้อย

ครับก็สวัสดิ์ทุกคนนะครับ จากการที่ผมได้เข้ามาทำงานวิจัยผมรู้สึกว่าได้ความรู้ ได้ความคิด เกิดปัญญาขึ้นเหมือนกัน ก่อนนี้รู้สึกว่าตัวเองจะขาดอะไรไปนะครับ หลังจากได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมเครือข่ายผมรู้สึกว่าตัวเองเหมือนมีพลังขึ้น เพื่อมันในตัวเองครับและก็คิดว่าทุกท่านมีเป้าหมายเหมือนกัน อยากจะเห็นสภาพบ้าน สภาพชาวบ้านหรือว่าชุมชนให้มันยกระดับดีขึ้น อยากจะแก้ไขปัญหา ความจริงคงมีเป้าหมายเหมือนกันกับผมคิดว่าจะครับ ขอขอบคุณครับ

: ผู้เข้าร่วม

สำหรับผมคิดว่าสองวันนี้ที่ก้าวเข้ามาในตรงนี้นะครับ ที่ประทับใจก็คือหนึ่งเราได้เจอคนที่เราไม่เคยได้เจอกัน ถึงแม้ว่าชื่อเราจะจำกันไม่ได้แต่เรามีเพื่อนวิจัย แล้วก็อีกอย่างเทคนิคในการเก็บข้อมูลก็ดี การเข้าหาชาวบ้านก็ดี อย่างที่อาจารย์ถ่ายทอดมามันก็ยังมีหลายๆ วิธีที่เราทำบางครั้งก็ไม่หลากหลายแต่มาฟัง งานนี้เค้าหลากหลายนี่คือสิ่งที่ได้ นะครับ แล้วก็การประชุมเป็นกันเองไม่เครียด อันนี้คือความประทับใจ ขอขอบคุณครับ

: ผู้เข้าร่วม

ผมนี้ะครับถือว่าเป็นความประทับใจจริงๆ งานวิจัยที่เราประชุมแต่ละครั้ง อย่างผมประชุมออกนอกเขตพื้นที่วันนี้นะยะ 2 วันนี่เป็นครั้งแรก ผมไปอบรมซ้ำๆ ซากๆ มีทุกปีได้เยอะเยอะแต่อบรมอย่างเก่า มันไม่คืบหน้า แต่เรื่องการประชุมสัมมนางานวิจัยนี้มันถือว่ามันได้ประสบการณ์ มันเรียนรู้ เพิ่มความรู้มาอีกเยอะมาก การประชุมงานวิจัยไม่ว่านอกพื้นที่หรือในพื้นที่ผมจะไม่ขาด แม้แต่งานมันจะติดต่อกัน ผมจะต้องมาประชุมงานวิจัยก่อนเพราะถือว่ามันมีประโยชน์กับชุมชน กับหมู่บ้าน เพราะงานวิจัยนี้มันเป็นการต่อสู้ หรือว่าเป็นด้านการส่งเสริมอาชีพ การแก้ปัญหาของราษฎรหรือว่าชุมชนอย่างลึกซึ้งอย่างนั้นมวล์ ไม่มีจุดหมายปลายทาง ใน 2 วันนี้มันเพิ่มความรู้อย่างหนึ่งหรือสองอย่างขึ้นมา ผมก็ขอขอบคุณมากๆ ครับ

: คุณสวัสดิ์ ขัติยะ (ทีมวิจัยแม่ลายน้อย)

สองวันที่ได้มานี้ก็กินข้าวล่ำดีครับ คือที่ได้นี้นะครับก็ได้ประสบการณ์หลายๆ อย่าง รู้จักทีมงานวิจัยหลายๆ ทีม ทีมวิจัยที่มีประสบการณ์ กระบวนการที่เค้าคิด กระบวนการที่เค้าวิเคราะห์เป็นประโยชน์กับทีมงานของผมที่จะได้เอาบางเรื่องไปประยุกต์ใช้ ประสบการณ์อย่างครูดที่เค้าใช้ตุ๊กตาที่วางผิตบ้างถูกบ้าง ได้สะท้อนให้ผมคิดว่าปากเดียวตั้งตุ๊กตาไปมันอาจจะผิต ถ้าผิตมาแล้วมันเข้าสู่การค้นการรวมที่เป็นจริง ผมก็คิดว่าประสบการณ์นี้น่าจะเป็นประโยชน์ที่ผมจะไปใช้ในชุมชน อันนี้คือว่าสิ่งที่ผมได้ก็พอใจ สิ่งที่ผมหวังไว้อีกข้อหนึ่งก็คือ อยากให้เยาวชนที่นั่นอยู่ข้างหลังได้มีประสบการณ์ได้มีการเรียนรู้ ก็ประมาณนี้ก่อนนะ ครับ ขอขอบคุณครับ

: คุณภัทรา มาน้อย (เจ้าหน้าที่ Node ลำปาง)

มีความคาดหวังในฐานะของ Node เจ้าภาพอยู่ 3 เรื่อง คือเรื่องแรกเป็นเรื่องของการจัดการในฐานะที่เป็นเจ้าภาพเองเราก้ยังคาดหวังว่า เมื่อจัดงานแล้วคนที่เข้าร่วมจะได้เนื้อหาอย่างที่เราเองคาดหวังหรือเปล่า หรือแม้กระทั่งโครงการวิจัยที่เราชวนมาเค้าจะกลับไปทำใน

สิ่งที่เค้าอยากจะทำต่อหรือเปล่า หรือได้กำลังใจเพิ่มไหมอันนี้คือในเรื่องของการจัดการ อีกอันหนึ่งก็คือในเรื่องของคน เราได้มาเจอกัน คนระหว่าง Node พี่กับน้อง คนระหว่างโครงการ ที่ได้มาสัมพันธ์กันและก็ได้นำความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน อีกส่วนหนึ่งก็คือในเรื่องของความรู้ในฐานะ Node รู้ว่าตัวเองจะกลับไปเพื่อทำอะไรต่อ จะต้องเคลื่อนงานในประเด็นไหน เป็นภาพกว้างที่เราจะต้องทำงานร่วมกันในระดับของหน่วยงานของเราต่อไป อันนี้เป็นความคาดหวังที่คาดหวังไว้ ถามว่าได้อย่างที่คาดหวังไหมเท่าที่สะท้อนหรือว่าเท่าที่เราเองได้ตั้งข้อสังเกต เราก็จะเห็นว่าทั้งสามส่วนมันก็จะจะไม่เต็มในบางส่วน เห็นในเรื่องความคาดหวังในเรื่องการจัดการเราคาดหวังสูงแต่มันไม่ได้ แต่มันก็ไม่ใช่ว่าผิดพลาด ซึ่งตรงนี้ก็ถือว่าถ้าจะพูดในฐานะของคนจัดการก็ถือว่าก็ยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างดีละ

: คุณจินดารัตน์ สัตย์จริง (เจ้าหน้าที่ Node ลำพูน)

สองวันนี้ได้ทำอะไรบ้าง ได้เรียนรู้แล้วก็ได้ฟังคำก่อกวนจากนักวิจัยแต่ละที่ว่าเค้าทำอะไรบ้าง ถ้าจะว่าเห็นอะไรบ้างใน 2 วันที่ผ่านมาจะเห็น 2 อย่างค่ะ อย่างแรกก็ความประทับใจจากนักวิจัยที่เค้ามองเห็นความสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และก็ประทับใจในเวทีครั้งนี้ด้วย อย่างที่สองนี้ได้มาเห็นช้าง ถ้าไม่มาในเวทีวันนี้ไม่มีโอกาสได้มาเห็นค่ะ อีกอันก็คือได้รับรู้สถานการณ์ของ สกว. ในฐานะ Node เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป อันสุดท้ายเสียตาย RC มีน้อย เค้ามากันน้อยถ้ามาดูแล้วนักวิจัยจะเยอะกว่าค่ะ

: คุณศิริขวัญ อุทา (เจ้าหน้าที่ Node ลำพูน)

สองวันที่มานะคะ อย่างแรกที่ได้ก็คือได้ชื่นชมบรรยากาศของสถานที่ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างนั้นะคะ ความเป็นพี่เป็นน้องกันของเวทีในวันนี้ แล้วก็มาครั้งนี้ก็ได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างจากบทเรียนการทำโครงการแต่ละพื้นที่ แล้วก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการถอดบทเรียนของโครงการด้วยนะค่ะ ซึ่งเมื่อวานที่ให้แบ่งกลุ่มไปพูดกันได้ไปดูโครงการของลำพูนก็คือผักพื้นบ้าน นักวิจัยก็บอกว่าฟังหลายรอบแล้วไม่ต้องเล่าก็ได้มั้ง แต่รู้สึกว่าการฟังเค้าเล่ามันก็ได้เกิดความรู้ ได้อะไรใหม่ๆ มาตลอดทุกที่ที่ฟัง อีกอย่างที่ได้คือได้เห็นประสบการณ์ว่าแนวคิดของแต่ละท่านที่เข้ามาร่วมประชุมในครั้งนี้ ก็ได้อะไรที่จะกลับไปปรับปรุงเพิ่มขึ้นต่อไปอีกค่ะ

: คุณเพ็ญพร ประไพพิณ (เจ้าหน้าที่ Node พิษณุโลก)

ที่ได้วันนี้ะคะก็ได้บรรยากาศของคนวิจัย ได้ถอดบทเรียนจากปากของคนวิจัยชาวบ้าน ได้ความสัมพันธ์ระหว่างทีมด้วยกัน และอีกเรื่องหนึ่งที่ได้ก็คือวิธีการและปัจจัยที่จะทำให้ทีมวิจัยในโครงการประสบความสำเร็จค่ะ

: คุณศศิพันธ์ คำพูน (เจ้าหน้าที่ Node พิษณุโลก)

ในฐานะที่ไม่เคยมาร่วมเวทีนะคะก็ตั้งใจค่ะที่ได้มาร่วม แล้วก็เห็นบรรยากาศที่แตกต่างจากคราวที่แล้วเพราะคราวที่แล้วไม่ได้ไปค่ะแต่ได้ยินจากพี่จอยแล้วก็ประทับใจว่าเป็นคนที่ทำงานใน Node แต่ว่ามาที่นี่ไม่คิดว่าจะได้เจอนักวิจัยจากในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน แล้วก็ความแตกต่างในการทำงานและวิธีการการทำงานของพื้นที่เป็นยังไง คิดว่าน่าจะนำไปใช้ได้นะคะ แต่ด้วยความที่ว่าพื้นที่อาจจะแตกต่างกัน ความสัมพันธ์อะไรทางนั้นอาจจะไม่ดีเท่าที่นี้ ก็ตั้งใจค่ะๆ นี่ความสัมพันธ์ยังแน่นเฟ้น ยังไงก็ให้รักษากันไว้แล้วกันนะคะ ขอขอบคุณค่ะ

: คุณชวิษฐ์ ชันธรรม (เจ้าหน้าที่สกว.ภาค)

สำหรับผมนะครับการเข้าร่วมเวที RC ก็รู้สึกเป็นสิ่งที่ตัวเองได้เรียนรู้ไม่มากนักน้อยสำหรับเวทีนี้ถือว่าเป็นพัฒนาการของเวที RC ของภาคเหนือในการเชิญนักวิจัยเข้ามามีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งผมก็ว่าเป็นเรื่องดีเป็นพัฒนาการที่ดี สำหรับส่วนที่ได้มากๆ ก็คือทำให้ผมว่าเป็นส่วนของนักวิจัยที่เข้าร่วมเวทีนี้ ส่วนใหญ่ก็จะได้มาก อย่างแรกก็คือได้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์งานวิจัยที่เค้าได้ทำมากับมือ อันนั้นเค้าได้อยู่แล้ว แต่ว่าคนที่ได้ก็คือเครือข่ายนักวิจัย อย่างน้อยๆ นี่ก็คงสี่พื้นที่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ ซึ่งคงจะทำให้เป็นจุดเริ่มเครือข่ายกัลยาณมิตร เป็นจุดเริ่มของเครือข่ายนักวิจัยกลุ่มเล็กๆ ก่อนแล้วก็ว่ามันจะใหญ่ขึ้นในอนาคต และหลายๆ ท่านก็สะท้อนว่าชอบบรรยากาศที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ ดูรวมๆ แล้วดีนะครับก็กลัวว่าจะดีไปหมด ก็มีอีกมุมหนึ่งเพราะว่าจุดเริ่มต้นของเวที RC จุดเริ่มของมันคือเป็นพื้นที่เป็นช่วงเวลาที่คุณทำในฐานะคนที่สนับสนุนจะมาคิดสรุปการทำงาน แล้วก็ขยับงานร่วมกันในแต่ละครั้งเป็นวาระไป 3 เดือนมี 1 ครั้ง ซึ่งผมรู้สึกว่ายานี้ส่วนตัวผมนะครับ 1 ปี ที่ผ่านมาจัดไป 3 ครั้งเนี่ย ในส่วนของคนที่ทำงานที่เข้าร่วมได้อยู่แล้ว แต่ว่าการคิดและขยับงานร่วมกันมันยังไม่ถึงจุดที่รู้สึกว่ามันเข้าที่มันพอใจสักเท่าใด เพราะว่าอาจจะเนื่องจากปัจจัยหลายๆ อย่างในส่วนของคุณประกอบของผู้เข้าร่วม หรืออะไรก็แล้วแต่ทำให้เวทีแต่ละครั้งรู้สึกอย่างที่คุณอาจารย์หลายท่านพยายามชวนที่จะขยับงาน คนชวนก็ชวนกันขนาด คนที่จะทำต่อบางทีเค้าก็ไม่มีโอกาสเข้าร่วม ผมว่าบางทีเข้าร่วมเหมือนกับขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นวัตถุประสงค์ของเวทีนี้ในแต่ละครั้ง คือคนชวนคิดมีแต่ว่าพลังในการจะทำอะไรร่วมกัน ในส่วนของคนที่สนับสนุนนะครับ ไม่ได้รวมถึงนักวิจัย มันสั้นไปอีกนิดมันเหมือนกลับมาแล้วก็ชวนคิดแล้วก็กลับไป คือมันได้มาร่วมกันจริงแต่ว่าการรวมใจและความรู้สึกร่วมที่จะทำอะไรร่วมกัน ถ้ามันถึงอีกนิดมันก็สุดยอดมาก เพราะว่าของ

หลายๆ ภาคเค้าอาศัยเวทีลักษณะนี้ คิดว่าขยับงานร่วมกันแล้วก็ได้ แต่ว่าของเราขาดไปอีกหนึ่งเดี๋ยวนะ

: คุณวราสนา ไสสว่าง (เจ้าหน้าที่ Node แม่ฮ่องสอน)

ของนกนะคะจากการติดตามที่เก่ง ก็ถือว่าเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ของตัวเองนะคะ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้พูดคุยอะไรมากมายแต่ก็ได้มาเรียนรู้จากพี่น้องทุกคน แล้วก็มีความรู้สึกประทับใจ นักวิจัยทุกคนที่มาอย่างบริสุทธิ์ใจ มาพูดคุยมาแนะนำมาให้ความรู้เทคนิคอย่างไม่ปิดบัง แล้วก็รู้สึกว่ามันมีอะไรอีกหลายๆ อย่างที่แม่ฮ่องสอนน่าจะทำบ้าง ขอขอบคุณคะ

: คุณพรทวิ ยอดมงคล (เจ้าหน้าที่สกว.ภาค)

ในฐานะคนทำงานให้กับแต่ละ Node คาดหวังจากเวที RC ก็คือว่า เข้าได้มารับรู้ข้อมูลในพื้นที่ที่จะทำให้เราไปทำงานต่อได้ดียิ่งขึ้น จากเวทีที่ผ่านมา 2 วันนี้ สิ่งที่เห็นในเวทีแห่งนี้ค่อนข้างจะเยอะก็คือความสัมพันธ์ที่มันสานใจค่อนข้างที่จะข้ามพื้นที่ไปไกล ซึ่งอันนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีค่ะ แล้วก็รู้สึกดีกับมัน แต่ว่าในเชิงเนื้อหาเนี่ยคะมันอาจจะขาดพลังในการเติมเต็มของคนมองเห็นระดับเราขึ้นไป เวทีนี้ต้องการคนระดับที่มองเห็นระดับ เห็นเราขึ้นไปมาช่วยมอง แต่ว่าสิ่งที่เห็นก็คือว่าความงามจากนักวิจัย จากคนทำงาน จากคนที่สนับสนุนข้างบนระดับคนทำงานระดับนโยบาย บรรยายภาคในเวทีมันเกิดการแลกเปลี่ยนตรงนี้ อันนี้เป็นสิ่งที่รู้สึกว่ามันมีประโยชน์ต่อการทำงานจริงๆ คาดหวังเหมือนกันว่าเวที RC ครั้งต่อไปคงจะเป็นเวทีที่เราจะขยับงานไปเรื่อยๆ ได้ด้วยความร่วมมือของทุกคนคะ

: เด็กชายประทีป โจมชัน

กระผมในนามของเด็ก ที่มานี้ก็ได้ความรู้หลายๆ อย่าง และได้พบปะกับทีมวิจัยหลายๆ ทีมด้วยกัน อย่างเช่น ทีมลำปาง พิษณุโลก หรือแม่ฮ่องสอน วันหน้าถ้าเราได้พบกันอีกขอให้ทักกันด้วยนะครับ

: ดร.สมคิด แก้วทิพย์ (เจ้าหน้าที่สกว.ภาค)

ขอเรียนเชิญที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร.เมธี พะยอมยงค์ ได้พูดคุยอะไรสักหน่อย ขอกราบเรียนเชิญครับ

กล่าวปิดการประชุมปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3 โดย ดร.เมธี พยอมยงค์

ท่านนักรบแห่งวงการชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผมคิดว่าเราทุกคนคิดเหมือนกัน มันขับเคลื่อนต่อไปอย่างไร เป็นความสำคัญของทุกๆ บ้าน สองวันที่เรามาจะครับเราได้หลาย ๆ อย่าง คือเราได้ใจพี่ใจน้องใจเพื่อน เรามี 2 ผัก 1 วัว 1 น้ำ มาอยู่ด้วยกันที่นี่ เราได้อยู่ในกระบวนการกลุ่ม เราใช้คำว่าคำถาม การนำเสนอเป็นอย่างไร ถ้ามีแต่คนฟังไม่มีคนพูดมันก็ไม่ดี ถ้ามีคนพูดไม่มีคนฟังมันก็ไม่ใช่ ผมไปสังเกตดูทุกกลุ่มนะมีลักษณะของการถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน เราได้ดูในการทำงานร่วมกันที่เราจะทำเครือข่ายอย่างที่คุณ.สมคิดได้พูดไป เราต้องรู้หรือเราได้เพิ่มเติมในส่วนที่เรายังขาดอยู่ ได้พบทางสว่าง

เวทีวิจัยต่างๆ ทำให้เราได้ผลผลิตนะครับ เราต้องได้ผลผลิต คือเป็นหนังสือสักเล่มหนึ่งครับที่สะท้อนภูมิปัญญาของเรา มา แต่เป็นภูมิปัญญาที่สะท้อนมาร้อยเรียงกันตามระเบียบวิธีวิจัยที่กระบวนการที่เอกสารอ้างอิงได้ เราได้มุมมองที่จะไปใช้งานแท้ๆ ใช้งานจริงแล้วสะท้อนสู่ประชาชนไปยังท้องถิ่นที่มีความใกล้เคียงในเรื่องของสภาพปัญหา ชุมชนใดที่เค้ามีปัญหาหรือว่ามีขอบกว้างอย่างเราเนี่ย เรานำความสำเร็จของเราไปใช้ต่อ เราได้ผลิตผลิตคือเราได้กัลยาณมิตร ได้นัดหมายในการทำงานครั้งต่อไป อันนี้คือสิ่งที่ได้นะครับ อาจารย์สมคิดให้ผมเป็นผู้กล่าวปิด ก็ขอขอบคุณ ผมจะขอขอบคุณเป็นสองสามสี่ห้าครั้ง ทั้งที่เป็นองค์กรและก็เป็นคน อันดับแรกก็ขอขอบคุณเจ้าภาพครับ สกว.ลำปางที่ให้การเอื้อเฟื้อด้วยไมตรีต่อพวกเรา เราได้อยู่ได้กินได้พูดกันสนทนากันอย่างดี สถานที่พักก็ได้จัดเตรียมไว้เป็นอย่างดี อันที่สองขอขอบคุณพวกเราทุก Node และก็นักวิจัยที่มาจะครับ อันที่สามต้องขอขอบคุณสถานที่สถาบันคชบาลแห่งชาติที่ได้ให้ที่พัก อาหารอร่อย ไร่ที่ดีๆ ทั้งหมดทั้งมวลครับก็ต้องขอขอบคุณจริงๆ ครับ เราจะเจอกันอีกทีในครั้งที่ 4 ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกเป็นเจ้าภาพในวันที่ 17 – 18 ธันวาคม 48 นะครับ อีกไม่นานแล้วครับ ในท้ายที่สุดนั้น อยากขอให้คุณพระคุณเจ้าได้ปกป้องรักษาทุกท่านที่มาพร้อมจะครับ มีความเจริญงอกงามในปัญญาสามารถที่จะเอาไปทำงานในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และขอให้ท่านได้กลับบ้านได้อย่างปลอดภัยทุกท่าน ก่อนจะจากไปเราจะได้ออกข้าวด้วยกันนะครับในนามของ สกว. ในฐานะที่เป็นนักวิจัยด้วย และก็เป็นทีที่ปรึกษาด้วยก็ขออนุญาตปิดการประชุมการถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3 ครับ

ดร.เมธี พยอมยงค์ มอบธงให้กับ Node พิษณุโลกซึ่งจะเป็นเจ้าภาพงาน RC ครั้งต่อไป

ภาคผนวก

เครือข่ายผู้เข้าร่วมการประชุมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ภาคเหนือ ครั้งที่ 3 “การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ”

เจ้าหน้าที่
Node ลำปาง

เจ้าหน้าที่
Node แม่ใจ

เจ้าหน้าที่ Node พิษณุโลก

เจ้าหน้าที่ สกว.ภาค

เจ้าหน้าที่ Node เกษตร

เจ้าหน้าที่ Node
ลำพูน

เจ้าหน้าที่Node
แม่ฮ่องสอน

เจ้าหน้าที่ Node
โพธิyalย

ที่ปรึกษา สกว.ภาค

นักวิจัยโครงการ
หมอมือเมืองฯ จ. ลำปาง

นักวิจัยโครงการ
ผักพื้นบ้านฯ จ.ลำปาง

นักวิจัยโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน
บ้านแลงฯ จ.ลำปาง

ที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานวิจัย จ.ลำปาง

แสนพะญาลำปาง

นักวิจัยแม่ลายน้อยๆ จ.เชียงใหม่

นักวิจัยผักพื้นบ้าน
อาหารพื้นเมืองๆ
จ.ลำพูน

นักวิจัยโคขาว
จ.ลำพูน

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ ประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3

"การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ"

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง วันที่ 17 - 18 กันยายน พ.ศ.2548

โดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

1	นางสาวภัทรา	มาน้อย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
2	นางสาวชื่นชนก	วุฒิพงศ์ปรีชา	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
3	นางสาวเพ็ญใจ	ศุภมงคล	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
4	นางแสงจันทร์	คำดาเทพ	นักวิจัยผักพื้นบ้าน จังหวัดลำปาง
5	นายสวัสดิ์	คุณชมพู่	นักวิจัยผักพื้นบ้าน จังหวัดลำปาง
6	นางศิรินาถ	แต่ยมคม	นักวิจัยผักพื้นบ้าน จังหวัดลำปาง
7	นายพงษ์เดช	เนตรวิสุทธิ์	นักวิจัยจังหวัดลำปาง
8	นายสรเดช	หน้างาม	นักวิจัยจังหวัดลำปาง
9	นายสิริวัฒน์	แสงสานติธรรม	ที่ปรึกษาคณะทำงานจังหวัดลำปาง
10	นายพรหมมินทร์	สายนาคำ	ที่ปรึกษาคณะทำงานจังหวัดลำปาง
11	อ.อัจฉริยา	เนตรเชย	ผู้ประสานงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก
12	นางสาวเพ็ญพร	ประไพพิณ	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก
13	นางสาวปัทมา	ทองจันทาน	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก
14	นางสาวศศิณันท์	คำพุด	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก
15	ดร.สมคิด	แก้วทิพย์	ศูนย์ประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการมหาวิทยาลัยแม่โจ้
16	นางสาวอังคณา	ทาลัดชัย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการมหาวิทยาลัยแม่โจ้
17	นางสาวนิตยา	โปทาวงศ์	ศูนย์ประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการมหาวิทยาลัยแม่โจ้
18	นายบัญญัติ	ตระนาวศรี	นักวิจัยจังหวัดลำพูน
19	นายธวิล	กันทะวงศ์	นักวิจัยจังหวัดลำพูน
20	นายชั้น	โสภา	นักวิจัยจังหวัดลำพูน
21	ผศ.สมพงษ์	บุญเลิศ	ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นราชภัฏโพธิ์สัตธา
22	นางอลิสา	วิสุทธิธาดา	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นราชภัฏโพธิ์สัตธา
23	นางสาวอารียา	กาแก้ว	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นราชภัฏโพธิ์สัตธา
24	นางสาวเดือนเพ็ญ	วงศ์จันทร์	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มช.
25	นางวันเพ็ญ	พริณฑากุล	ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
26	นางจินดารัตน์	สัตย์จริง	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
27	นางสาวศิริขวัญ	อุทา	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

28	นายอุรุ	ไชยยอง	นักวิจัยผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจังหวัดลำพูน
29	นายบุญเลิศ	มหารัตน์	นักวิจัยผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจังหวัดลำพูน
30	นายณรงค์	พงศ์ดา	นักวิจัยผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจังหวัดลำพูน
31	นายธนะชัย	มั่งจิต	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน
32	นางสาววาสนา	ใสสว่าง	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน
33	นายศุภณัฐ	มาเมือง	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน
34	ดร.เมธี	พยอมยงค์	ที่ปรึกษางานวิจัย
35	อ.นพพร	นิลณรงค์	ที่ปรึกษางานวิจัย
36	นายชีวัน	ชั้นธรรม	สกว.สำนักงานภาค
37	นางสาววาสนา	ยอดสุวรรณ	สกว.สำนักงานภาค
38	นางสาวพรทวิ	ยอดมงคล	สกว.สำนักงานภาค
39	นายเสงี่ยม	แสนไชยชุม	นักวิจัยจังหวัดโคขาว จ.ลำพูน
40	นายศิริชัย	ชัยชมพู	นักวิจัยจังหวัดโคขาว จ.ลำพูน
41	นายบัญชา	พรหมแสน	นักวิจัยจังหวัดโคขาว จ.ลำพูน
42	นายสุนทร	สายอรุณ	นักวิจัยบ้านแลง จังหวัดลำปาง
43	นายอินทูล	เป็งโต	นักวิจัยบ้านแลง จังหวัดลำปาง
44	นายชาญ	อุทัยะ	สถาบันแสนผะหญา
45	นายสำรว	จิตใส	สถาบันแสนผะหญา
46	นายสวัสดิ์	ขัตติยะ	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
47	นายบุญเสริฐ	โถมขัน	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
48	นายสุจิตต์	ใจมา	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
49	นายธนากร	ขัตติยะ	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
50	ดช.ประทีน	โถมขัน	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
51	นายองอาจ	ตุนเอง	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
52	นายวิจิตร	อินจันทร์	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
53	ด.ช.วุฒิพงศ์	เนียมศรี	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่
54	ด.ญ.นริگانต์	ขัตติยะ	นักวิจัยแม่ลายน้อย จังหวัดเชียงใหม่

ประเมินผลโครงการ

“การประชุมเชิงปฏิบัติเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 3”

“การถอดบทเรียนความสำเร็จงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ”

วันที่ 17-18 กันยายน 2548 ณ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง

โดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และ สกว.สำนักงานภาค

1. ท่านคาดหวังสิ่งใดจากการเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้

- 1.1 แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับพี่น้องเครือข่าย (33%)
- 1.2 ได้แลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มเติมเพื่อสามารถนำไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น (34%)
- 1.3 ได้วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน (33%)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- ได้เห็นความหลากหลายทางความคิดและการมองปัญหาที่สอดคล้องกัน
- การแลกเปลี่ยนกันในวงสนทนากลุ่มย่อยอาจเป็นด้วยคนเข้าร่วมเวทีน้อย มีบางกลุ่มมีแต่นักวิจัยกับพี่เลี้ยงโครงการ จึงทำให้มีการรับประเด็นการแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะต่อการทำงานวิจัยน้อยไป ถ้ามีคนจากหลากหลายที่นำมารวมนางด้วยน่าจะมีประเด็นแลกเปลี่ยนที่มากขึ้น
- คิดว่าถ้ามีการแลกเปลี่ยนความรู้ขยายวงการเรียนรู้กับโครงการอื่นและผู้มีความรู้ต่างกัน
- อยากให้เผยแพร่การทำงานของนักวิจัยให้คนนอกทราบว่าเรากำลังทำอะไรกันอยู่
- ควรมีเอกสารข้อมูล ผลแห่งความสำเร็จที่เด่นๆ ของแต่ละโครงการแจกจ่ายเพื่อเกิดประโยชน์การเรียนรู้ต่อไป
- เห็นแนวทางการปรับตัวในการทำงานของ Node พื้นที่และการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่าง Node
- ได้แนวคิด ข้อคิดอย่างหลากหลาย
- ได้พันธมิตรทำงานร่วมกันในอนาคต

2. เนื้อหาในการจัดประชุมในครั้งนี้ มีความเหมาะสมตรงประเด็นและครบถ้วนหรือไม่

- 2.1 มากที่สุด (28%)
- 2.2 มาก (40%)
- 2.3 ปานกลาง (32%)
- 2.4 น้อย (0)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- อยากให้มีประเด็นที่หลากหลายกว่าอาจเพิ่มเป็นประเด็นหนี้สิน-ความยากจน/หลักสูตร/การทำงานกับพื้นที่ (เทคนิค, กระบวนการหนุนเสริม) /กิจกรรมสร้างพลังในการทำงานของทั้งทีมวิจัย และคนทำงาน Node เช่น จัดเป็น walk rally 1 วัน เป็นต้น/ประเด็นการทำงานในแง่มุมจากพื้นที่สู่ทีมงาน Node และจากทีมงาน Node สู่ทีมวิจัยแบบสรุปการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและกระชับความสัมพันธ์
- ควรมีการแจกเอกสารที่วิจัยและนำเสนอให้กับที่ประชุม เพื่อจะได้มองเห็นภาพแนวคิดที่มีความเป็นมา
- ผู้เข้าร่วมยังน้อย โดยเฉพาะผู้ประสานงาน RC ที่ควรมาร่วมทุก Node เพื่อมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนวคิดแนวทางต่อการดำเนินงานต่อไป จะเห็นได้ว่าเวทีจะประสบผลสำเร็จด้านผู้เข้าร่วมนักวิจัยเสียมากกว่า เสียดยเนื้อหาในการประชุมเพราะจากการที่ RC ที่ไม่ได้มาไม่มีโอกาสได้เข้ามาร่วมเวทีมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เสียโอกาสดังนี้ไป
- น่าจะกำหนดการประชุมเครือข่ายงานวิจัยที่เป็นเรื่องเดียวกันในหลากหลายพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้/ประสบการณ์
- เพราะไม่ทราบว่ามีมากที่สุดคือเท่าใด แต่ดีมาก

3. ท่านคิดว่าวิทยากรให้ความรู้กับท่านได้ดีมากน้อยเพียงใด

- 3.1 ดีมาก (44%)
- 3.2 ดี (48%)
- 3.3 พอใช้ (8%)
- 3.4 ควรปรับปรุง (0)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- เราต่างเติมเต็มกัน ความรู้ & กำลังใจ

4. ในการเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ท่านประทับใจสิ่งใดมากที่สุด

- 4.1 เพื่อนร่วมประชุมที่มาจากหลายๆ ที่ (26%)
- 4.2 เนื้อหาการประชุมและวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ (19%)
- 4.3 บรรยากาศ สถานที่ (29%)
- 4.4 ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม (20%)
- 4.5 อื่นๆ (6%)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- ประทับใจวิทยากรช่วง และการแสดงจากช่วง แต่ที่พักไกลมากและมีดี อาหารอร่อย แต่เบรกควรจะมีพนักงานบริการเพราะเท่าที่ดูบางคนไม่กล้าที่จะเข้าไปกิน (ชาวบ้าน)
- ความเป็นกันเองในเวที
- ทีมวิจัยในพื้นที่ จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย

- เจ้าหน้าที่ Node ล้าปาง
- การประชุมถือว่าเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่งของผู้ทำงานเป็นการผ่อนคลายความเครียดการจัดสถานที่ผ่อนคลาย สนุกสนานกับบรรยากาศที่พักผ่อนดีมาก ๆ
- ได้เห็นคุณค่าและวิถีชีวิต เห็นคุณค่าของช้างไทย

5. สถานที่ที่ใช้จัดการประชุมในครั้งนี้เหมาะสมอยู่ในระดับใด

- 5.1 ดีมาก (64%)
- 5.2 ดี (32%)
- 5.3 พอใช้ (4%)
- 5.4 ควรปรับปรุง (0)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- ถ้าสามารถจัดให้ที่ประชุมกับที่พักไม่ไกลกันมากจะดีกว่า
- ห้องประชุมควรมีสภาพบรรยากาศให้ดีกว่านี้ สถานที่พักควรใกล้กับห้องประชุมแต่ก็มีความสะดวกสบายพอสมควร
- ห้องประชุมคับแคบไปหน่อย
- ห้องประชุม, สถานที่, บรรยากาศ, ที่พัก, อาหาร ดีมาก
- สถานที่ครั้งนี้สุดยอดมาก แต่ก่อนจะเข้าพักเจ้าหน้าที่อาจจะชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ให้เข้าใจทั่วกัน (เวลาที่ที่พักอยู่ไกลบางคนไม่รู้ บางคนไม่รู้ ไปคนเดียวอาจหลงทางได้/การจัดที่พักหรือคู่พักควรบอกไว้ก่อนก็ดี จะได้ไม่ต้องถามหรือหาข้อมูลของตัวเอง)
- ที่พักอยู่ไกลไป

6. จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมมีมากหรือน้อยเกินไปหรือไม่

- 6.1 มากเกินไป (0)
- 6.2 น้อยเกินไป (20%)
- 6.3 กำลังพอดี (80%)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- น้อยเกินไปสำหรับ RC กำลังพอดีสำหรับ JSN ผู้เข้าร่วมโดยรวมก็อยู่ในระดับปานกลางแต่อยากเห็น RC มาร่วมมากกว่าครั้งนี้ รวมถึงนักวิจัยจากหลากหลายพื้นที่
- น่าจะมีโครงการที่หลากหลายมากกว่านี้ และจากหลายๆ ที่หลายจังหวัด
- คนกำลังดีแต่การกระจายตัวเข้าวงสนทนาน่าจะหลากหลายที่ไม่ใช่ใครมาจากที่ไหนก็อยู่แต่วงของตัวเอง (บางโครงการมาเยอะ) น่าจะมีการส่งตัวแทนไปแลกเปลี่ยนในวงอื่นด้วย
- เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก
- จำนวนพอเหมาะ แต่ต้องปรับรอบต้องปรับ RC ขาดไป อยู่ไม่ตลอด
- มีมากกว่านี้ก็ดีนะ ถ้าคิดว่าสามารถควบคุมให้ทุกคนอยู่ร่วมและมีส่วนร่วมกับ กระบวนการแต่คิดว่าขนาดนี้แหละพอดี ไม่มากไม่น้อย เป็นกันเองดี

- ถ้าน้อยกว่านี้ก็อย่าเจอกันเลยดีกว่า เพราะอาจดูวังเวงไม่น่าสนุก และอาจทำให้เบื่อได้
- องค์ประกอบไม่ครบ ผู้ประสานงานไม่มาเลย (มาน้อยมาแล้วหาย)

7. ระยะเวลาในการประชุมครั้งนี้มีความเหมาะสมในเกณฑ์ใด

- 7.1 ดีมาก (24%)
- 7.2 ดี (56%)
- 7.3 ปานกลาง (12%)
- 7.4 ควรปรับปรุง (0)
- 7.5 สั้นเกินไป (8%)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- น่าจะเป็น 2 วัน (เต็มๆ)
- ระยะเวลาควรปรับให้พอเหมาะกับเนื้อหา ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา เวทีครั้งนี้ถือว่าดี และลงตัวในระดับหนึ่ง ระยะเวลาที่กระบวนการและเนื้อหาถือว่าพอดี ไม่ขาดไม่เกิน
- ควรจะใช้เวลาประมาณ 3 วัน
- ระยะเวลากิจกรรมน้อยไป เวลา 2 วันพอดี แต่ควรให้เนื้อหาการแลกเปลี่ยน เวลาถูกใช้ในการพักมากไป

8. บรรยากาศโดยรวมในการประชุมครั้งนี้เป็นอย่างไร

- 8.1 ดีมาก (52%)
- 8.2 ดี (44%)
- 8.3 พอใช้ (4%)
- 8.4 ควรปรับปรุง (0)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

- เป็นบรรยากาศที่เหมือนกับการมาพักผ่อนสุดสัปดาห์
- น่าจะมี Node มาให้พร้อมหน้าพร้อมตามากกว่านี้
- ได้เห็นช่วงแสดงโชว์ด้วย เพราะถ้าไม่มาประชุมวันนี้คงหาโอกาสมาดูช่วงยากมาก
- ไม่เครียด
- คนกันเองทั้งนั้น บรรยากาศก็เลยสบายๆ
- ทุกคนมีธำมศัยไม่ตรี พูดคุยอย่างสนุกสนานได้พูดกันทุกคน และยินดีที่จะเล่า แนะนำทุกอย่างที่รู้ให้เพื่อนวิจัยฟัง
- ได้แลกเปลี่ยนประเด็นเกิดงานร่วม
- น่าจะจัดวาระให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าประชุมด้วย
